

እግዚአብሔርን እንወቅ

ክስሎምን ጥላሁን

ራዕይ አሳታሚ

1990 ዓ.ም. አዲስ አበባ

እግዚአብሔርን እንወቅ

ራዕይ አሳታሚ
የመ. ሳ. ቁጥር 101539
አዲስ አበባ

RP 03

2M

አበርክቶ

እግዚአብሔር በሕይወቴ ውስጥ ለብዙ በረከት ምክንያት ላደረገው ለጋሼ ሰለሞን ከበደ።

በዚህች መጽሐፍ ርእስ ዙሪያ ያሉትን ወሳኝ ሐሳቦችን በሚመለከት ብርሃን ለፈነጠቀልኝና አስተማሪም ጓደኛም የመሆኔ ችሎታ ላለው ለዶክተር ለቲሻ ብራያን።

ዋጋ የሚያስከፍል ድጋፍ በሕይወቴ ስኬት ላይ በግልጽ ለሚታየው ለአሁኔ ገነት ጥላሁን (አታለም)።

ለትዳር ጓደኛዬና የፍቅር አስተማሪዬ ሙሊ!

ምስጋና

የመነሻ አብርሃት ሳያገኙ ጽሑፍ አይታሰብም፤ ወንድሜ ፍሬው ታምራት በቤተክርስቲያናችን የዚህን ጽሑፍ ጥንስስ ጥሎ ባይሄድ ይህች መጽሐፍ አትገኝም ነበር።

መክሰተ አርአስት

ክፍል አንድ
የእግዚአብሔር መገለጥ

1. ጠቅላላ/ጥቅል መገለጥ 12
 - 1.1. ተፈጥሮ የመለኮት መገለጫ ሲሆን
 - 1.2. የለው ገሊና የመለኮት መገለጫ ሲሆን
 - 1.3. ታሪክ የመለኮት መገለጫ ሲሆን
 - 1.4. የጥቅል መገለጥ ብቃት እስከ ምን ድረስ ነው?
 2. ልዩ መገለጥ 22
 - 2.1. በድምጽ-መለኮት
 - 2.2. በህልምና በራእይ
 - 2.3. በመላእክትና በአስተርእዮተ-መለኮት
 - 2.4. በተእምራት
 - 2.5. በክርስቶስ
 - 2.6. በመጽሐፍ ቅዱስ
- ክፍል ሁለት**
የእግዚአብሔር መታወቅ
1. እግዚአብሔርን ማወቅ ማለት ምን ማለት ነው?..... 57
 - 1.1. በእግዚአብሔር መታወቅን ማወቅ ማለት ነው::
 - 1.2. እግዚአብሔርን በግል መለማመድና መቀራረብ ማለት ነው::
 - 1.3. እግዚአብሔርን ማወቅ፥ መለማመድና ማየት እጅግ ጠቃሚ ቢሆንም ጥንቃቄ ያሻዋል::
 2. እግዚአብሔርን ማወቅ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው?.. 66

- 2.1. ሁልጊዜ ወቅታዊና አንገብጋቢ ስለሆነ ነው::
- 2.2. ገለል ሊያደርጉት/ቸል ሊባል/ የማይቻል እውነታ ስለሆነ ነው::
- 2.3. የማንነታችን መታወቂያ ስለሆነ ነው::
- 2.4. የሚያመጣው ውጤት ጠቃሚ ስለሆነ ነው::
- 2.5. ፈቃዱን ለማወቅ ጠቃሚ ስለሆነ ነው::

3. እግዚአብሔር የሚታወቀው እንዴት ነው?..... 81

- 3.1. በቃል ኪዳን ነው::
- 3.2. በሕይወታችን ላይ ጌታ ሲሆን ነው::
- 3.3. በኑሯችን ላይ ሥልጣን እንዲኖረው ስንፈቅድለት ነው::
- 3.4. ሁልጊዜ በፊቱ ስንገኝ ነው::

ክፍል ሦስት
የእግዚአብሔር ማንነት

1. የእግዚአብሔር ገልውና/መኖር..... 89
2. የእግዚአብሔር ባሕርይ..... 90
3. የእግዚአብሔር ጠባይ..... 91
 - 3.1 የማይወረሱ የእግዚአብሔር ጠባያት..... 93
 - ሀ. ነፃ ነው (በራሱ ገልው ነው)
 - ለ. የማይለወጥ ነው
 - ሐ. ዘላለማዊ ነው
 - 3.2 የሚወረሱ የእግዚአብሔር ጠባያት..... 104
 - ሀ. የእግዚአብሔርን ነባሪነት የሚያስረዱ ጠባያት
 - ለ. የእግዚአብሔርን የገሊና ጠባይ የሚያስረዱ
 - ሐ. ግብረገባዊ ጠባይ

ክፍል አራት
ሰው

1. አስተምህሮተ-ሰው ለምን አስፈለገ?..... 127
 - 1.1 አስተምህሮተ-ሰው ከሌሎች የቅዱሳት መጻሕፍት አስተምሮዎች ጋር በመዛመዱ::
 - 1.2 አስተምህሮተ-ሰው የሰው/እንግብጋቢ ፍላጎትና የመጽሐፍ ቅዱስ ግልጠት መገናኛ ነጥብ በመሆኑ::
 - 1.3 የዘመኑ ተምህሮእውያን ከፍተኛ ትኩረት ሰው በመሆኑ::
2. ሰው ለምን ተፈጠረ?..... 131
 - 2.1 እግዚአብሔር ለራሱ ክብር ሰውን ፈጠረው
 - 2.2 ሰው የሕይወቱ ዓላማ ምንድን ነው?
3. ሰው "በእግዚአብሔር አምሳል"..... 136
 - 3.1 "የእግዚአብሔር አምሳል" በእዲስ ኪዳንና በቤተክርስቲያን ታሪክ
 - 3.2 "በእግዚአብሔር አምሳል" ማለት ምን ማለት ነው?
 - 3.3 "በእግዚአብሔር አምሳል" መፈጠር ያለው ሥነ-መለኮታዊ ጠቀሜታ..... 147
- ማጣቀሻ 151

መግቢያ

ለምን ይህ መጽሐፍ አስፈለገ? የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ ባልቃጣ አንብቡልኝ ብዬ ባሰብኩት ያለው አልመሰልህ ስላለኝ፤ አስቀድሞ ይህ መጽሐፍ ለምን አስፈለገ? የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ መርጫለሁ። መጽሐፉ ከመጻፉ በፊት በአእምሮዬ የሚከተሉት ጥያቄዎችና መሰሎቻቸው ይመላለሱ ነበረ።

⇒ የክርስትና እምነት ለሰው ልጆች ጊዜ የማይሸረው መልእክት ያለው ነው ብለን እናምናለን፤ ይህንን ደግሞ ማረጋገጥ የምንችለው በየትውልዱ የጊዜው መልእክት ሲኖረን ነው። ታዲያ ይህ ትውልድ የሚያስፈልገው መልእክት ምንድን ነው?

⇒ ክርስትና በዘመናት መካከል ቀጣይ እንዲሆንና የምግባር ልቀት እንዲኖረው ያደረገው ምንድን ነው?

⇒ በመጨረሻ ዓለም አምላካዊ ተስፋ ላይ የተመሠረተችው ቤተክርስቲያን "በክፉው በተያዘው" የአሁኑ ዓለም ውስጥ በመጻተኛነት ስታልፍ እያደር እንዳትጥለው የሚያሳሰበው ዕንቁ ምንድን ነው?

⇒ ዓለም በሕዝብ ብዛት፤ በቴክኒዎሎጂ እድገት ፤ በከተሞች ሰፋት፤ በማሕበራዊ ለውጦችና በፖለቲካ ነውጦች እየታመሰች ነው፤ በዚህ ሁኔታ ውስጥ ደግሞ ከሁሉም አቅጣጫ ለሰው ልጅ ጥያቄ መልስ ያልሆኑ መልስ መሰል ሐሳቦች እየተሰነዙ ነው። ታዲያ እንደ እግዚአብሔር ሕዝብነታችን ለዓለምና ለራሳችን የምንናገረው ምንድን ነው?

በአጭሩ ለእነዚህና ለመሰል ጥያቄዎች መልሱ የዚህች መጽሐፍ ርዕስ የሆነው "እግዚአብሔርን እንወቅ" የሚለው ሐሳብ ሆኖ አግኝቼዋለሁ። እግዚአብሔር በፈጣሪነቱና' አኩልታ በሌለው ንጉሠ ነገሥትነቱ በሕዝቡ መካከል እንዳይዘነጋ፤ የአምልኮአችንም ባሕል መንፈስን ማርካት ብቻ ሳይሆን ምግባርን መለወጥ እንዲሆን፤ ቤተክርስቲያን በአብዛኛው አትርፈበታለሁ በማለት

የምታስባቸው ጉዳዮች ውጪአዊ በመሆናቸው የውስጥ ውበቷ አምላኳን በደንብ መገንዘቧ እንደሆነ እንዲታወስ ይህችን መጽሐፍ ለመጻፍ ቃጣሁ።

እንድን መጽሐፍ ከጅምር ሐሳቡ እስከ ሕትመት ድረስ የሚያደርሱ የብዕር ወዳጆች፣ በአንዳንድ ሁኔታዎች ወላድ እናቶችን ይመስላሉ። መቼም ወላጆች ሁሉ በዘጠኝ ወር አይወልዱም። ግማሹ ቀደም ሲል ግማሹ ይተላለፋል ሁለቱም ግን የየራሱ የገን ጠንቅ አያጣም፤ ይሁን እንጂ በወቅቱ መውለድን የሚያህል መልካም ነገር የለም፤ ለቀናው ለሆነለት ማለቴ ነው። ቢሆንም ካለመውለድ ግን ዘግይቶም ይሁን ቀድሞ መውለድ ይሻላል። ከዚህ አኳያ ይህችን መጽሐፍ አንባቢ አይቶ የትኛው ቦታ እንደሚፈርጃት አላውቅም። ግን ምጡ በዝቶብኝ ወልጃታለሁና ያነበበ ሁሉ ያሳድጋት፤ ሕጻን ሊኖረው የሚችለውም ነገር ሊኖራት ይችላል። ከዚህም የተነሳ ለአንባቢ ጥያቄዎች ሁሉ መልስ አትስጥ ይሆናል፤ ነገር ግን "እግዚአብሔርን እንወቅ" በሚል ርእስ ዙሪያ ሊነሱ ይገባቸዋል ብዬ የገመትኳቸውን ህሳቦች ለማነሳሳት ሞክራለሁ። ይህም ሆኖ ግን ለአንዳንድ ጥያቄዎች መልስ ሳልስጥ ባልፍ፣ ቀጣይ ጸሐፊዎች በዚህች መጽሐፍ መንደርደሪያነት መልስ እንዲያዘጋጁ አጋብዛለሁ።

በመጽሐፉ ውስጥ አንዳንድ የአማርኛ ስያሜዎች ለብዙዎች እንግዳ ሊሆኑ እንደሚችሉ አገምታለሁ። የሥነ-መለኮት ትምህርትን በአማርኛ ማስፋፋት ከታሰበ አንዳንዴ እንዲህ ዓይነቱ ግድ ይፈጠራል። መጽሐፉ ግን ሲጻፍ በዓላማው ቃላትን ለማስተዋወቅ አይደለም፤ ይልቁንም ከቃላቱ በስተጀርባ ያሉትን ሐሳቦች ማስተላለፍ እንጂ። ደግሞም ከዚህች መጽሐፍ ተደራሲያን ውስጥ በቋንቋና በሥነ-ጽሑፍ ዕውቀት የደረጃና ታላላቅ የሚባሉ በርካታ እንዳሉ ስለማምን በመጽሐፉ ውስጥ የስያሜ ቃላትን ስጠቀም ለመታረም በተዘጋጀ ልብ ነው። በመጽሐፉ ውስጥ የተካተቱ ሐሳቦች በአራት አበይት ክፍሎች ተከፍለዋል፤ እያንዳንዱም ክፍል በስሩ ዋና ዋና ርእሶችንና ንኡሳን ርእሶችን ይዟል። በእነዚህም ውስጥ ያሉትን ሥነ-መለኮታዊ ሐሳቦች በተቻለ መጠን ከአማኝ የእለታዊ ኑሮ ጋር ለማዛመድ መከራ ተደርጓል። ስለዚህ መጽሐፉ በጠባዩ በእምነታቸው ጀማሪዎች ከሆኑት አንስቶ ለአገልግሎት እስከደረሱ የበሰሉ

አማኞች ድረስ ሊነበብ የሚችል እንደሆነ ይገመታል። ከዚህች መጽሐፍ የሚገኘው በረከት ለእግዚአብሔር ምርጦች፣ ክብሩና ምስጋናው ደግሞ ለልዑል እግዚአብሔር ይሁን።

"እንወቅ እናውቀውም ዘንድ እግዚአብሔርን እንከተል፤ እንደ ወገግታም ተዘጋጅቶ እናገኘዋለን እንደ ዝናብም ምድርንም እንደሚያጠጣ እንደ መጨረሻ ዝናብ ይመጣል"
(ትንቢተ ሆሴዕ 6:3)።

ክፍል አንድ
የእግዚአብሔር መገለጥ

በምድር ላይ መፈጠር የተቆረጠ የህልውና ግዴታ መሆኑን የተረዳው የሰው ልጅ፥ አዕምሮው የጠየቀውን ጥያቄ ሁሉ በመሰለው መንገድ እየመለሰ ይኸው እዚህ ደርሷል። በአብዛኛው የጥያቄዎቹ መልሶች የምድር ኑሮን ለማቅለል ጠቅመውታል። ከዚህ የተነሳ ሳይንስ "በነፍስ አድንኑት" አየተገመተ የዘመነኞች ሃይማኖት ሆኗል። በመሆኑም ሰው የመንፈስ የነፍስና የሥጋ ጥያቄውን ሁሉ ጠቅልሎ ለሳይንስ አደራ ሰጥቷል።

የቦታ ርቀት ጥያቄዎች :- ጥያቄዎች መሆን ካከተሙ ቆይተዋል፤ በልዩ ልዩና ዘመናዊ በሆኑ የመገናኛ መንገዶች መልስ አግኝተዋል። ከዘመናት በፊት የዓመታት መንገድ የነበረውና አይደፈሬው የአትላንቲክ ውቅያኖስን በፈጣን ጀት አውሮፕላን በጥቂት ሰዓታት ማድረጥ ተችሏል። በዘመናዊ የኤሌክትሪክ ባቡር ወይም ጥይቱ ባቡር (Bullet Train) በመባል በሚታወቀው በግማሽ ሰዓት ውስጥ ከአዲስ አበባ ድሬዳዋ የሚከለውን ርቀት መግባት ተችሏል። እነዚህ ሁሉ ከሆኑ ደግሞ ዓመታት ተቆጥረዋል።

የበሽታ ጥያቄዎች :- ከጥቂት በሽታዎች በቀር አብዛኞቹ የበሽታ ጥያቄዎች መልስ ተገኝተዋል። ከዓመታት በፊት አንድን ሕዝብ በቀላሉ ያጠፉ የነበሩ ወረርሺኝ በሽታዎችን፥ በዚህ ዘመን በአንዲት ክትባት ከምድረ ገጽ ማስወገድ ተችሏል። ኮሌራ፥ ፈንጣጣና ልምሻ በታዳጊ አገሮች ካልሆነ በስተቀር በዚህ ዘመን የአደጉ አገሮች ችግር አይደሉም። ቀደም ሲል ይደረግ የነበረው የቀዶ ጥገና ሕክምና በሳይንስ በተራቀቁ አገሮች ዘዴው ተቀይሯል፤ ትርፍ እንጀትና አንዳንድ የካንሰር በሽታዎች ታማሚው ስለት ሳይነካው በጨረር ሕክምና መፍትሄ ማግኘት ተችሏል።

የመረጃ ጥያቄዎች :- መረጃ ፍለጋ አገር ማድረጥና የሰው ጋይል ማብዛት የኋላ ቀሮች ፈሊጥ አንደሆነ እየተቆጠረ ነው። በአሁኑ ጊዜ አንድ ሰው የሚፈልገውን ማንኛውንም የኤኮኖሚ፤

የፖለቲካ፤ የሳይንስና የማህበረሰብ መረጃዎች ኢንተርኔት በተባለ ዘመናዊ የኮምፒውተር መገናኛ መለመር ማግኘት ይቻላል። ጥቂት የኮምፒውተር ቁልፎችን በመነካካት ዓለምን ማሰስ ተችሏል።

በጽሑፍ ያልተቀመጡ የዓለም ታሪክ ጥያቄዎች :- ሰው በክርስ ምድር ምርምር መሬትን በቁፋሮ አያስጨነቀ ያለፉ ታሪኮችን እያናዘዛት ነው። በዚህም ብዙ በጽሑፍ ያልሰፈሩ የዓለም ታሪኮች ምስጢርነታቸው ቀርቷል።

ይሁን እንጂ ሳይንስ ሊመልሰው ያልቻለው አንድ አቢይ ጥያቄ አለ፤ ይህም ጥያቄ "እግዚአብሔርን የማወቅ ጥያቄ" ነው። ሳይንስ "ፈጣሪ አንዴት ሊታወቅ ይችላል?" የሚለውን ጥያቄ መመለስ ስላልቻለ "ፈጣሪ የለም፤ እኛም አንዲያው ዱብ አጣዎች ነን" የሚል ድምዳሜ ላይ ደረሰ። ሳይንስ በዚህ ገጽታው ሊታይ አኔ የማላውቀው ነገር ሁሉ ህልውና የለውም በማለቱ፥ ራሱ ሳይንስ ኢ-ሳይንስ ነው። አንዲት ፍሬ-በል አንስሳ ከአንድ ዛፍ ላይ አንድ የበሰለ ፍሬ ለመብላት ብዙ ከደከመችና ከዘለለች በኋላ ልትደርስበት ባለመቻሏ ስለተናደደች "ድሮውንን ቢሆን ከዚህ ከበሰበሰ ፍሬ ጋር ምን አታገለኝ" ብላ ጥላው ሄደች ይባላል።

በእርግጥ በዚህ የመግቢያ ሀሳብ ሳይ ስለ ሳይንስ እግዚአብሔርን አለማወቅ የተገለጸው በደምዳሚያዊነት (Generalization) አይደለም። ምክንያቱም አማኒያን ክርስቲያን ሳይንቲስቶች እንዳሉና ሳይንሳዊ እውቀታቸውንም ለእግዚአብሔር ክብር እንደሚጠቀሙበት ይታወቃልና ነው። ሆኖም ግን በአብዛኛው ሳይንስ ኢ-ተዳሳሽ ስለሆነው ዓለም ያለው ዝንባሌና አቅጣጫ አምላክ የለሽነት ነው። ከሚታይና በሳይንሳዊ ግኝት ሊደረስበት ከሚችል ነገር ውጪ ህልውና ያለው ነገር የለም ባይ ነው።

እኛ ያልደረሰንበትና በህዋሶቻችን ያልተረዳናቸው ነገሮች ሁሉ ኅልውና የላቸውም ማለት ደግሞ ሳይንስ አሁን በግኝቶቹ የደረሰባቸው ነገሮች ከመገኘታቸው በፊት ኅልውና አልነበራቸውም ማለት ነው። ይህ ደግሞ ልክ ነው ከተባለ፦

ሳይንስ የተፈጠረን ነገር የሚያገኝ ሳይሆን ፈጣሪ ነው ማለት ነው። እግዚአብሔርም በዓለም ጥበብና ፍልስፍና የሚገኝ ባለመሆኑ "አላማኝ" ጠቢባንና ፈላስፎች የለህም አሉት "እግዚአብሔር ግን በተቀደሰ መቅደሱ አለ ምድርም ሁሉ በፊቱ ዝም ትበል" (ዕን.2÷20)። እግዚአብሔርን የማወቅ ጥያቄ ሳይንስ ያልመለሰው ሊመልሰውም የማይችል ጥያቄ ነው። ምክንያቱም እግዚአብሔር አምላክ ከፈጠራቸው ማንኛውም ነገሮች ሁሉ ፈጽሞ የተለየና የላቀ ስለሆነ ነው። "እነሆ እግዚአብሔር ትልቅ ነው እኛም አናውቀውም" ተብሎ እንደተጻፈ ነው።

ለመሆኑ ቅዱሳት መጻሕፍት ስለ እግዚአብሔር መታወቅ ምን ይላሉ? "ደግሞም ሰው አይቶኝ አይድንምና ፊቴን ማየት አይቻልህም" አለው እግዚአብሔር ለሙሴ (ዘጸ.33÷20)። "የእግዚአብሔርን ጥልቅ ነገር ልትመረምር ትችላለህን ሁሉን የሚችል አምላክን ልትመረምር ትችላለህን?" (ኢዮ.11÷7-12) አሉት ለኢዮብ ጓደኞቹ። "የእግዚአብሔር ባለጠንካራና ጥበብ እውቀቱም እንዴት ጥልቅ ነው ፍርዱ እንዴት የማይመረመር ነው፤ ለመንገዱም ፍለጋ የለውም" (ሮሜ.11÷33)።

"ብቻውን አምላክ ለሚሆን ለማይጠፋው ለማይታየውም ለዘመናት ገዢ ምሥጋናና ክብር እስከ ዘላለም ድረስ ይሁን አሜን" (1ጢሞ.1÷17)። "እርሱ ብቻ የማይሞት ነው ማንም ሊቀርበው በማይችል ብርሃን ይኖራል አንድ ሰው እንኳ አላየውም ሊያይም አይቻለውም ለእርሱ ክብርና የዘላለም ኃይል ይሁን አሜን" (1ጢሞ.6÷16)።

ከዚህ በላይ በተጠቀሱት ጥቅሶች መሠረት እግዚአብሔር አምላክ ይህንን ያህል ምጥቀት ያለው አምላክ ከሆነ የቀደሙት የእምነት አባቶች እንዴት ተረድተው ተከተሉት? እኛስ ክምን ተነስተን ነው አምላካችን ብለን የምናመልከው? ቅዱሳት መጻሕፍትስ ይህን ያህል ስለ እግዚአብሔር አርቅቀውና አምጥቀው ሲናገሩ ምን ማለታቸው ነው? እግዚአብሔር በባሕሪው እንዲህ ከሆነ፤ በቃ በፍጹም ሊታወቅ አይችልም ማለት ነው? የሚል ጥያቄ ይመጣ ይሆናል ተገቢም ነው።

በእርግጥ እግዚአብሔር በማንኛውም ዓይነት መልኩ ወሰን የሌለውና አይበየኔ (undefinable) አምላክ ነው። የሰው ልጅም ሆነ ተፈጥሮ በቁጥጥሩ ሥር ሊያደርገው አይችልም። ሰው የተደበቀንና የተሰወረን ነገር ፈልፍሎና ፈልጎ እንደሚያወጣ እግዚአብሔርን ፈልፍሎና መርምሮ አያገኘውም ። ታዲያ እግዚአብሔር እንዴት ይታወቃል? ለሚለው ጥያቄ መልሱ እግዚአብሔር ራሱን ገልጧል! የሚል ነው።

መግለጥ ማለት፡- መግፈፍ፣ ማሳየት፣ መንገር ፣ መተርጎም፣ ማስረዳት፣ ግልጥ ሆኖ መታየት ማለት ነው።¹

ምንም እንኳ ክባሕሪው አርቅቆት ተነስተን እግዚአብሔር አምላክ ምጥቅ ነው፤ አይወሰኔ ነው፤ አይበየኔ ነው ብንልም እግዚአብሔር የማንነቱን ደብዛ ያጠፋብን ክፉ ወይም በራሱ የማይተማመን ዓይን አፋር አምላክ አይደለም።² እግዚአብሔር ራሱን ለሰው ልጆች በበቂ ሁኔታና መንገድ ገልጧል፤ ከዚህም የተነሳ "የአላውቀውምና ላውቀውም የምችልበት መንገድ የለም" ምክንያትን ዘግቷል። ሰው ስለ እግዚአብሔር አምላክ ማወቅ አልችልም ባለማወቁም ተጠያቂ አልሆነም ማለት አይችልም። ክርስትና ይህንን ዓይነቱን የሰው ያለማወቅ አቅምና የመለኮትን የርገራጌ ግልጠትን አስታርቆ የያዘ እምነት ነው።³

ሰው አምላክን እንዴት ማወቅ ይችላል? የሚለውም ጥያቄ መልሱ አንድና አንድ ብቻ ነው። በተፈጥሮው ፍጹም ያልሆነው የሰው ልጅ፤ ከመለኮት በላይ ፍጹም የሆነውን አምላክን ማወቅ የሚችልው፤ አምላክ ራሱን ሲገልጥለት ብቻ ነው።⁴ ይህም ማለት የሰው ልጅ ከአምላክ ጋር የፈጣሪና የተፈጣሪ ግንኙነትና ኅብረት ያደርግ ዘንድ እግዚአብሔር ሆን ብሎ ለሰው ልጅ ራሱን ይገልጣል ማለት ነው።

ነገር ግን ይህ መልስ ደግሞ በራሱ ሌላ ጥያቄ ማስነሳቱ አይቀርም፤ ጥያቄውም፡-"ይህ ራስን የመግለጥ የመለኮት ጠባይ እንዴትና በምን ዓይነት መልኩ ታይቷል?" የሚል ነው። ይህንን ዋና ጥያቄ ደግሞ በሁለት መሠረታዊ ክፍሎች በመክፈል መመለስ ይቻላል። የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪዎች እግዚአብሔር ራሱን የገለጠባቸውን መንገዶች በሁለት በመክፈል ጠቅላላ

መግለጥ (General Revelation) እና ልዩ መግለጥ (Special Revelation) በማለት ይሰይሙአቸዋል። እነዚህን የመግለጥ ዓይነቶች ዝርዝራቸውን ከማየታችን በፊት አጭር ትርጉማቸውን መመልከቱ ጠቃሚ ነው።

እግዚአብሔር አምላክ በሁሉም ቦታ፣ ሁል ጊዜ፣ ለሁሉም ሰው ራሱን በመግለጥ የሚገኝበት መንገድ ጠቅላላ መግለጥ በመባል ሲታወቅ፣ ይህም በዓለም ዙሪያ በየትኛውም ዘመን ለኖሩና ወደፊትም ለሚኖሩ የሰው ልጆች በሙሉ ራሱን በተፈጥሮ አማካኝነት የገለጠበት መንገድ ነው። ዓላማውም ሰው በተፈጥሮ አማካኝነት ከተረዳው መግለጥ የተነሳ አምላካዊ ባሕሪውንና ምግባራዊ ሕጉን በማስተዋል ምላሽ እንዲሰጥ ነው። አማኝም ሆነ የማያምን "ይህንን ዓይነቱን መግለጥ አላገኘሁም" ማለት አይችልም። በተለያዩ ዘመንና በተለያዩ የዓለም ክፍል የኖሩ የሰው ልጆች ሁሉ ይህ ዓይነቱ መግለጥ ደርሷቸዋልና።⁵

ሁለተኛው ዓይነት የመለኮት መግለጥ ደግሞ ልዩ መግለጥ በመባል የሚታወቅ ሲሆን፣ እግዚአብሔር አምላክ ራሱን ለተወሰኑ ሰዎች፣ በተወሰነ ጊዜ፣ በተወሰነ ቦታ የገለጠበትን መንገድ የሚያሳይ ነው። ታሪካዊ ማረጋገጫውም መጽሐፍ ቅዱስ ነው። ይህ ዓይነቱ መግለጥ አምላክ ከሰዎች ጋር ያደረገውን ቀጥተኛ ግንኙነትና ልዩ ልዩ ተአምራትን የሚያጠቃልል ሲሆን የመጨረሻ ደረጃውንም ያገኘው በክርስቶስ የሥጋ መግለጥ ነው (ዕብ.1፡1-3)። ይህ መግለጥ በቀጥታ የማዳን ዓላማ ያለው መግለጥ ነው።

1. ጠቅላላ መግለጥ/ጥቅል መግለጥ

አንድ ሰው በልዩ ልዩ ድርጊቶች ማንነቱን እንደሚገልጥ ሁሉ እግዚአብሔርም እንዲሁ በልዩ ልዩ አምላካዊ ድርጊቶች ራሱን ገልጧል። ሰዎች አንዳንድ ጭብጦችን (Facts) በመናገርና በመጻፍ ከሚገልጡት ሌላ፣ በፊታቸው ገጽታና በአካላቸው ንቅናቄም ራሳቸውን ይገልጣሉ። ሰዎች ለጋስ ወይም ንፋግ፣ ሥልጡን ወይም ያልሠለጠኑ መሆናቸው የሚታወቅበት ብዙ የባሕሪያት መገለጫዎች አሏቸው። ምንም እንኳን ሰዎቹ የሆነን ተፈጥሮ ከመለኮት ጠባይ ጋር ማዛመድ እንዲሁም ማመሳሰል

በያስቸግርም፣ እግዚአብሔርም እንዲሁ በልዩ ልዩ ዓይነት ተፈጥሮአዊ ሁኔታዎች ራሱንና ባሕሪውን ገልጧል። ይህንንም በጸጋው ላይ የተመሠረተ ግልጠት ያደረገው ከሰው ልጆች ጋር ሕብረትንና ተግባቦትን ለመፍጠር ነው።

እግዚአብሔር ሰሰው ልጆች በቁሳዊው ዓለም ክንዋኔዎች ራሱን ባይገልጥ ኖሮ፣ ሰው እግዚአብሔርን ማወቅ አስመልክቶ ምንም ተሰፋና ዕድል አይኖረውም ነበር። ስለዚህም ብሉይ ኪዳናዊው ማስረጃ እንዲህ በማለት ያስተጋባል፡- "ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያውራል..." (መዝ.19፡1)። በዚህ ሥፍራ መዝሙረኛው የእግዚአብሔርን ክብር አስተውሎ የሚናገረው ከጠቅላላ መግለጥ በመነሳት ነው።⁶ በአዲስ ኪዳን ጽሑፎችም ቢሆን ይኼው ሀሳብ ተደግሞ እንመለከተዋለን፡- "...እግዚአብሔር ስለ ገለጠላቸው፣ ስለ እግዚአብሔር ሊታወቅ የሚቻለው በእነርሱ ዘንድ ግልጥ ነውና። የማይታየው ባሕርይ እርሱም የዘላለም ኃይሉ ደግሞም አምላክነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ ከተሠሩት ታውቆ ግልጥ ሆኖ ይታያልና..." (ሮሜ.1፡19)።

እነዚህ ሁለት መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃዎች የሚጠቀሙን በማንኛውም ቦታና ጊዜ የኖረ ሰው ከጎሊናው፣ ከተፈጥሮ ልዩ ልዩ መልእክቶች እንዲሁም በታሪክ ውስጥ ከሚከሰቱ ድርጊቶች በአንድነት የእግዚአብሔርን ኃይል፣ ጥበቡንና በጎነቱን እንዲሁም መለኮታዊ ህልውናውን ምንጊዜም በግልጽ ሊያውቅ እንደሚችል ነው። ስለዚህ እግዚአብሔርን ላለማወቅ ክንቱ ምክንያት የሚሰጡ ሰዎች በጠቅላላ መግለጥ የበራላቸው ብርሃን በመጨረሻው ፍርድ ይከንናቸዋል (ሮሜ2፡12-15)።⁷ ባጭሩ ጠቅላላ መግለጥ የሚባለው በተፈጥሮ/በፍጥረት/ በኩል የተገለጠውና በሰው ጎሊናና በታሪክ በኩል የተገለጠው የአምላክ መግለጥ ነው። ከዚህ በመቀጠልም የዚህን ዓይነቱን የአምላክ መግለጥ አንድ በአንድ እንመለከታለን።

1.1. ተፈጥሮ የመለኮት መግለጫ ሲሆን

በመዝ.19÷3 ላይ "ነገር የለም መናገርም የለም ድምጻቸውም አይሰማም ድምጻቸውም ወደ ምድር ሁሉ÷ ቃላቸውም እስከ ዓለም ዳርቻ ወጣ" ብሎ ሲናገር በቁ.1እና2 ላይ "ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራል" በማለት የሰማይ ፍጥረታት የመለኮትን መግለጥ እንዴት ባለ ስልት እንደሚያሳዩ የተናገረውን ሲያብራራ ነው።

እግዚአብሔር እምላክ በሰማይ ጠፈር ላይ ፡- ቀን በፀሐይ ብርሃን፣ ሌሊት በከዋክብትና በጨረቃ ድምቀት፣ በማይካድ ሁኔታ ይናገራል። ፈጣሪ በሰማይ ሠራዊትና በምድር ፍጥረታት ራሱን በቀን ሃያ አራቱንም ሰዓት ገልጧል። ይህንን የእምላክን ህልውና ከተፈጥሮ በዓይኔ አይቼ መረዳት አልቻልንም የሚል ዓይነ ሥውር እንኳ ፀሐይ በትኩሳቷ የእምላክን ህልውና ትነግረዋለች (መዝ.19÷6)።⁸ እግዚአብሔር እምላክ ህልውናውን ግዑዝ በሆነውና በአስደናቂው የተፈጥሮ ውበት ውስጥ ገልጧል። በሰማያት ግርማ፣ በጥልቁ ባሕር፣ በፀሐይ ሙቀት፣ በተራራው ግዝፈት፣ በጨረቃና በከዋክብት ድምቀት፣ በሜዳ ሣርና በመስክ አበቦች እንዲሁም በዱርና በደኑ ተገልጦ ይኖራል።

እነኚህ ሁሉ ከበስተኋላቸው እጅ እንዳለ ይናገራሉ። በአጠቃላይ ከቅንጣቲት(Atome) እንስቶ እስከ ግዙፉ የከዋክብት ሠራዊት (Galaxy) ድረስ፤ እንዲሁም ረቂቅና ደቂቅ ከሆኑት እስከ ውስብስብ የሆኑ ሕይወት ያላቸው አካላት ድረስ እግዚአብሔር እምላክ ህልውናውን በእጆቹ ሥራዎች ሁሉ ገልጧል። የበነኩም ባህሪ ያለ አድልዎ ለሁሉም ስለ መግለጡ መጽሐፍት ይመስክራሉ። "እርሱ በክፉዎችና በበጎዎች ላይ ፀሐይን ያወጣልና፣ በጻድቃንና በጋጢያተኞችም ላይ ዝናቡን የዘንባልና" (ማቴ.5÷45)። ደግሞም በሐዋ.14÷15-17 ጳውሎስና በርናባስ እግዚአብሔር እምላክን ላላወቁ የልሰጥራ ሰዎች እንዲህ አሉ "ከዚህም ሁሉ ጋር መልካም ሥራ እየሰራ፣ ከሰማይ ዝናብን ፍሬ የሚሆንበትንም ወራት፣ ሲሰጠን፣ ልባችንንም በመብልና በደስታ ሲሞላው እራሱን ያስምስክር አልተወም።" ደግሞም

በሮሜ.1÷18-23 እግዚአብሔር ራሱን ስለ መግለጡ ተጠቅሶአል። በአጠቃላይ ተፈጥሮ ለሰው ልጆች የሚያደርገው የማያቋርጥ ጥንቃቄና ስፊ ልግስና በስተጀርባው ያለውን የፈጣሪ ህልውና ሲያረጋግጥ ነው። የአጥናፊ ዓለሙም ዋነኛና ተቀዳሚ ዓላማ ለእምላክ ክብር እየኖሩ ለህልውናውም የምስክርነት አገልግሎት መስጠት ነው።⁹ ይህ ደግሞ የቀንና የሌሊት የማያቋርጥ አገልግሎታቸው ነው። ይህ እስከ እሁን የተመለከትነው የጠቅላላ መግለጥ ትንታኔ ከእኛ ሕይወት ጋር ምን ግንኙነት አለው? የሚል ጥያቄ ያስነሳ ይሆናል፤ ለዚህም መልሳችን እንደሚከተለው ይሆናል።

እምላካችን ታላቅ የሆነና ማንም ሊሰራው የማይችለውን የሰራ እንደሆነ እንገነዘባለን። ይህ ብቻ ሳይሆን እኛ ደግሞ የዚህ የአጥናፊ ዓለሙ ጌታ ልጆች ነን። ዛሬ በምድራችን ላይ ጉድ የሚባለውን የአውሮፕላን ቴክኖሎጂ ለዓለም ያስተዋወቁ "ዘራይት ብራዝርስ" የሚባሉ ወንድማማቾች ቤተሰብና ልጆች ብንሆን ምን ይሰማናል? ወይም በአገራችን ታዋቂ አትሌት የተባለው የጀግናው ኃይሌ ገ/ሥላሴ እህት፣ ወንድም፣ እናት፣ አባት ወይ የቅርብ ጓደኛ ብንሆን ይሰማን የነበረው ኩራት የላቀ ሊሆን እንደሚችል መገመት ይቻላል። ስው በዕውቀት ተራቆ መኪና፣ እውሮፕላን፣ መርከብ፣ ሮኬት፣ ኮምፒውተር፣ ወዘተ. ሠራ፤ እግዚአብሔር ግን ይህንን ሁሉ የሰራውን የሰው ልጅ በእጁ ሠራው በእስትንፋሱም ነፍስ ዘራበት። በዘመናዊው ዓለም እንደተለመደው ታዋቂ ሰዎች በአንድ ካርድ ላይ ሥማቸውን ጽፈው እንዲፈርሙልን ብዙ ማጎብደድ ይፈልጋሉ እግዚአብሔር ግን ቸርነቱን በነጻ ለፍጥረት ሁሉ ይለግላል።

የተፈጥሮ ተጠቃሚዎች ስንሆን በስተጀርባው ያለውን ለጋለ እምላክ ቸል እንዳንል ልንጠነቀቅ ይገባናል። በጸሎታችን ውስጥ እግዚአብሔር ለሰፈጠራቸው ነገሮች ምን ያህል እመስጋኞች ነን? መዝሙሮቻችን የተፈጥሮን ልግስና ምን ያህል ይዳስሳሉ? ስው ከተፈጠረው ነገር ያገኘውን አንዱን ካንዱ አጋጭቶ ለፈለሰፈው ነገር በጭንቅ ዋጋ ያስከፍለናል፤ ለመብራት ለውህ ሳንከፍል ተጠቃሚዎች መሆን አንችልም። እግዚአብሔር ግን ለቀን ብርሃን፣ ለሌሊት ጨረቃና ለጅረቱ ውሀ ዋጋ/ቤሳ አልጠየቀንም፤

አመስጋኞች ልንሆን ይገባናል። ተፈጥሮ ራሱ የጸጋ ስጦታ መሆኑን እንዘንጋ።

ደግሞም እግዚአብሔር ራሱን በተፈጥሮ ውስጥ ገልጧል ካልን ተፈጥሮን የመንከባከብ ሃላፊነት አለብን። ለተፈጥሮ እንክብካቤ በሚደረገውም ማሕበራዊ እንቅስቃሴ ውስጥም መሳተፍ አለብን ሌሎች ስለ ተፈጥሮ ጤንኛቸው ፈጣሪያቸውን የሚያውቁ ሰዎች ቸል ሊሉ አይገባም። በዚህ በጥቅል መገለጥ ውስጥ በሁለተኛ ደረጃ የምንመለከተው ደግሞ የሰው ኅሊና የመለከት መገለጫ መሆኑን ነው።

1.2. የሰው ኅሊና የመለከት መገለጫ ሲሆን

ከምድር ፍጥረታት ከፍተኛውን ሥፍራ የያዘው የሰው ልጅ፣ የኅሊና ክሂሉና ምግባራዊ ጠባዩ የእግዚአብሔር ጠቅላላ መገለጥ መታያ ነው። ሰው እንደ እንስሳ በደመነፍስ ሳይሆን በኅሊና ፍርድ የሚኖር ፍጡር ነው። ከዚህም የተነሳ ምግባራዊ በሆኑ ጉዳዮች ላይ የኅሊና ዳኝነት ይሰጣል። በዓለም ላይ ያለ የሰው ልጅ ምንም እንኳ በቋንቋ በባሕልና በአኗኗር የተለያየ ቢሆንም በምግባራዊ ፍርድ ሰጪነቱ ግን ተመሳሳይ ነው። በሁሉም አገር ያሉ ሰዎች መግደል ልክ እንዳልሆነ ያምናሉ። ውሸት፣ አመንዝራትና የመሳሰሉት እኩይ ባሕሪያት ልክ እንዳልሆኑ በተለያየ መንገድ ያምናሉ። ስለዚህ ለኑሮ ሕግና ሥርዓት እንደየባሕላቸው ያወጣሉ። ይህም ከሰዎች ምግባራዊ ዝንባሌ ጀርባ ምግባራዊ አምላክ መኖሩን ያመለክታል።¹⁰

ከዚህ ሌላ በዋነኛነት ደረጃ በየትኛውም አገርና ዘመን የነበረና ያለ ሰው ሁሉ የማምለክ ዝንባሌ አለው። ሁሉም አንድ የፈጠረው አምላክ እንዳለና እርሱም የዚህ ፈጣሪ የእጅ ሥራና ተፈጣሪ መሆኑን ያውቃል። ይህ በዓለም ዙሪያ ሁሉ ባሉ ሰዎች ዘንድ ያለው ሃይማኖታዊ የልብ አዝማሚያ፣ በሰው ውስጥ ካለ የአምላክ እውቀት የመነጨ ነው። አንድ ፖሎታርክ የተባለ የጥንታዊቷ ግሪክ ፈላስፋ፣ የሰው ልጅ አምላክን የሚፈልግ ፍጡር እንደሆነ ሲጽፍ እንዲህ አለ፡- "በዓለም ዙሪያ ቅጥር የሌላቸውን ከተሞች ታገኛ ይሆናል፣ የነገሥታት ቤተመንግሥት የሌላቸውን ከተሞች ታገኛ ይሆናል፣ የሥነ-ጽሑፍ ቅርስ የሌላቸውን ከተሞች

ታገኛ ይሆናል ወይ ደግሞ ቤተ ተውኔት የሌላቸውን ከተሞች ታገኛ ይሆናል ነገር ግን ቤተ መቅደስ ወይም ቤተ ጣዖታት የሌሉአቸውን ከተሞች እስከዛሬ ያገኘ አንድም ሠው የለም" ብሏል።¹¹ ምንም ቢሆን ምን በሰው ልጆች ኅሊና ውስጥ ይህንን ግዙፍ ዓለም በጥበቡ የዘረጋ አንድ ኃይል መኖሩን የሚያረጋግጥ አንድ አሻራ አለ። ከዚህም የተነሳ ሰውና ሃይማኖት በእጅጉ የተቆራኙ ናቸው። በዓለም ላይ ላለ ለማንኛውም ሰው ውስጡ ተቀበለውም አልተቀበለውም ኅሊናው የዓለማት ፈጣሪ እንዳለ በከፍተኛ ድምጽ ይመሰክራል።

ችግሩ እውነተኛውን አምላክ የሚያመልከው የትኛው ነው? የሚለው ጥያቄ ላይ ነው። ሰው በማይካድ የኅሊና ምስክር እግዚአብሔርን እያወቀ እንደ እግዚአብሔርነቱ መጠን አላከበረውም አላመለከነውምም፤ ከዚህም የተነሳ በኃጢአት ውድቀት የደበዘዘው እግዚአብሔርን የማወቅ እቅም የበለጠ ጨለመበት። ስለዚህ በልዩ ልዩ የአምልኮ ምግባርና የሃይማኖት ሽፋን ውስጥ በመሆን የእግዚአብሔርን እውነት በውሸት ለወጠ፤ በፈጣሪም ፋንታ የተፈጠረውን አመለክ አገለገለም። (ሮሜ.1፥21-27)።¹²

በሐዋ.17፥22-23 ጳውሎስ አቴናውያንን "ለማይታወቅ አምላክ" በማለት ሲያመልኩ አገኛቸው። ለእነዚህ ሰዎች ስለ አምላክ መኖር ማስረጃ መስጠት አላስፈለገውም ነበር። ይልቁንም ጳውሎስ ትክክለኛው አምላክ የትኛው እንደሆነ ስለ አምላክ ከሚያውቁት ግንዛቤ በመነሳት አብራራላቸው። እኛም በወንጌል ስርጭት አገልግሎታችን ሰው ሁሉ የጋራ የሆነ የአምላክ ዕውቀት እንዳለው መረዳት አለብን። ይህም ማለት ለሰዎች ስለ ክርስቶስ ኢየሱስ ዕውቀት በምንናገርበት ጊዜ ከምንሰማማበት የጋራ ባሕሪ ተነስተን ወደ ትክክለኛው አምላክ የሚመጡበትን መንገድ መምራት ይኖርብናል ማለት ነው። አብዛኛውን ጊዜ ምስክርነታችን ከሌሎች ሃይማኖቶች ጋር ካለን ልዩነት ሲጀምር ሰዎች መንፈሳቸው እንዲቆጣ ልባቸውም እንዲዘጋ እናደርጋለን። ይህ ማለት ግን ሰዎች ወንጌልን እንዲሰሙን ስንል እውነትን እንሸቅጥ ወይም እናመቻምች (Compromise) ማለታችን ፈጽሞ

አይደለም። የዚህ ሐሳብ ትኩረት ስልት ላይ አንጂ ይዘት ላይ አይደለም።

እግዚአብሔር በሰው ኅሊና ውስጥ አምላክን የማወቅ ኃይል ካስቀመጠ በኋላ ሰው በማንኛውም ዓይነት ደረጃ እግዚአብሔርን የማወቅ ዕድሉን ቢዘጋፍ የዘላለም ሞት ፍርድ ቢቀበል እግዚአብሔርን ፍርድ ገምድል አያስኘውም። (ሮሜ.2፥12-16)። ሰዎች ሁሉ ይድኑ ዘንድ ፈቃዱ የሆነ አምላክ ማንንም ሰው ስለማንነቱ መረጃ ላይስጥ ለፍርድ አይጠይቅም። ስለዚህ ሁሉም በበራሳት ብርሃን መጠን ፍርድን ይቀበላል።

እግዚአብሔር በጥቅል መገለጥ በኩል ራሱን ከገለጠባቸው መንገዶች በሦስተኛና በመጨረሻ ደረጃ የምንመለከተው የታሪክ ክስተት የመለኮት መገለጫ የሚሆንበትን መንገድ ነው።

1.3. ታሪክ የመለኮት መገለጫ ሲሆን

እግዚአብሔር አምላክ በዓለም ላይ ለአንድ ዓላማ የሚሰራ በአጎነቱ የነበረ፤ ያለና የሚኖር አካላዊ (Personal) አምላክ ነው። ይህ ዓይነቱ የኅልውና እንቅስቃሴውም በሰው ልጆች ታሪክ ውስጥ ባለው የመብት ጣልቃ ገብነት ሊታይ ይችላል። ከዚህም የተነሳ ታሪክ ስለእግዚአብሔር መኖርና ስለ ባሕሪውም ይጠቁመናል። ጠባብና ውስን ከሆነው የአገራችን ሁኔታ ተነስተን የሰፊውን ዓለም ታሪክ ብንቃኝ፤ ከታሪክ ጀርባ በዕቅድ የሚሰራ አምላክ እንዳለ እንገነዘባለን። የዚህችን አገር ታሪክ ወደ ኋላ ሦስት አሥር ዓመቶች ቆጥረን ብንመለከት ሰባት ጊዜአዊና 'ቋሚ' መንግሥታት ሲነቀሉና ሲተከሉ እንመለከታለን።

ከቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ የረጅም ዓመታት የዘውድ አገዛዝ በኋላ፤ ፋታ የሚል መፈክር ይዞ ኑሊቅላይ ሚኒስትር እንዳልካቸው መኮንን የሰድስት ወር መንግሥት ብቅ አለ። ይሁን እንጂ ወታደራዊው ደርግ ከሌሎች 59 የንጉሠ ሹማምንት ጋር ጭጭ አደረገው። በምትኩ ጀነራል አማን አምዶም ሥልጣን ላይ ወጡ፤ ነገር ግን በኩዴታ ሥልጣናቸውንም ሕይወታቸውንም አጡ። ከዚያም ተፈሪ ባንቲ የሚባሉ ሌላ ጀነራል የአገሪቱ መሪ ተባሉ።

እሳቸውም በወታደራዊ ሽፍጥ ተገደሉ ተባለ። ከዚያም በተመላላይ ሁኔታ ከመስመር አስኪወጡ ድረስ ኮሎኔል አጥናፋ አባተ የአገር መሪ ተባሉ። ከዚያ በኋላ አሁን ባለው መንግሥት አስኪገለበጥ ድረስ "ሰማንም ሰምንም የማይበገር የመከላከያ ሠራዊት አለን" ብሎ የነበረው የኮሎኔል መንግሥቱ አገዛዝ ነበር። ቀጥሎ የሚሆነው ደግሞ ምን እንደሚሆን እኛ አናውቅም። የታሪክ ባለቤት ግን ሰፊው ሕዝብ ሳይሆን እግዚአብሔር እንደሆነ ይታወቃል። እግዚአብሔር የእያንዳንዱን ሰው ታሪክ እየሰራና እየወሰነ የአንዲትን አገር ብሎም የዓለምን ታሪክ ይሠራል፤ ይወስናል ሁሉን መስመር ውስጥ እያገባ ወደ ፍጻሜ ያመጣል።

ዛሬ ኃያላን አገሮች ተብለው የሚቆጠሩ አንደ አሜሪካ ያሉ አገሮች ከ 300 እና ከ 400 ዓመታት በፊት ከነመኖራቸውም የሚታወቁ አገሮች አልነበሩም። ታዲያ እኚህ መንግሥታት ከየት መጡ? ዛሬ የቦቲ ጫማ ቅርጽ ባለው አነስተኛ የቆዳ ስፋት የምትገኘው ጣሊያን በአዲስ ኪዳን ዘመን ከቅኝ ገዢነቷና ከአስገባሪነቷ የተነሳ "መንገድ ሁሉ ወደ ሮም ያደርሳል" የተባለች ኃያል አገር ነበረች። ታላቋ ብሪታኒያም "ፀሐይ በእንግሊዝ ግዛት ውስጥ አይጠልቅም" ("The Sun never set in the British Empire" ተብሎላት ነበር። ታዲያ ያ ማንነታቸው የት ገባ? ዛሬ በአንድ የባሕር ጠርዝ ተወስና የምትገኘውና ስሟን እንኳ በዓመት አንድ ጊዜ የማንስማው ቱርክ የተባለች አገር በጊዜዋ "የአቶማውያን ግዛት አዲስ" (The Ottoman Empire) በሚል ስም ስሟን አፍሪካንና የአካባቢው አገሮችን ታስገብር ነበር። ባጭሩ ጦረኞቹ የጥንቱ ፊንቂያውያን የት ገቡ? የታላች የነናቡከደናዖር ታላቂቱ ባቢሎን? ካርቴጅያኖችስ ወዴት ገቡ? ፈላስፋዎቹን ግሪክንስ ምን ዋጣት? ሁሉም አልፈው የነበረ ታሪክ ሆነዋል። የዚህ ሁሉ ምክንያት ግን የፖስቲካና የባሕል ለውጥ ሳይሆን የታሪክ ሁሉ ደራሲ የሆነው እግዚአብሔር ምዕራፉን ሲገልጥ ነው።

እግዚአብሔር አምላክ በምድር ላይ የሰው ልጆች በየትኛው መልክክ ምድራዊ ክልልና በምን ያለ ጊዜም መኖር እንዳለባቸው የሚቆጣጠር፤ የሚመድብና የሚወስን የበላይ ገዢ ነው። "ምናልባትም እየመረመሩ ያገኙት እንደሆነ እግዚአብሔርን

ይፈልጉ ዘንድ በምድር ሁሉ ላይ እንዲኖሩ የሰውን ወገኖች ሁሉ ከአንድ ፈጠረ፣ የተወሰኑትንም ዘመናችና ለሚኖሩበት ሥፍራ ዳርቻ መደበላቸው" (የሐዋ.17÷26-27)።

ታዲያ በዘመናት መካከል ያሉ አማኞች ሁሉ ታሪክ ሲለዋወጥ ፈተና ይገጥማቸዋል። እንዳንዶቹ የተሰወጠው መንግሥት ሁሉ ይዞት የመጣው የውሸት ተስፋ ሲማርካቸው፣ እንዳንዶቹን ደግሞ አዲስ መንግሥት ይዞት የሚመጣው ዛቻና ማስፈራራት ልባቸውን ያርደዋል። በሁለቱም መንገድ ከእምነታቸው የሚያፈገፍጉ ብዙዎች ናቸው። እግዚአብሔር የታሪክ ባለቤት መሆኑን ያልተገነዘቡ ከአማኝነት/አገልጋይነት/ ወደ ፖለቲካ ካድሬነት ተለውጠው የነበሩ ብዙ ናቸው። መንግሥት በተሰወጠ ጊዜ እምነታቸው የተናጋ ጥቂቶች እይደሉም። ይህ ደግሞ የቆመ የሚመስለው በወደቀው ላይ የሚጠቋቆምበት ላይሆን በየጊዜው እያንዳንዱን አማኝ ሊገጥመው የሚችል ፈተና ነው።

በትንቢተ ዳንኤል ምዕ.11÷1-12÷3 ላይ እግዚአብሔር ወደ ፊት ባሉት ዘመናት ውስጥ የሚከሰት የአራት መንግሥታትን መነሳትና መውደቅ ለባሪያው ለነብዩ ዳንኤል አስቀድሞ ይነግረዋል። እነዚህ ነገሥታት ከየት እንደሚነሱና መቼም እንደሚነሱ እውዳደቃቸውም አንዴት እንደሆነ የታሪክ ባለቤት የሆነው እግዚአብሔር ከወዲሁ ይነግረዋል። ከዚህም ጋር አብሮ በእነዚህ መንግሥታት መውደቅና መነሳት ባቢያም ብዙ አይሁዳውያን ከእምልኮተ ያህዌህ እንደሚያፈገፍጉና እንደሚሰናከሉ ይነግረዋል። ደግሞም በተቃራኒው በእነዚያ ቀውጢ ቀናት የሳለ ስይፍንና የሽንገላ ተስፋን ተቋቁመው በታማኝነት የሚጸኑ አማኞችም እንደሚኖሩ ይነግረዋል። "ቃል ኪዳንን የሚበድሉትንም በማታለል ያስታል ነገር ግን አምላካቸውን የሚያውቁ ሕዝብ ይበረታሉ፣ ያደርጋሉም" (ዳን.11÷32)። እግዚአብሔር የእምነታችንን ጽናት ከሚፈትንበት መንገድ አንዱ ታሪክ ሲለዋወጥ ያለንን ታማኝነት በመስካት ነው። ስለ ጠቅላላ መገለጥ እስከ አሁን ድረስ የተመለከትነውን "የጠቅላላ መገለጥ ብቃት እስከ ምን ድረስ ነው?" የሚለውን ጥያቄ በመመለስ እናጠቃልለዋለን።

1.4. የጥቅል መገለጥ ብቃት እስከ ምን ድረስ ነው?

ስዎች በተፈጥሮ አማካኝነት የእግዚአብሔርን ኃይልነትና አምላካነት ያያሉ፤ ሮሜ.1÷19 ይህንን ይናገራል፡- "እግዚአብሔር ስለ ገለጠላቸው፣ ስለ እግዚአብሔር ሊታወቅ የሚቻለው በእነርሱ ዘንድ ግልጽ ነው" ከዚህም ሌላ ስዎች በተፈጥሮአቸው የሕግን ሥራ መሥራትና ምግባራዊ ፍርድን መፍረድ ይችላሉ። ሮሜ.2÷14 ይህንን ይናገራል፡ "ሕግ የሌላቸው አገዛዝ ከባሕሪአቸው የሕግን ትእዛዝ ሲያደርጉ፣ እነዚያ ሕግ ባይኖራቸው እንኳ ለራሳቸው ሕግ ናቸውና እነርሱም ገሊናቸው ሲመሰክርላቸው፣ አላባቸውም እርስ በርሳቸው ሲካሰስ ወይም ሲያመካኝ በልባቸው የተጻፈውን የሕግ ሥራ ያሳያሉ" እንዲህም በመሆኑ ጥቅል መገለጥ የእግዚአብሔርን ኅልውና ያሳያል። ለአማኞች ደግሞ ይህ ጥቅል መገለጥ የዳኑበትን ልዩ መገለጥ የበለጠ ይተረጉምላቸዋል። መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠው ልዩ መገለጥ እግዚአብሔር በተፈጥሮ ከሰጠው ጥቅል መገለጥ ጋር ሲታይ የበለጠ መንፈሳዊ መረዳት ይሰጣል።

ይሁን እንጂ ይህ ጥቅል መገለጥ ስለ እግዚአብሔር መገለጥ ሙሉ የሆነ ዕውቀትና መንፈሳዊ እውነትን አያስተላልፍም። አስተማማኝ የሆነ የዘላለም ሕይወት ተስፋም ለመመሥረት በቂ አይደለም።

ጥቅል መገለጥ የፍጥረትን ግዝፈትና ውበት የፈጣሪንም ታላቅነትና ርቅቀት፣ እንዲሁም ሰው ሁሉ ከሚያየው ነገር በስተጀርባ ታላቅ የሆነ ሠሪና አድራጊ መኖሩን ለገሊና የሚያረጋግጥ ቢሆንም፣ ያ አድራጊና ፈጣሪ ምን እንደሚወድና እንደሚጠላ፣ ምን እንዳለና እንዳላለ ሙሉ መረጃ አይሰጥም።

ከጠቅላላ መገለጥም ተነሥተን እውነተኛ ሃይማኖት ለመመሥረት አንችልም። እንዲህ ዓይነቱ መገለጥም በኋለኛው ዘመን እግዚአብሔር አብ ወደ እኛ የላከውን ክርስቶስን ወደ ማወቅ አያደርስም። ይህ ዓይነቱ መገለጥ የሚያድነውን ጸጋ ስለማያመጣ ኃጢአተኞችን ከኃጢአት ባርነት አላቆ የእግዚአብሔር ልጅ በመሆን ወደሚገኝ ነጻነት አያደርስም። ለእንዲህ ዓይነቱ አምላካዊ ግንኙነት እስከ አሁን ከተመለ

ከትናቸው ከተፈጥሮ፣ ከሰው ኅሊናና ከታሪክ አሰረጅነት የላቀ ልዩ መገለጥ የግድ አሰፈላጊ ነው። ይህንንም እንደሚከተለው እንመለከታለን።¹³

2. ልዩ መገለጥ

ሁለት የተራራቁ ግልበዮች ሊገናኙ የሚችሉባቸው ልዩ ልዩ መንገዶች ይኖራሉ፤ አንድ ሰው ሩቅ ላለ ዘመዱ ደኅንነቱን ለመግለጽ፣ በሰው በኩል የቃል መልዕክት መላክ ይችላል። ከዚህ ይልቅ ደግሞ ዘርዘር ያለ ደብዳቤ ቢጽፍ ይችላል። ነገር ግን ከሌጣ ደብዳቤ ይልቅ ደግሞ ፎቶ ቢጨመርበት ይመረጣል። መቼም ዘመኑ የተሻሻለና ቴክኒዎሎጂ የደገፈው ስለሆነ ከቃል መልዕክት፣ ከደብዳቤና ከፎቶም ይልቅ በቪዲዮ የተቀረጸ መልዕክት እስተማማኝ ይሆናል። ይሁን እንጂ ከእነዚህ ሁሉ የበለጠ ጥሩ የሚሆነው ያው ሰውየው መጥቶ ሲገናኝ ነው። የእግዚአብሔርን መገለጥ እስመልክቶም ያለው የጠቅላላና የልዩ መገለጥ ጉዳይም ይህንን የሚመስል ነው። እግዚአብሔር ራሱን የገለጠባቸው መንገዶች ከጠቅላላ ወደ ልዩ እየገባገበን ሰናዶቸው ከመረጃዊነት ይልቅ ቀጥተኛና ግንኙነታዊ ሆነው እናገኛቸዋለን።

ልዩ መገለጥ ማለት፡- እግዚአብሔር አምላክ ለማዳንና ሕብረትን ለመፍጠር ሲል ለተወሰነ ሰው/ሰዎች/ በተወሰነ ጊዜና በተወሰነ ቦታ በራሱ አነሳሽነት ራሱን ይገልጣል ማለት ነው። እግዚአብሔር ራሱን መግለጥ ያስፈለገበት ምክንያት፣ ሰው በውድቀቱ የተነሳ እግዚአብሔርን የማወቅና የመፈለግ አቅሙ ስለተበላሸ ነው። የሰው ልጅ እግዚአብሔር ታላቅ፣ ኃይልና ሊያስፈራ የሚገባ መሆኑን እያወቀ አሁንም በገዛ መንገዱ በመሰለውና በሰሜቱ እየተነዳ ከውድቀቱ ሊማር አልቻለም። ውድቀቱም ከእግዚአብሔር ሐሳብ የራሱን ሐሳብ ስለሚያስቀድም ነው። ሁሉን የሠራውን አምላክ ሳይሆን እኔ ባወቅሁትና በተረዳሁት ብቻ ልሂድ እያለ ነው። ሰው በኃጢአቱ የተነሳ ከ150ኛ ፎቅ ላይ እንደተወረወረ ቲማቴም ሆኖአል። ራሱን ሊረዳ እስከማይችል ድረስ ኃጢአቱ የሰውን ሁለንተና አበላሽቶአልና፤ እግዚአብሔር በራሱ አነሳሽነት ራሱን በልዩ ሁኔታ ለሰው ልጆች ይገልጥ ዘንድ ግድ ሆኖአል ሮሜ.3፥11-20።

በዚህ ዓይነቱ ልዩ መገለጥ ውስጥ ደግሞ እግዚአብሔር አካላዊ አምላክ መሆኑ ይረጋገጣል። አንዳንዶች እንደሚሉት ሐሳብ ወይም እንደ ኃይል ሳይሆን፣ ከሰው ጋር ግንኙነት መፍጠር የሚችል "እኔነት" ያለው አካላዊ ባሕሪ ያለው አምላክ ነው (He is a personal God) ይህም ማለት ያዝናል፣ ይደሰታል፣ ከማንነቱም እንጻር ይወዳል፣ ይጠላልም።

እዚህ ላይ ግን ልብ ሊባል የሚገባው እግዚአብሔር ለተለየ ሕዝብ ራሱን ሲገልጥ፣ የተገለጠላቸው ሰዎች የተሻሉ መሆናቸውን ለማሳየት ሳይሆን፣ እርሱን ለሌሎች ይገልጡ ዘንድ የበረከት መተላለፊያ አድርጎ ሊጠቀምባቸው ነው። ለምሳሌ በዘፍ.12፥2-3 ላይ እግዚአብሔር አብራምን ሲጠራው፣ ለራሱ ብቻ በረከት እንዲሆን ሳይሆን "...የምድር ነገዶች ሁሉ ባንተ ይባረካሉ" በሚል ጥሪ ነው የጠራው። ደግሞም ዘጸ.19፥6/ 1ጴጥ.2፥9 "...የእርሱን በነነት እንድትነግሩ የተመረጠ ትውልድ የንጉሥ ካህናት ቅዱስ ሕዝብ ለርስቱ የተለየ ወገን ናችሁ" ይላል። ስለዚህ የእሥራኤል መመረጥ ለአሕዛብ በረከት ማስተላለፊያ ትሆን ዘንድ እንደነበረ ሁሉ፣ እንዲሁ የቤተ ክርስቲያንም መመረጥ ላልዳኑ የደኅንነት በረከት መተላለፊያ ትሆን ዘንድ ነው።

ነገር ግን ይህ የእግዚአብሔር ልዩ መገለጥ ለሰው ልጆች ሁሉ በአንዴ የተዘረገፈ አይደለም። በዘመናት መካከል ርምድታዊ (Progressive) በሆነ መልኩ የሚገነባ ነው። ይህ የእግዚአብሔር መገለጥ እየጨመረና እያደገ የሄደ ጉዳይ እንደሆነ ከብሉይ ኪዳን እስከ አዲስ ኪዳን መጻሕፍት ባለው ርምድትና ግስጋቤ እንመለከታለን። በብሉይ ኪዳን የተጠቀሱት የእግዚአብሔር የማንነቱ ማስረጃዎች በአዲስ ኪዳን በበቂ ብርሃንና በመጨረሻ ሥልጣናዊነት ተገልጠው እንመለከታለን (ዕብ.1፥1-3)። ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በውስጡ በጣም ባለጠጋ የሆነ መረጃ ያለው ክፍል ነው። ከብሉይ እስከ አዲስ ያለውን የአምላክ መገለጥ በአጭር ፀረፍተ ነገር ይገልጣል። በእነዚህ ሁለት ቁጥሮች ውስጥ ሁለት መሠረታዊ ህሳቦችን እናያለን። (1) እግዚአብሔር ለሰዎች እንደተናገረ፣ ምክንያቱም "ለአባቶቻችን በነቢያት ተናገረ..." ይላልና ነው። (2) ባለፈው ዘመን የተፈጸመው ከአሁን ጋር ግንኙነት እንዳለው፣ ምክንያቱም "ከጥንት ጀምሮ...በዚህ

ዘመን" ለለሚል። በቁጥር 1 መጨረሻ ላይ፡ "በነቢያት ተናግሮ" ይላል፤ ይህም የመጽሐፍ ቅዱስን ትንቢት መሠረታዊ ባሕሪ ይገልጻል። የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢት፡- (1) የእግዚአብሔር ቃል ነው፤ ስለዚህም እውነት ነው። (2) ተጨባጭ ትርጉም አለው፤ ስለዚህም መዘላበድ አይደለም። (3) ተፈጻሚነት አለው፤ ስለዚህ ነቢያት "አለ" ካሉ ሙሉ በሙሉ ይሆናል፤ ነገር ግን የትንቢት ተፈጻሚነት በሁለት የጊዜ ገደብ ይታያል፡ ወዲያው የሚፈጸምና ጊዜውን ጠብቆ የሚፈጸም። በኃይል፡ በንጽሕናና በሥልጣን የመጽሐፍ ቅዱስን ትንቢት የሚወዳደር የለም።

"በብዙ ዓይነትና በብዙ ጎዳና" የሚለው ሐሳብ ደግሞ እግዚአብሔር ራሱን ሲገልጥ ፡ እንድን ነገር በመደጋገም ሳይሆን ከእንድ ጊዜ በላይ፡ በተለያዩ ዓይነት መንገድ፡ መናገሩን የሚገልጥ ሐሳብ ነው። ለአስረጅነት የሚከተለውን ምሳሌ ብቻ እንውሰድ።

'ያህዌ' እሥራኤልን ከባርነት ነጻ ሲያወጣ፡ ራሱን በእሥር መቅለፍቶች በኩል ገልጧል። እያንዳንዱ በግብጽ ላይ የወረደው መቅለፍት፡ የግብጽ አማልክቶችን የሚገዳደር ቀጥተኛ መልዕክት አለው። እዚህ ላይ እሥሩንም መቅለፍቶችና ትርጓሜያቸውን መጥቀስ አስፈላጊ ባይሆንም፡ ለእንባቢ ግንዛቤ ያህል፡ ሁለቱን ብቻ እንጠቅሳለን።

በዘጸ.7:20 ላይ "በትሩን አነሣ፡...የወንዙን ውኃ መታ የወንዙም ውኃ ተለውጦ ደም ሆነ" ይላል። የእስራኤል አምላክ ከግብጽ ዓባይ ጋር ምን ጉዳይ ቢኖረው ነው? የሚል ጥያቄ መጠየቅ አስፈላጊ ነው። በሁሉም ዘንድ እንደሚታወቀው፡ ከጥንት ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ የግብጽ የልብ ምት ከዓባይ ወንዝ ጋር ክፋኛ የተቆራኘ ነው። ከላይኛው ግብጽ ወደ ታችኛው ግብጽ ለመምጣት ከፍተኛ የትራንስፖርት ጥቅም የሚለጥ ዓባይ ነው። ከዚህም ሌላ ዓባይ ለግብጽ ግብርና ከፍተኛ ለትራተኒካዊ አለተዋጽዖ ያለው ወንዝ ነው። ባጭሩ ግብጽን የሰህራ በርሃ አንደኛው ክፍል እንዳትሆን ያደረጋት ዓባይ ነው።

ከዚህም የተነሳ የግብጽ ዓባይ ይዘፈንለታል፡ ይዘመርለታል፡ ይመለከዳልም። የሕያዋን ወላድነት፡ የምድራቱ ባርኮትና ደለታ በዓባይ ታማኝነት ላይ በጽኑ የተመሠረተ እንደሆነ

ይታሰባል። ስለ ዓባይ ብዙ ማለት ቢቻልም፡ በእጭሩ ዓባይ ከአማልክቶቻቸው መካከል አንዱና ዋነኛ ነበረ። ነገር ግን የእሥራኤል አምላክ በዓባይና በግብጽ አማልክቶች ላይ የበላይ መሆኑን ያሳይ ዘንድ፡ ዓባይን እንደማይጠጣ፡ ዓባይን እንደማይዘፈንለትና እንደማይመለከ አደረገው። ዓባይን ከመታው ከለባት ቀን በኋላ ደግሞ ሌላ መቅለፍት ሆነ።

'ያህዌ' በምድረ ግብጽ ጓጉንቸውን እፈላ፤ የክርስ ምድር ተመራማሪዎች እንደሚናገሩት በአካባቢው በርካታ የጓጉንቸው ሥዕላ ሥዕሎች አግኝተዋል። ጓጉንቸው የምርት ዋስትና ለጪ ናት ተብሎ ለለሚገመትም ጥንታዊ ግብጻውያን በምልክት አስቀርጸው በአንገታቸው ያስሩ ነበር። የእሥራኤል አምላክ 'ያህዌ' ግብጽን ሲቆጣ ፡ እንደብርቅ የሚታዩትንና ውኃ ባለበት ቦታ ብቻ የሚገኙትን ጓጉንቸውን፡ በግብጻውያን ጉያ ከነእርጥበታቸው አፈላቸው። "የእንቁራሪት አምላክ በእፍንጫችን ይውጣ" አለከሚሉ አደረሳቸው። በጠቅላላው በእሥር ዓይነት መልኩ ግብጻውያንንና አማልክቶቻቸውን አስጨነቀ።

በዚህ በአብራውያን መልእክት ላይ፡ በቁ.2 "በዚህ ዘመን መጨረሻ" ይላል፤ ለእስራኤል ማንጻጸሪያው የብሉይ ኪዳን ዘመን ነው። ይህ ሐሳብ ሙሉነት የጎደለውና የቀደመው የመሥዋዕት ሥርዓት የሚያበቃበትና መሢሔ የተገለጠበትን ጊዜ የሚያመለክት ነው። "በልጁ ተናገረን" ሲል ደግሞ እግዚአብሔር በልጁ የመገለጡ ጉዳይ፡ የግልጠቱ መጨረሻ ወይም ጫፍ እንደሆነ ሲነግረን ነው። ስለዚህ የእግዚአብሔር አምላክ ልዩ መገለጥ ከእራት ዘፍጥረት አንስቶ በተጠቀሰው የለው ልጆች የደኅንነት ታሪክ ውስጥ እየተተረተረና እየተገለጠ፡ በክርስቶስ ኢየሱስ የአካል መገለጥና የደኅንነት ሥራ ድምዳሜውን እገኘ (ዮሐ.1:1-18)።

ነገር ግን በማንኛውም ዓይነት መልኩ እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ራሱን ሲገልጥ ለዎች ስለ ማንነቱ ያላቸውን መረጃና ንደፈ ሐሳባዊ (Theoretical) ዕውቀት እንዲጨምሩና እንዲያስፋ አይደለም። ይልቁንም እርሱን ለማወቅና ከእርሱ ጋር ኅብረት ለማድረግ አንዲችሉ ነው እንጂ። ባጭሩ የልዩ መገለጡ ዋነኛ ዓላማ ግንኙነት/ኅብረት/ለመፍጠር ነው። "Knowing God is not informational it is relational"¹⁴ ለሰዚህ እግዚአብሔርን

እውቀናል እያልን ከመረጃ ያለፈ ከእርሱ ጋር የግል ግንኙነት የሌለን ከሆነ ራሳችንን እንፈትሽ! በእኛ ውስጥ ያለው የእግዚአብሔር ዕውቀት ማደግ አለበት። ይህ ዕውቀት ባለበት የሚቆም ሳይሆን ማደግ የሚገባው ነው። ከላይ በተጠቀሱት አንቀጾች በትርጉም ደረጃ የተመለከትነው ልዩ መግለጥ በምን ዓይነት ሁኔታ ተገልጧል? የሚለውን ጥያቄ እንደሚከተለው እንመልሳለን።

2.1. የልዩ መግለጥ መንገዶች

"በዕውቀትና በኃይሉ ታላቅና ኢ-እሳቂ (infinite) የሆነው ይህ አምላክ በምን ዓይነት ልዩ መልኩ ለውስጡ የሰው ልጅ ራሱን ገለጠ?" የሚለው ጥያቄ አይቀራ ነው። መቼም ፍጡር የሆነው ሰው እግዚአብሔርን መርምሮ አይረዳውም፤ ስለዚህ አምላክ በሰው ደረጃና እቅም ለውጅም በሆነ መልኩ መገለጡ የግድ ነው። ለሰው ቅርቡ ሰው ነው፤ ለሰው ቅርቡ የሰው ጠባይ ነው፤ ሰው የሚገባው የሰው ነገር ነው።¹⁵ ስለዚህ እግዚአብሔር የተገለጠበት ቋንቋና ልማድ ከሰው ልጆች ተሞክሮ (Experie - nce) ጋር በሚሰማ ሁኔታ ነው። ከእነዚህም የመገለጥ መንገዶች ውስጥ የሚከተሉት ይገኛቸዋል።

2.1.1. በድምጽ መለኮት

በተለይ በብሉይ ኪዳን ጊዜ እግዚአብሔር ራሱን ለሰዎች በቀጥታ በድምጽ በመነጋገር መግለጹ የተለመደ ነበር። ለምሳሌ፡- "ከእግዚአብሔር ዘንድ ወደ ኤርሚያስ የመጣ ቃል እንዲህም አለው..." ኤር.18፡1። "የእግዚአብሔር ቃል ወደ እኔ እንዲህ ሲል መጣ..." (ሕዝ.12፡1፤8፤17፤26፤ ሆሴ.1፡1፤ እዋ.3፡1)። እያሰ ለነብያት በድምጽ ራሱን ገልጧል። ስለ ራሱ፤ ስለ ዕቅዱና ስለ ፈቃዱ በሰዎች በኩልና ለሰዎች በድምጽና በቀጥታ በንግግር ይገልጣል።

ይህ ድምጽ መለኮት፤ ልዩ ልዩ ዓይነት መልክ ሊኖረው ይችላል። በቀጥታ ከውጪ በጆሮ የሚደመጥና የሚሰማ ሊሆን ይችላል፤ ወይም ደግሞ በፀጥታ የእግዚአብሔርን ድምጽና መልዕክት

በእዕምር/በልቡና/ መሰማት ሊሆን ይችላል። ልክ እንደ ሰው በጸጥታና በእርጋታ መጽሐፍ ሲያነብ የመጽሐፉ ድምጽ በጆሮው እንደማይሰማው፤ ሆኖም በልቡናው የመጽሐፉን ንግግር እንደሚያደምጥ ሁሉ የእግዚአብሔርም ድምጽ እንዲሁ ይደመጣል። ብዙ ጊዜ የተለመደውም ይኼኛው መንገድ ሳይሆን አይቀርም። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር በቀጥታም በሚደመጥ ድምጽ ለብዙ ቅዱሳን እንደተገለጠም የሚከተሉት ሦስት ማሰራጀዎች ይበቃሉ።

ሙሴን እግዚአብሔር አፍ ለአፍ ማናገሩ፡- "ባሪያዬ ሙሴ ግን እንዲህ አይደለም እርሱ በቤቴ ሁሉ የታመነ ነው። እኔ አፍ ለአፍ በግልጽ አናግረዋለሁ" በማለት እግዚአብሔር ስለ ሙሴ ይመሰክራል (ዘጉ.12፡8)። የእግዚአብሔር ጥሪ ለሳሙኤል፡- "እግዚአብሔር ሳሙኤልን ጠራው ይላል" (1ሳሙ.3፡1-14)። ጳውሎስን በደማበቆ መንገድ ማናገሩ፡- "ሳውል ሳውል ስለ ምን ታላቅደኛለህ የሚል ድምጽ ሰማ ጌታ ሆይ ማንህ አለው። አንተ የምታሳድደኝ እኔ ኢየሱስ ነኝ አለው" (ሐዋ.9፡4)።

2.1.2 በሕልምና በራእይ

ሕልም የኅሊናን ንቁነትን የማይጠይቅ በእንቅልፍ ዓለም ካለ ትርዒት ጋር የተያያዘ ግንኙነት ነው። ውስብስብ የሆነ የሰው ልጅ የተፈጥሮ ባሕሪ ነው። በዚህ ጽሑፍ አዘጋጅ ዕውቀት የሕልምን ትርጉም አስመልክቶ ሳይንሳዊ ማብራሪያ መስጠት ባይቻልም፤ እግዚአብሔር አምላክ የመንፈሳዊውን ዓለም ሚስጢር በሕልም በኩል ለሰዎች እንደሚገልጥ ግን ሰብዙዎቻችን እሙን ነው። ቅዱስ ቃሉም ስለዚህ ምስጢር በኢዮብ 33፡14-18 ላይ እንዲህ ብሎ ይናገራል፡- "እግዚአብሔር በአንድ መንገድ በሌላም ይናገራል፤ ሰው ግን አያስተውልም። በሕልም፤ በሌሊት ራእይ፤ አፍላ እቅልፍ በሰዎች ላይ ሲወድቅ፤ በአልጋ ላይ ተኝተው ሳሉ፤ በዚያን ጊዜ የሰዎችን ጆሮ ይከፍታል፤ በተግላጽም ያሰደነ ግጣቸዋል፤ ሰውን ከክፉ ሥራው ይመልሰው ዘንድ፤ ከሰውም ትዕቢትን ይሰውር ዘንድ ነፍሱን ከጉድጓድ፤ በሰይፍም እንዳይጠፋ ሕይወቱን ይጠብቃል።"

ከዚህም ሌላ በዘፍ.28÷10-15 እንደተጠቀሰው ያዕቆብ ከቤርሳቤህ ወደ ካራን በሄደ ጊዜ በመንገድ መሸቶበት ድንጋይ ተንተርሶ ተኝቶ እግዚአብሔር ከመጀመሪያ አንስቶ ያዘጋጀለትን የበረከት ተስፋ በሕልም ሲያጸናለት እንመለከታለን ። ደግሞም በትንቢተ ዳንኤል 2÷1 እንደተጠቀሰው ንጉሥ ኖቡከደናዖር ያለፍቺ ሚስጢሩ የማይታወቅ ሕልም እንዳለመ ይህንንም ዳንኤል እንደፈታለት እንመለከታለን።¹⁶ ስለዚህ እግዚአብሔር በሕልም ንጉሥታትን ያስጨንቃል፤ ቅዱሳኑን ያበረታታል ያጽናናልም።

እግዚአብሔር የመንፈሳዊውን ዓለም ሚስጢር የሚገልጽበት ሌላው ተመሳሳይ መንገድ ደግሞ ራእይ ነው። ራእይ በሚታይበት ጊዜ ራእዩን የሚያየው ሰው በንቁው አዕምሮው እያለ ንሊናው ከባሻገር የሚወስድበት ሁኔታ ነው። እንደ ሕልም በእንቅልፍ ዓለም ካለ ትርኢት ጋር የተያያዘ ግንኙነት የለውም። ሆኖም በቀንም በሌሊትም ሊመጣ ይችላል። አንዳንድ ጊዜ ሕልም፣ ተመስጦ (Trans) እና ራእይን ለመለየት በጣም አስቸጋሪ ነው ይባላል። ቢሆንም ከሕልምና ከተመስጦ ይልቅ ራእይ ጠለቅ ያለን የእግዚአብሔር መገኘት የሚያመለክት ይመስላል። ለማገናዘብም ያህል (ዘፍ.46÷2፤ ኤር.1÷11፤ ዳን.10÷3) ማየት ይበጃል።

2.1.3. በመላእክትና በአስተርእዮተ መለኮት

መላእክት ለማቸው ከአገልግሎታቸው ትርጉም የተገኘ ነው። በፍጥረታቸውም/መናፍስት የሆኑ ናቸው። አገልግሎታቸውም መልእክትን ከእግዚአብሔር መንበር ወደ ሰው ልጆች ማምጣት ነው። ሰው መልሶ ወደ እግዚአብሔር ሲልካቸው እንመለከትም፤ ነገር ግን ለዎች በግልጠተ መላእክት ጊዜ ለሚጠይቁት ጥያቄ መላእክት እዚያው መልስ ሲሰጡ እንመለከታለን። (ሉቃ.1÷26-38፤ መላ.13÷3-21)። ብሉይ ኪዳንዊው ሕግጋትና ሥርዓትም ለእሥራኤል ሕዝብ በመላእክት በኩል ተሰጥቶአል (ገላ.3÷19÷ ዕብ.2÷2)።

እግዚአብሔር ሕዝቡን ለማጽናናት፣ ለመታደግ፣ በጠላቶች ላይ ለመበቀል እንዲሁም በአመጸኞች ላይ ለመፍረድ መላእክቱን እንደሚልክ በርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃዎች አሉ።

በአጠቃላይ እግዚአብሔር ራሱን በመላእክት በኩል ስለ መግለጹ ከዘፍጥረት እስከ ራእይ ርምድታዊ በሆነ መልኩ እየፋፋ የተገለጠ ሁኔታ ነው። (ዳን.9÷20-22፤ ሉቃ.1÷26፤ ገላ.3÷19፤ ሕዝ.12÷27 ፤ ዮሐ.9÷7፤ ዮሐዋ.12÷6-11)።

ከዚህም ሌላ እግዚአብሔር በልዩ ልዩ ዓይነት መልክ ራሱን ይገልጥ ነበር። እንደ ሰው፣ እንደ ደመና፣ እንደ እሳትና እንደ መልእክ በመሆን በብሉይ ኪዳን ራሱ በተለያዩ መንገዶች ገልጧል። ይህም ዓይነት አገላለጡ ከግሪክ ቃል በተወሰደ የእንግሊዘኛ ስያሜ (Theophany) የሚባል ሲሆን የአማርኛው ስያሜ አስተርእዮተ መለኮት በመባል ይታወቃል¹⁷ (ዘጸ.3÷2)።

2.1.4. በተአምራት

አንድ ክስተት ተአምራዊ ነው ለማለት ባልተጠበቀና ቅጽበታዊ በሆነ መለኮታዊ ጣልቃ ገብነት ሁኔታዎችን ከመደበኛው የተፈጥሮ ሕግጋት ውጪ አድርጎ መገኘት መቻል አለበት።¹⁸ ለምሳሌ፡- የቀይ ባሕር መከፈል (ዘጸ.14÷15-31) ÷ በውኃ ውስጥ የሰጠመን የብረት መጥረቢያ ማንሳፈፍ (2ነገ.6÷1-7) ÷ 38 ዓመት ተሸብቦ የነበረን ሰው "ተነሳና አልጋህን ተሸክመህ ሂድ" ማለት (ዮሐ.5÷1-9) ÷ የስበትን ሕግ ተቋቁሞ በተንጣለለ ባሕር ላይ በእግር መራመድ (ዮሐ.6÷19) ÷ ከአራት ቀን የሞት የእንቅልፍ ዓለም "አልዓዛር ና!" ብሎ ጠርቶ ማሰነሳት (ዮሐ.11÷38-44) ÷ ንጹሕ ውኃ ብቻ የተሞሉ ስድስት ጋኖች ደርድሮ እኔ ነኝ ያለ የወይን ጠጅ መቅዳትና (ዮሐ.2÷1-11) የመሳሰሉት ሲሆኑ፣ ከብርን ለእግዚአብሔር የነፍስ መዳንን ለሰው ልጅ የሚሰጡ እንዲህ ዓይነት ክስተቶች የመለኮት መገለጫ ናቸው።

2.1.5. በክርስቶስ

አንድ ሰው ከአካባቢው በተለየ መልኩ አንድን ነገር ሲያደርግ ወይም ደግሞ በውጪ ከሚታየው ማንነቱ ጋር የሚቃረን ድርጊት ሲያደርግ "ለመሆኑ ማን ነው እሱ?" የሚል ጥያቄ እንጠይቃለን። አንዳንድ ሰው ከውጪ ሲያዩት የሚመስለው ነገርና በአንዳንድ ሁኔታዎች ውስጥ እውነተኛ ማንነቱ ሲገለጥ

የሚታየው ነገር “ይኼ ሰው ለመሆኑ ማን ነው?” “ይኼ ሰው ማን ቢሆን ነው ይህንን ነገር ያደረገው?” “ይኼ ሰው ምን ዓይነት ቢሆን ነው ሰው ሁሉ እንደዚህ የሚወደው /የሚፈራው/ የሚያከብረው?” ብለን እንድንጠይቅ ያደርገናል። “ለመሆኑ ማንው እሱ?” የሚለው ጥያቄ በየዕለት ኑሮአችን የምንጠይቀው ጥያቄ ነው። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስም ከውልደቱ እስከ ሥጋ ሞቱ ድረስ የነበረው እያንዳንዱ የሕይወት አንቅስቃሴ “ለመሆኑ ማን ነው እሱ?” የሚያስኛ ማንነት ያለው ነው።

በሃይማኖት መሪነቱ ስናየው፡- እነ ነብዩ ሙሴ፥ እነ ሐዋርያው ጳውሎስና ሌሎችም የእምነት አባቶች እኛ አምላክ ነን አላለም። ክርስቶስ ግን አምላክነት የእኔ ነው ብሏል። ሁሉም መንገዱ ይኸውና አሉ። እርሱ ግን መንገዱ እኔ ነኝ አለ። ሁሉ ሕይወት ወይ በዚህ ወይ በዚያ ይገኛል አሉ። እርሱ ግን ሕይወት እኔ ነኝ አለ። ሁሉም እውነተኛው በዚህ ወይ በዚያ አለ አሉ። እርሱ ግን እውነት እኔ ነኝ አለ።¹⁹

በአስተማሪነቱ ስናየው፡- ትምህርቱ ከሌሎች የሃይማኖት አስተማሪዎች በዓይነቱ ብቸኛ በጥራቱ ፍጹም ነው። ክለሳና ማደሻ የሌለው አንዱ በቃኝ ዓይነት ነው። በግምትና በይሆናል ሳይሆን በኃይልና በሥልጣን ነው ያስተማረው። በጊዜው የነበሩ የሕግ ሰዎች የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ ብሏል በሚል ክስ መጸሕፍትን፤ ነብያትንና ሙሴን በእርሱ ላይ ለማስመስከር ተነሱበት፤ ቢሆንም ምስክሮቹ በእርሱ ላይ ሳይሆን ስለ እርሱ መስከሩ።²⁰

ለመሆኑ ይኼ ኢየሱስ ማን ነው? አንድ ጊዜ፥ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ ደቀ መዛሙርቱን “ለመሆኑ ሰዎች እኔን ማን ይሉኛል?” ሲል ጠየቃቸው። ደቀ መዛሙርቱም “አንዳንዶች መጥምቁ የሐንስ ነው ሲሉህ አንዳንዶቹ ኤልያስ ነው ይሉሃል ሌሎቹ ደግሞ ኤርምያስ ነው ሲሉህ የቀሩት ደግሞ ከነብያት አንዱ ነው ይላሉ” ሲሉ መለሱለት ኢየሱስም “እነርሱስ እንዲህ አሉ እናንተስ ማን ነው ትላላችሁ? ሲል ጠየቃቸው። (ማቴ.16፥14-16 ሕያው ቃል ትርጉም)።

ዛሬ ይህንን ጥያቄ እያንዳንዳችን ልንመልሰው የሚገባ ጥያቄ ነው። ለመሆኑ ይህ ኢየሱስ ማን ነው? እግዚአብሔርስ በእርሱ በኩል ተገልጧል ስንል ምን ማለታችን ነው? ከብዙ ማስረጃዎች ውስጥ ጠንካራ ከምንላቸው የቅዱሳን መጻሕፍት ንባባት ውስጥ አንዱ የሆነውን የዮሐንስ ወንጌል ምዕ.1፥1 እና ቁ.14ን ሰፋ ባለ መልኩ እንመለከታለን።

2.1.5.1 ክርስቶስ የእግዚአብሔር ቃል

“በመጀመሪያው ቃል ነበረ፥ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፥ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ...” (ዮሐ.1፥1)

ክርስቶስ የእግዚአብሔር ቃል ተብሎ በአዲስ ኪዳን የተጠቀሰው በጣም ጥቂት ቦታ ነው። በዋነኛነት የተጠቀሰውም በዚህ በዮሐንስ ወንጌል የመጀመሪያው ምእራፍ ላይ ነው (ዮሐ.1፥1-18)። ምንም እንኳ ይህ ቃል በአዲስ ኪዳን በተደጋጋሚ የሚገኝ ባይሆንም በቤተክርስቲያን ውልደትና እድገት የመጀመሪያዎቹ ሦስትና አራት ምዕተ ዓመታት በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ የክርስቶስን ማንነት አስመልክቶ ባለው ትምህርት ዋነኛና ቁልፍ ሐሳብ ሆኖ አልፏል።²¹

ከሐዋርያት ቀጥሎ የነበሩት ሐዋርያዊ አባቶች (Apostolic Fathers) ይህንን የክርስቶስ መጠሪያ በጥልቀትና በስፋት ለማጥናት ሙከራ አድርገው ነበር። እነዚህ አባቶች ለዚህ “ቃል” ለተሰኘው ለክርስቶስ መጠሪያ ለምን ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጡት አስፈለገ? “ቃል” የሚለውን የጌታ መጠሪያ የሐንስ ወንጌሉን ሲጽፍ ከነበረው ዓለም ጋር ምን ዓይነት የፍልስፍና ተዛምዶ ነበረው? የሐንስ በመጀመሪያ ኢየሱስ ነበረ፥ ኢየሱስም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ ኢየሱስም እግዚአብሔር ነበረ... በማለት ለምን አልጻፈም? በዚህ በዮሐንስ ወንጌል ላይ “ቃል” የሚለው ቃል የአንድ ነገር መጠሪያ፥ ስያሜ ወይም በፊደል የሚገለጽ ሃሳብ፥ ከሚለው የተለምዶ ትርጉም ሌላ ምን ፍቺ ሊኖረው ይችላል? እኛስ ዛሬ ለዚህ ስያሜ የምንሰጠው ትርጉም በታሪክ ውስጥ ለዘመናት ሲሰጥ የነበረው ትርጉም ውጤት መሆኑን እውቀናል ወይ? ጌታ ኢየሱስ ቃል መሆኑን ብዙ

ብናወሳም ታሪካዊ ዳራው ገብቶናል ወይ? እነዚህና መስል ጥያቄዎችን ለመመለስ የሐንስ ወንጌሉን በጻፈበት ጊዜ የነበረው የግሪክ ዓለም ይህንን "ቃል" የተባለውን ቃል እንዴት ይረዳው እንደነበረ ማወቅ ግድ ይሆናል።

ከታሪክ ምስክርነት እንደሚታወቀው ክርስትና ተወልዶ ያደገው የግሪኮች ባሕል፣ ፍልስፍናና ቋንቋ የወቅቱን ዓለም አመለካከትና አኗኗር ክፉኛ፣ ቀርጾት በነበረበት ወቅት ነው። በተለይ ደግሞ በቋንቋው በኩል የነበረው ተጽእኖ ከፍተኛ ስለነበረ፣ የመካከለኛውና የቅርብ ምሥራቅ አካባቢ አገሮች፣ የአስገባሪዎቻቸው ቋንቋ የሆነውን ግሪክ መናገር ግድ ሆኖባቸው ነበር። ክርስትናም የተወለደው በዚያን ወቅት ስለነበረ አራቱን ወንጌላት ጨምሮ ሃያ ሰባቱም የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት እንደ ብሉይ መጻሕፍት በዕብራይስጥ ሳይሆን በግሪክ ቋንቋ ነው የተጻፉት። የአራተኛው ወንጌል ጸሐፊ የሆነው የሐንስ ወንጌሉን የጻፈው ግሪካዊ አስተሳሰብ ለዋጠው ሕብረተሰብ ነበር። የዚህ ወንጌል የመጀመሪያው አንባቢዎች አማርኛና እንግሊዘኛ ሳይሆን የግሪክ ቋንቋ ተናጋሪዎችና ጥንታዊ ግሪካዊ አስተሳሰብ ያላቸው ሰዎች ነበሩ።²² ባጭሩ እግዚአብሔር ያንን ጊዜ፣ ያንን ባሕልና ያንን ቋንቋ መርጦ ለዘመናት የሚበቃ መልእክቱን ማስተላለፊያ አድርጎታል።

የሐንስ በመንፈስ ቅዱስ በመነዳት ወንጌሉን ሲጽፍ የተጠቀመባቸው ቃላት ሕይወት ያላቸውና ወቅታዊ ነበሩ። "ቃል" ተብሎ ወደ አማርኛ የተመለሰው መጀመሪያ በተጻፈበት በግሪኩ "ሎጎስ" የሚል ስያሜ አለው። ስለዚህ የሐንስ በምዕ.1፥1 ላይ "ኢን አርኬ ኤን ኾ ሎጎስ ካይ ኾ ሎጎስ ኤን ፕሮስ ቶን ቴዎን ካይ ቴዎስ ኤን ኾ ሎጎስ" (በመጀመሪያ ሎጎስ ነበረ ሎጎስም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ ሎጎስም እግዚአብሔር ነበረ) ብሎ ጻፈ። ይህ አባባል በጊዜው የነበረውን ግሪካዊ አስተሳሰብ እና ፍልስፍና ክፉኛ የሚገዳደር ነበር። በተለይ በቁ.14 ላይ ሎጎስም ሥጋ ሆነ የሚለው የየሐንስ አስተሳሰብ የጊዜው ዓለም ስለፍጥረትና ስለፈጣሪ የነበረውን አመለካከት እንዲለውጥ የሚያስገድድ ፍጹም አዲስ (Radical) ሐሳብ ነው። ለመሆኑ ይህ "ቃል" ወይም "ሎጎስ" የሚለው ስያሜ ለወቅቱ የግሪክ አስተሳሰብ

ምን ትርጉም ነበረው? የሚለውን ጥያቄ ከዚህ ቀጥሎ ለመመለስ እንሞክራለን።

ሀ. ቃል በግሪካውያኑ አስተሳሰብ

ይህ "ቃል/ሎጎስ" የሚለው ስያሜ በየሐንስ አጠቃቀም ሲታይ በውስጡ በጊዜው የነበረውን የግሪክ ፍልስፍና የሚቃረን ሥነ-መለኮታዊ ሐሳብ የያዘ ስያሜ ነው። የብዙ ዘመናዊ ፍልስፍና መነሻ በሆነችውና ሶቅራጥስን፣ አሪስቶታልንና ፕሌቶን ባፈራችው ጥንታዊ ግሪክ፣ የአጥናፈ ዓለሙ (Universe) ጀማሪና የነባራዊው ዓለም የእንቅስቃሴ ምስጢር ምን እንደሆነ መፈለግና መፈላሰፍ ዓይነተኛ ጠባይዋ ነበር። ይኼ ሁሉ ፍጥረት ከምን ተሠራ? የፍጥረትስ ሕግ አንዱ ካንደኛው ሳይጋጭ እንዴት በሥርዓት ይጓዛል? ዘመናትስ ሳይዛቡ ወቅታቸውን ጠብቀው የሚፈራረቁት እንዴት ነው? የውልደትና የሞት ምስጢር ምን ጋ ነው? ማነው ከዚህ ሁሉ በስተጀርባ ያለው? የሚሉት የጊዜው ፍልሱፋን ጥያቄዎች መልሳቸውን ሙሉ በሙሉ ያሳረፉት ሎጎስ ወይም ቃል በሚለው ሐሳብ ላይ ነው።

ይህ "ቃል" የሚለው ስያሜ የሐንስ ወንጌሉን ሲጽፍ በነበረው ዓለም አካልነት የሌለው በአንጎል ውስጥ ያለ ሐሳብ፣ አመክንዮ (Logic) ፣ የዓለማት ህልውና ሥርዓተ ሕግ፣ የነገሮችና የክስተቶች ተቆጣጣሪ፣ የዓለማት ነፍስ የሚሉ በርካታ አጠቃቀሞችና ፍቺዎች ነበረው።²³

በዚያን ጊዜ በግሪካውያኑ ዘንድ 'ዓለምን በሥርዓትና በግብቡነት እንድትኖር ያደረገ ጠቢብና ሉዓላዊ የሆነ አንድ እኔነት ያለው አካላዊ አምላክ አለ' የሚል እምነት ፈጽሞ አልነበረም። ለእነርሱ ዓለም የተፈጠረችው ሆነ የምትመራው አንድ ረቂቅ (Abstract) በሆነ አካላዊነት በሌለው መርህ ነው። ይህ አካልነት የሌለው መርህም ሎጎስ /ቃል/ ነው ይላሉ። ዓለምም ሆነ ዓለማት ከመመሳቀል (Chaos) ተጠብቀው በሥርዓት የሚሄዱት በዚህ ሎጎስ በተባለው ረቂቅ መርህ (Abstract principle) ነው ይላሉ። እንዲያውም ከዚህ አስተሳሰባቸው በመነሳት ሁሉም ነገር በውስጡ ተቀጣጣይ /ተለኳሽ/ የሆነ ሎጎሳዊ ዘር (Logos spermatikos) አለው ይላሉ።²⁴ ከዚህም ጋር

በተያያዘ መልኩ 'እያንዳንዱ ሰው ሊጫር የሚችል የመለኮትነት ኃይል አለው ስለዚህ አምላክን ፍለጋ ወደ ውጪ አትሂዱ ወደ ውስጥ ተመልከቱ' የሚለውም የዘመኑ ኑፋቄአዊ አስተሳሰብ ከጥንታዊ የግሪክ ኢሰጦይኮች የመጣ ነው። ሎጎስ የሚለው ቃል ፍቺ በግሪካውያን ዘንድ እስከ እሁን እንደተመለከተ ከሆነ፡ ቀጥሎ ደግሞ የሐንስ ሎጎስ የሚለውን ስያሜ እንዴት እንደተጠቀመበት እንመለከታለን።

ለ. "ቃል/ሎጎስ/" በዮሐንስ አጠቃቀም

የሐንስ ወንጌሉን ሲጽፍ በጊዜው "ሎጎስ/ቃል/" የሚለው ስያሜ የያዘው ፍልስፍናዊና አእምሮአዊ አስተሳሰብ ላይ መንፈሳዊና ክርስቲያናዊ የሆነ ትርጉም ያዘለ በንብ ነው የሚለበት። ለዮሐንስ ሎጎስ የሚለው ስያሜ እንደ ግሪኮቹ ረቂቅ የሆነ አካላዊነት የሌለው ንቢና ወይም እሳቤ (Concept) ሳይሆን፡ ዓላማ ያለው አካላዊ አምላክ ነው። የሐንስ ሎጎስ የሚለውን ስያሜ ከግሪካውያን አስተሳሰብ መንጥቆ በማውጣት ከይሁዲነትና ከክርስትና አምነት ጋር አስማምቶና አጥምቆ ነው የተጠቀመበት።²⁵ ይህንንም ሐሳቡን ሎጎስ ከሥነ-ፍጥረት አኳያ ያለውን ድርሻ በማሳየት ይገልጻል።

ሐ. ቃል በሥነ-ፍጥረት ላይ ያለው ድርሻ

ለዮሐንስ ቃል ከማይለካ የሃላፊ ጊዜ (Eternity past) አንስቶ የነበረ በዘፍ.1፥1 ላይ "በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይና ምድርን ፈጠረ" ከመባሉ በፊት የነበረ ነው። እርሱም በምድርም፤ በባሕርም ሆነ በሕዝብ/ጠፈር/ የሚታየውንና የማይታየውን ፍጥረት ሁሉ የፈጠረ ነው ይላል። "ይህ በመጀመሪያ በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ ሁሉ በእርሱ ሆነ፤ ከሆነውም አንዳች ሰንኳ ያለ እርሱ አልሆነም" ይላል። ይህ ማለት ነገሮች ሁሉ ሲፈጠሩ፤ ቃል ከእግዚአብሔር ጋር በእኩል ደረጃና በእግዚአብሔርነት የመፍጠር ድርሻ ነበረው ማለት ነው። "ሁሉ በእርሱ ሆነ" ሲል በአጥናፈ ዓለሙ ያለውን ተፈጥሮና የተፈጥሮ ሕግጋት ሁሉ ማለቱ ነው። ስለዚህ እርሱ ማለትም፡ "ቃል" ሁሉን ነገር ፈጥሮ ወደ ሀላዊነት ያመጣ እንጂ፤ የይሖዋ ምስክሮች ነን በሚሉት ዘንድ እንደሚባለው ራሱ የተፈጠረ አይደለም። ይህ

ሎጎስ የማያቋርጥና ጊዜ የማይገዛው ህልውና ያለው ነው። ጸንቶ የተመሠረተ የሚመስለን ነገር ሁሉ አላፊ ጠፊ ሲሆን ይህ "ቃል" ግን ለዘላለም ይኖራል። የተፈጠረውና ቁሳዊ የሆነው ነገር ሁሉ የሎጎስ ውጤት ነው። "ከሆነውም አንዳች ያለ እርሱ አልሆነም" ይላል።

ደግሞም በቆላ.1፥16 ላይ፡- "እርሱ የማይታይ አምላክ ምሳሌ ነው፤ የሚታዩትና የማይታዩትም ዙፋናት ቢሆኑ ወይም ጌትነት ወይም አለቅነት ወይም ሥልጣናት፤ በሰማይና በምድር ያሉት ሁሉ በእርሱ ተፈጥረዋልና ከፍጥረት ሁሉ በፊት በኩር ነው። ሁሉ በእርሱና ለእርሱ ተፈጥሮአል እርሱም ከሁሉ በፊት ነው። ሁሉም በእርሱ ተጋጥመዋል።" ይላል። ነገር ግን በዚህ ሥፍራ "ከፍጥረት ሁሉ በፊት በኩር ነው" ሲል፡ ከተፈጠሩት ነገሮች አንደኛ ማለት ሳይሆን፤ "ፍጥረት ከመፈጠሩ በፊት የነበረና የበላይ እለቃ ነው" ማለቱ ነው። ይህ ጥቅስ ካለበት ሀውድ (Context) እንደምንረዳው በኩር የሚለው ቃል በዚህ ሥፍራ ከመሰል ዘሮቹ መጀመሪያ የተወለደ፤ ቀዳማዊ፤ አንጋፋ፤ ወይም ቅድምና ያለው ማለት አይደለም። ይልቁንም ፍጥረት ከመፈጠሩ በፊት የነበረና ያለ፤ ያለርሱ ፅውቀትና ያለርሱ ሥራ አንዳች አልተፈጠረም ለማለት ነው። ብኩርና የሚለው ስያሜ ቅድምናን ሳይሆን እልቅናን የሚያሳይ ነው።

ከዮሐንስ ሐሳብ ወጣ ብለን ሌሎች ክፍሎችን ለንመለከት ይህንኑ የክስቶስን የመፍጠር ድርሻ እናያለን። ለዚህም ማብራሪያ የዕብራውያን መልእክት 1፥2-4 ያለውን አጭር ትንታኔ እንደ ሚከተለው እንመልከት።

በዕብ.1፥2 "ዓለማትን በፈጠረበት በልጁ በዚህ ዘመን መጨረሻ ለእኛ ተናገረን"። "ዓለማትን" ሲል፡ ሰማይና ምድርን ብቻ ሳይሆን የሚታይ የማይታየውን፤ ዘመናትንና የተፈጥሮ ሕግጋትን ማለቱ ነው። በቁ.3 ላይ ደግሞ "እርሱም የክብሩ መንጸባረቅና የባሕሪው ምሳሌ ሆኖ፤ ሁሉን በሥልጣኑ ቃል እየደገፈ ኃጢአታቸንን በራሱ ካነጸ በኋላ..." ይላል። "የክብሩ ነጸብራቅ" የሚለው ሐረግ ከቃሉ በላይ ትርጉም ያለው ሐሳብ ነው። ለምሳሌ ሙሴ፤ የእግዚአብሔርን ክብር አንጸባረቀ፤ ነገር ግን ሙሴነት አልነበረውም፤ ጊዜውን ጠብቆ ፈፃል። ነጸብራቅ የሚለው የአምላክን ብርሃናዊ ባሕርይ ተካፋይነቱን የሚያሳይ

ነው። (ዮሐ.1፡9)። "ሁሉን በሥልጣኑ ቃል እየደገፈ" ሲል፡ እግዚአብሔር በክርስቶስ አያሱስ ነገሮችን በመፍጠር ብቻ አሳቆመም፤ ይደግፋል፡ ይቆጣጠራል፡ የወደፊቱን ይይዛል፡ ይጠቀልላል፡ ይወስናል (ለዚህ ነው ሐዋርያው ጳውሎስ በኤፌ.1፡10 ላይ "በዘመን ፍጻሜም ይደረግ ዘንድ ያለው አሳቡም በሰማይና በምድር ያለውን ሁሉ በክርስቶስ ለመጠቅለል ነው።" ያለው)። በተለይ በማዳን ሥራው፡ እግዚአብሔር ራሱን እንዴት በክርስቶስ በኩል እንደገለጠ እንመለከታለን። "ኃጢአታችንን በራሱ ካነጻ በኋላ...²⁵ ይህ ያለቀ የተፈጸመ ክንዋኔን ያሳያል፤ በመስቀል ሞቱ የተፈጸመውን ማዳንን ያሳያል። "በራሱ" የሚለው ሐሳብ ደግሞ ክርስቶስ እኛን ከኃጢአት ሲያነጻ የውጪ ኃይል እርዳታ አሳስፈለገውም፤ ምንም ዓይነት ወኪል በዚህ የማንጸት ሥራ ውስጥ እንዲገባ አሳስፈለገውም ማለት ነው። በእንዲህ ዓይነት መልኩ እግዚአብሔር አብ በልጁ "በቃል" በኩል አምላክነቱንና ፈጣሪነቱን በሙሳት ገልጧል።

መ. ቃል ሥጋ ሆነ

ጥንታዊ ግሪካውያን ዓለምን ቁሳዊና መንፈሳዊ በሚል በሁለት ገጽታ ይመለከቱ ነበር። ለእነርሱ ይህ ቁሳዊው ዓለም 'እጅግ የረከሰና ፍጹምነት የሌለው በመሆኑ አማልክት ጣልቃ የማይገቡበት ነው። ወንጌላዊው ዮሐንስ ግን ይህንን ሐሳብ ውድቅ ሲያደረገው እንመለከታለን። በዚህ በዮሐ.1፡4-13 ያሉትን ሐሳቦች አልፈን ቁ.14 ላይ ስንመለከት ዮሐንስ አስቀድሞ ቃል ረቂቅ ሐሳብ ሳይሆን አካላዊ ነው ብሎ ከተሟገተው የበለጠ የግሪካውያኑን አስተሳሰብ የሚያስደነግጥና የሚያፈርስ ህሳብ እናገኛለን።

ሐዋርያው ዮሐንስ፡ "አማልክት በመንፈሳዊው ዓለም ብቻ ተወሰነው በሰው ልጆች ዓለም ውስጥ ጣልቃ ሳይገቡ ይኖራሉ" ብለው የሚያስቡትን ግሪካውያን፡ "አምላክ የሆነው ቃል በመካከላችን መጣ" "እንዲያውም እኛ የለበሰነውን ሥጋ ለበሰ" በማለት የጊዜው ዓለም በሚሰማው ቋንቋ "ካይ ኾ ሉ-ጎሰ ሳርክስ ኢጌኔቶ" "ቃልም ሥጋ ሆነ"፡ "ምጡትና ሩቅ የሆነው አምላክ ቅርብ ሆኖ ራሱን ገለጠ" ብሎ ቁርጡን ይናገራል። ይህንን ቁ.14 ቀድሞ በቁ.1 ከተነገረው ሐሳብ ጋር ስናገናኝበው፡ በምጥቀቱና

በፈጣሪነቱ አምላክ የሆነው ቃል፡ የኹነታ /የመሆን/ (State) ለውጥ ሲያካሂድ እንመለከታለን፤ ምክንያቱም በቁ.1 "ቃልም እግዚአብሔር ነበረ" ይልና፡ በቁ.14 ደግሞ "ቃልም ሥጋ ሆነ" ይላል። እዚህ ላይ ልብ ሊባል የሚያስፈልገው ጉዳይ፡ በቃል ዘንድ የተደረገው የመሆን ለውጥ አምላክ መሆንን ትቶ ሰው ሆነ በሚል ግንዛቤ ሳይሆን፡ ቃል /ሉ-ጎሰ/ እግዚአብሔር ነው፡ ቢሆንም ይህ ቃል ግን ሥጋ ሆነ ማለት ነው። ቃል ሥጋ ሆነ ስንል፡ አስቀድሞ ዓለም ሳይፈጠር በእርሱ ቃልነት /በእርሱ ተናጋሪነትም/ ዓለም በእርሱ የተፈጠረ አካላዊ ቃል፤ መለኮትነት ያለው የአብ ቃል፡ ሰውን ለማዳን "ደማም ደመነፍሳም፤ የሕያዋን ገላ ያለው፤ በአጥንትና በኻማት የጸና" የሰውን ሥጋ የለበሰ፤ ሥጋን የሆነ፤ እንደ ሰው በመኖር የሰው ልጅ የተባለ ማለታችን ነው።²⁶

የቃል ሥጋ መሆንን ስንመለከት አምላክ ለሰው ልጆች ደገነነት ሲል የወረደበትን የመጨረሻ ዝቅታ እንመለከታለን። ያለውን ክብር በገዛ ፈቃዱ ትቶ አገልጋይ መሆንን በመምረጥ በሰው ምሳሌ ተገለጠ። ፈጣሪ ራሱ በሰው መልክና ለሰው ዓይን በሚታይ በሚጻሰሰና በሚጨበጥ ሁኔታ ተገለጠ። ተወሰነ፡ ተሰበሰበ፤ ሊራብ፡ ሊጠማ፡ ሊነሳቆል በሚችልም ሥጋ ራሱን ገለጠ።

ስለዚህ ይህ የአምላክ የውድ ግልጠት "ወይ ውረድ ወይ ፍረድ" የሚለውን ተረት ፋርሽ ያደርገዋል። አንድ ጊዜ ወርዶ ራሱን ገልጧል። አሁንም በአብ ዘንድ ባለው ክብር ይገኛል። በኋላም አንዴ ለፍርድ ይመለሳል እንጂ አይመላለስም።

ይሁን እንጂ በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት በመካከላችን አለ። ይህም ዋስትናችንና የእርሱ የመሆናችን ማሕተም ነው። የእግዚአብሔር ቃል ስለሃይማኖታችን መሠረት እንዲህ ብሎ ይናገራል።

"እግዚአብሔርን የመምሰል ምስጢር ያለጥርጥር ታላቅ ነው፤

በሥጋ የተገለጠ፡

በመንፈስ የጸደቀ፡

ለመላእክት የታየ፡

በአሕዛብ የተሰበከ፡

በዓለም የታመነ፡

በክብር ያረገ። (1ጢሞ.3፡16)። በማለት ቅዱሳት መጽሐፍት "የቃልን ሥጋ መሆን" እንዲህ ባለ እነጋገር ዘግተውታል።

ሠ. አማኞች ክቃል ሥጋ መሆን ምን እንማራለን?

፩

የምናውቀው አምላክ እዚያ ማዶ ያለ ሳይሆን ታሪካችንን የእርሱ ታሪክ አድርጎ የተካፈለ ትሁት ጌታ ነው። መክራችንንና ጭንቀታችንን ሊካፈል የወደደ አምላክ ነው። ይህ ዓይነቱ እምነት በየትኛውም ሃይማኖት የሌለ የክርስቲና ብቸኛ እውነት ነው። ምጡት ሆኖ፣ ሩቅ ሆኖ፣ የማይደረስበትና የማይገኝ ሆኖ ሳለ፣ ወደና ፈቅዶ ከምሕረቱና ከፍቅሩ የተነሳ ሰው ሆነ፤ አምላክነቱን ሳያጎድልና ሳያሳንሰ በእኛ ደረጃ ተገኘ፤ በመካከላችንም አደረ። ለሰዚህ የአምላክ ሥጋ መሆን የክርስቲናችን ልዩ ውበትና ግርማ ነው። ለሰዚህም እማኝ የሆንን ሁሉ በደስታ በተሞላ ልብ ሆነን ይህንን እለት እለት ማድነቅና ስለ እርሱም ለእግዚአብሔር ክብርን መስጠት ይገባናል።

ሐዋርያው ጳውሎስ ለፊልጵስዩስ ሰዎች በጻፈው ደብዳቤ ላይ ስለ ትሕትናና ዝቅ ስለ ማለት ሲያስተምራቸው ዋነኛ ምሳሌ አድርጎ የተጠቀመው ሌሎች ነብያትንና ሐዋርያትን ሳይሆን የክርስቶስን ትሥጉትነት (Incarnation) ወይም የቃልን ሥጋ መሆን ነው። ፈል.2፡5-11፡- "በክርስቶስ የነበረ ይህ ሀሳብ በእናንተ ዘንድ ይኑር" ሲል እውነተኛ አማኞች ሁሉ ይህ የክርስቶስ ትሥግውታዊ የትሕትና ጠባይ ሊታይባቸው ይገባል ማለቱ ነው። ያስንበት ዘመን ሰዎች በሰዎች ጭንቅላት ላይ እየተወጣጡ ሽቅብ የሚተኮሱበት ጊዜ ነው። "አንተ ትብስ አንቺ ትብሽ" የሚለው የቅኖች አባባል 'የጳላ ቀሮችና' 'የፈዛዞች' ምልክት የሆነበት ዘመን ነው። ስለዚህ እውነተኛ ደቀ መዛሙርት ነን ካልን በክርስቶስ ትሕትና የመመላለስ ግዴታ አለብን።

የቃል ሥጋ መሆን ጥርት ያለና ብቸኛ እግዚአብሔርን የግወቂያ መንገድ ነው። እግዚአብሔር ራሱን በሙላት በክርስቶስ በኩል ገልጧል (ዮሐ.14፡8-11)። ነብያትና መላእክት ከእግዚአብሔር መልእክትን ይዘው መጡ፤ ክርስቶስ ግን ላኪውም

መልእክቱም ሆኖ መጣ። ስለዚህ የእግዚአብሔር ፍቅር፣ ቅድስናውና ኃይሉ ምን እንደሚመስል ለማወቅ ክርስቶስን ብቻ ማወቅ ይበቃል²⁷ (ዮሐ.14፡8-11)።

ደግሞም በክርስቶስ የሥጋ መገለጥ የተነሳ ደገንነታችን የተረጋገጠ ነው። የክርስቶስ ሞት የአንድ ነቢይ፣ መልእክ ወይም የታላቅ ሰው ሞት አይደለም። ይልቁንም አምላክ በሞት ሽለቆ ያለፈበት፣ በትንሣኤውም ሞትን የወጋበት በመሆኑ ለደገንነታችን ዋስትና ነው። የውሉም ቦታ መስቀሉ ነው። በክርስቶስ የሥጋ መገለጥ የተነሳ፣ ኃጢአተኛው የሰው ልጅና ቅዱሱ እግዚአብሔር ዳግም ገብረት ሲያደርጉ ቻሉ። ኃጢአት የፈጠረውም ግርዶሽ የተጣሰው በክርስቶስ ትሥግውት ነው። ባጭሩ የቃል ሥጋ መሆን ሳይታሰብ፣ መስቀል የደገንነት ማዕከል መሆኑን ማሰብ አይቻልም። ስለዚህ አምልኮተ እግዚአብሔር ለክርስቶስ የተገባ ነው። እርሱ ከፍጡራን የበላይና የላቀ ብቻ ሳይሆን ከአብ እኩል አምላክነት ያለው ነው። ስለዚህ እርሱ ከአብ እኩል ከመንፈስ ቅዱስም እኩል ከእኛ አምልኮአችንን፣ ምስጋናችንንና ውዳሴአችንን ይቀበላል።²⁸ አንድ ቀን ፍጥረት ሁሉ ኢየሱስ ክርስቶስ ማን እንደሆነ ይገነዘባል (ዮሐ.1፡11)።

2.1.6. በመጽሐፍ ቅዱስ

አንድ መጽሐፍ አንባቢው እንዲመርጠው የሚያደርገውና የአነባበቡንም ዲሲፕሊን ወይም ሥርዓት የሚወስነው የደራሲው ዓላማ ነው። ከአንድ መጽሐፍ ጋር የሚገናኝ ሰው አስቀድሞ አንዳንድ ጥያቄዎችን ይጠይቃል፡- ይህ መጽሐፍ ለሳይንስ መማሪያ ይሆን ዘንድ የተዘጋጀ መጽሐፍ ነው? የታሪክ መረጃዎችን ያጠናቀረ መጽሐፍ ነው? ወይስ አዕምሮን ለማዘናናት የተጻፈ ልብ ወለድ መጽሐፍ ነው? ወይ ደግሞ የሕይወት ልዩ ልዩ ገጽታዎችን በማንጸባረቅ እንባቢው ስለ ሕይወት ጠልቆና ተመራምሮ እንዲያስብ የተጻፈ ነው? ከዚህ ሁሉ አልፎ የሆነሰ ሆነና ደራሲው በመጽሐፉ ርዕስ ጉዳይ ላይ ለመጻፍ የተገባ /የበቃ/ ሰው ነው ወይ? በማለት ይጠይቃል።

እነዚህና መሰል ጥያቄች የአንድን መጽሐፍ ተነባቢነት በእጅጉ ይወስናሉ። አንዳንድ መጽሐፎች ለአንባቢዎች በመጽሐፉ ሽፋን ላይ በማን እንደተጻፉና ሰዎችን ዓላማ እንደተጻፉ ይገልጻሉ። ስለዚህ ብዙ አስተዋይ አንባቢዎች አንድን መጽሐፍ ከመግባታቸውና ከመዋሰናቸው ወይም ከማንበባቸው በፊት፡ ጊዜ ወስደው እነዚህን መሠረታዊ ጥያቄዎች ይጠይቃሉ። የሚያሳዝነው ግን እብዛኛዎቻችን የመጽሐፍ ቅዱስ ተጠቃሚዎች አስቀድመን እነዚህን ወሳኝ ጥያቄዎች አንጠይቅም። አንዳንዶቻችን መጽሐፍ ቅዱስን አንስተን በነቢብ በመግለጥ እናነባለን፤ ሌሎቻችን ደግሞ ከዘፍጥርት አንስተን በመደዳ ለማንበብ እንጀምርና አራት ዘሊዋውያን ላይ ያለው የክህነት፣ የመሥዋዕትና የአምልኮ ሥርዓት ሲተረክ ይሰለቸንና እናቆማለን።

መጽሐፍ ቅዱስ ከተጻፈበት ዓላማና ከደራሲው ማንነት የተነሳ ከመጽሐፉ ተጠቃሚ ልንሆን የምንፈልግ ሁሉ አስቀድመን የመጽሐፉን ተፈጥሮ ልናውቅ ይገባል።

2.1.6.1. የመጽሐፍ ቅዱስ ሁለት ገጽታዎች

መጽሐፍ ቅዱስ ቀደም ብለን ያየናቸውን ልዩ ልዩ የአግዚአብሔር የመገለጫ መንገዶች በመረጃ መልክ ሰብስቦ የያዘ ሰነዳዊ መጽሐፍ ነው። የእምነት መሠረቶች ሁሉ የሚወጡት ከዚህ መጽሐፍ ብቻ ነው። በአንድ በኩል በሰዎች እጅ የተጻፈ ሰነድ ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ምንጩ አግዚአብሔር የሆነ ሰነድ ነው። ለመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ በሰዎች እጅና በሰዎች ቋንቋ የተጻፈ ነው ስንል ምን ግባታችን ነው?

ሀ. መጽሐፍ ቅዱስ በሰዎች እጅና በሰዎች ቋንቋ የተጻፈ ነው።

ይህ በጥንቃቄ ልናየው የሚገባ ግንዛቤ ነው። መጽሐፉ በሰዎች እጅ የተጻፈ ነው ስንል ፡ ከሰማይ እያንዳንዱ ፊደል ተጽፎና ተጠርዞ ቁልቁል የተወረወረ ምትህታዊ መጽሐፍ እይደለም፤ ይልቁንም ሰብአውያን ደራሲያን አንድ ርዕስ ጉዳይ ይዘው በተወሰነ አገር ለኖሩ የተወሰኑ ሰዎች በቋንቋቸውና

በባሕላቸው ውስጥ ሆነው የጻፏቸው የመጽሐፍት ስብስብ ነው ግለታችን ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ በዚህ ረገድ ሲታይ የጥንታዊነት ባሕሪ ያለው መጽሐፍ ነው። በ1600 ዓመታት መካከል ውስጥ በኖሩ ከ40 በማያንሱ የተለያዩ ሰዎች የተጻፈ መጽሐፍ ነው። ይህም ግለት የቋንቋው ፈሊጥና የባሕሉ ነጻብራት ካለፈ ዘመን ጋር በእጅጉ የተቆራኘ ነው ግለት ነው።²⁹ ከዚህም ሌላ መጽሐፉን የጻፉት ሰዎች የየራሳቸው የሆነ የአጻጻፍ ዘይቤ ተጠቅመዋል። እንዲህም በመሆኑ ዘመናዊ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ልዩ ልዩ ሥነ-ጽሑፋዊ ቅርጾችን በቀላሉ ማየት ይቻላል።

- ትራኬአዊ ሥነ-ጽሑፍ --- ነገሥት፡ መጽሐፈ ሳሙኤል፡
- መጽሐፈ ዜና መዋዕል፡ አሰቴር፡ አራቱ ወንጌላትና የሐዋርያት ሥራ
- ሐገጋታዊ ሥነ-ጽሑፍ--- ዘሊዋውያንና ከፊል ዘጸአት
- ቅኔአዊ ሥነ-ጽሑፍ --- መኃልየ መኃልይ
- ጥበባዊ ሥነ-ጽሑፍ --- መጽሐፈ ምሳሌና መክብብ
- ግጥሞች ሥነ-ጽሑፍ --- መጽሐፈ መዝሙር
- ትንቢታዊ ሥነ-ጽሑፍ --- የትንቢታት መጽሐፎች በሙሉ
- መልእክታዊ/ደብዳቤያዊ ሥነ-ጽሑፍ --- የጳውሎስ፡ የኢጥርስ፡ የዮሐንስ፡የያዕቆብ
- ራእያዊ ሥነ-ጽሑፍ -- ሕዝቅኤል፡ ከፊል ዳንኤል፡የሐንሰ ራእይ

ይሁን እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ አዕምሮአውያን የታሪክ ዘጋቢያን የጻፉት የይሁንታ ትርክት፡ የፈላስፎች ቅኔ፡ የዚህ ዓለም መንግሥት ሐገጋት ወይም የግርተኞች ንግርት የተጻፈበት መጽሐፍ አይደለም። ጸሐፊዎቹ ሙሉ በሙሉ በአምልኮተ አግዚአብሔር የተወረሰ ንጸረተ ዓለም (world view) ያላቸው ናቸው። መጻሕፍቱን የጻፉት ሰዎች በጊዜ የተገደቡ ናቸው፤ ነገር ግን ጽሑፋቸው ጊዜን ጥሶ መሄድ የቻለ ነው። ጸሐፊዎቹ በነበሩበት ዘመን ቋንቋና ባሕል የተወሰኑ ናቸው፤ ቢሆንም ጽሑፋቸው ቋንቋንና ባሕልን ሁሉ አልፎ ሰዎችን የመገዳደር ጠባይ አለው። ይህ ሲሆን የቻለበት ምክንያት ከመጽሐፉ ሁለተኛ ጠባይ የተነሳ ነው።

ለ. መጽሐፍ ቅዱስ አስተንፋስ መለኮት ነው።

ምንም እንኳ መጀመሪያ መጽሐፍ ቅዱስን የጻፉት ሰዎች ብዕርና ብራናቸውን አንስተው በራሳቸው ቋንቋና ባሕል ውስጥ ሆነው ቢጽፉትም፤ የሐሳባቸውና የመልእክታቸው አካሄድ ሙሉ በሙሉ በእግዚአብሔር መንፈስ መሪነት ሥር ነበር። ገለጻውና ቋንቋው የለውና ለውኛ ቢሆንም፤ ሐሳቡና ግልጠቱ ሙሉ በሙሉ የመለኮት ነው። የጽሑፋቸው ቀዳማይ መግኛና ምንጭ እግዚአብሔር ነው። እንዳቸውም ቢሆኑ ከራሳቸው ልብ አመንጭተው አልጻፉም። መጽሐፉም ስለ ራሱ እንዲህ ብሎ ይመለከራል፡- "ይህንን በመጀመሪያ እወቁ፤ በመጽሐፍ ያለውን ትንቢት ሁሉ ማንም ለገዛ ራሱ ሊተረጉም አልተፈቀደም ትንቢት ከቶ በሰው ፈቃድ አልመጣምና፤ ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ተልከው ቅዱሳን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ተናገሩ" (2ኢጥ.1፡20-21 ፣ 1ጢሞ. 3፡16) ።

ስለዚህ አሁን እንድናነበውና ለሥልጣናዊነቱም እንድንዝየ የሚያደርገን ይህ መለኮታዊ ጠባዩ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ አስተንፋስ መለኮት የመሆኑ ቅደመ ግንዛቤ የሌላቸው ሰዎች ይህንን የመለኮት ቃል ከማንኛውም ጥንታዊ መጽሐፍ ተርታ ይመድቡታል። ለእንደዚህ ዓይነት ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ጥንት ሰዎች ማሕበራዊና ፖለቲካዊ ሕይወት የሚያትት መጽሐፍ እንጂ ከዚያ ያለፈ ነገር እንዳለው አይቆጥሩትም። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ከምንነት ጥያቄ አንጻር ሲታይ ከሌሎች መጽሐፍት ተርታ የሚፈረጅ ተራ መጽሐፍ አይደለም። ሥረ መሠረቱና መገኛው እግዚአብሔር ነው። በውስጡም ያለው ቃል የእግዚአብሔር መገለጥ ነው። ይህም መገለጥ የተሰጠው ለዚህ ሥራ አስቀድሞ በተመረጡ "አፈ መለኮታውያን" (በእግዚአብሔር ስም ስለ እግዚአብሔር በሚናገሩ ሰዎች) ነው።³⁰

ምንም እንኳ በውስጡ ያሉትን 66 መጻሕፍት ከ40 በላይ ሰዎች በ1600 ዓመታት መካከል ቢጽፏቸውም፤ ከአጻጻፍ ዘዩና ከሥነ-ጽሑፋዊ ቅርጽ ልዩነት በስተቀር፤ የሐሳብ ግጭት ሳይኖረው በአንድ ሰው እጅ የተጻፈ ይመስል፤ የመሠረታዊ ሐሳብ ስምሙነት አለው። ይህም ሊሆን የቻለበት ምክንያት መጽሐፍ ቅዱስ አስተንፋስ መለኮት ከመሆኑ የተነሳ ነው። እሁን

ስናነበው በውስጡ ያለው የመጀመሪያ ታሪክ በጊዜ በማይለካ ሁኔታ ወደ ጓሳ ሲወስደን፤ የመጽሐፉ መጨረሻ ደግሞ በትንቢታዊ ስልቱ ወደ ፊት ወዳለው ተናፋቂ ዘላለም ይወስደናል።

ስለዚህ አስቀድመን በተመለከትናቸው ልዩ ልዩ ክፍሎች፤ እግዚአብሔር በልዩ ልዩ ድርጊቶቹና እንዲሁም በቃል ሥጋ መሆን፤ ራሱን እንደገለጠ እንዳየነው ሁሉ፤ መጽሐፍ ቅዱስንም ለንመለከት እግዚአብሔር ራሱን በቃሉ የገለጠበት ዓይነተኛ ምንገድ ሆኖ እናገኘዋለን።

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር መገለጥ/መገለጫ ነው ከምንልበት ምክንያት አንዱ በውስጡ ካለው ነቢያታዊ ቀመር በመነሳት ነው። "የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል" የሚለው ነቢያታዊ ቀመር (Messenger Formula) በብሉይ ኪዳን ብቻ ከ2300 ጊዜ በላይ ተጠቅሷል። ይህ የሆነው ነቢያት የተለመደ የአነጋገር ወግ መምረጣቸው ወይም ደግሞ ነገራቸውን ሂይማኖታዊና መንፈሳዊ ገጽታ ለማሳበስ ፈልገው ሳይሆን የሚናገሩት ሁሉ ከእግዚአብሔር የመጣ ቃል መሆኑን ለማስረገጥ ነው (ዘጸ.18፡18፤ ኤር.1፡9፤ ሕዝ.13፡1-16)።

እንግዲህ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያሉት ነቢያት የትንቢታቸው መሠረት ከራሱ ከእግዚአብሔር የተገኘ ስለሆነ፤ በእግዚአብሔር ስም ተናገሩ ማለት እግዚአብሔር ተናገረ ማለት ነው። ስለዚህ የእነዚህን ነቢያት ቃል አለመቀበል ማለት እግዚአብሔርን አለመቀበል ማለት ነው። የነብያትን ቃል አለመታዘዝ ማለትም እግዚአብሔርን አለመታዘዝ ማለት ነው (ዘጸ.18፡19፤ 1ኛሙ.13፡13-13፤ 1ነገ.20፡35-36)። እነዚህ ጥቅሶች ነቢያትን ያልሰሙ ሰዎች የሚደርስባቸውን ቅጣት ያሳያሉ። ምክንያቱም ነቢያት የእግዚአብሔር አፍ ሆነው ተናገሩ እንጂ እነርሱ ስለ እግዚአብሔር የሚመለከታቸውንና የገመቱትን ነገር አልተናገሩምና ነው።³¹

የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ብሉይ ኪዳንን እየጠቀሱ ሲጽፉ ብሉያት መጻሕፍት የእግዚአብሔር ቃል መሆናቸውን እንደሚያምኑ ይገልጻል (ማቴ.19፡5 / ዘፍ.2፡24) ፤ (የሐዋ.4፡24

/ መዝ.2÷1-2)÷ (ሮሜ.9÷17 / ዘጸ.9÷16) ምንም እንኳ በብሉይና በአዲስ መካከል የኪዳን ልዩነት ቢኖርም አዲስ ኪዳናዊውን መልእክት ለመገንዘብ የብሉይን መሠረታዊ ሐሳብ መረዳት ግድ ነው። ምክንያቱም በሁለቱ ኪዳናት በኩል የሚተላለፈው ሥነ-መለኮታዊና ሃይማኖታዊ መልዕክት ወጥና ተከታታይ ነው። ከዚህም የጥንታዊ በአዲስ ኪዳን ጽሑፎችና በብሉይ ኪዳን ጽሑፎች መካከል ቁርኝትና "የድርና ማግ" ጠባይ ይታያል። ስለዚህ ብሉይውን ሃይማኖታዊ ግንዛቤ ዘሎ አዲስ ኪዳናዊውን ሐሳብ ብቻ ለመጨበጥ መሞከር፣ "እኔ የምኖረው ሁለተኛ ፎቅ ላይ ስለሆነ አንደኛ ፎቅን አፍርሱት" እንደማለት ነው።

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት የብሉይን መጻሕፍት በሥልጣናዊነት ተቀብሎ መጥቀስ ብቻ ሳይሆን ፥ እርስ በርስቸው የመደጋገፍ፥ ሥልጣናቸውንም የመቀበልና የመጣጣም ጠባይ እጅጉን ይታይባቸዋል። ለምሳሌ ሐዋርያው ጴጥሮስ መልእክቱን በሚጽፍበት ጊዜ "የተወደደው ወንድማችን ጳውሎስ ደግሞ እንደ ተሰጠው ጥበብ መጠን ጻፈላችሁ..." በማለት የጳውሎስን ጽሑፎች ከሌሎች የቅዱሳን መጻሕፍት ተርታ ሲፈርጃቸው እንመስ ከታለን። (2ጴጥ.3÷16) ሐዋርያው ጳውሎስም መልእክቶቹን በሚጽፍበት ጊዜ ብሉይ ኪዳናዊውንና አዲስ ኪዳናዊውን መጻሕፍት እንደ አንድ እየቆጠራቸው ሲጠቅስ እንመለከታለን። ለምሳሌ ያህል 1ጢሞ.5÷18ን ሲጽፍ "መጽሐፍ የሚያበራየውን በሬ አፉን አትሰር ይላል" ብሎ ከዘጸ.25÷4 ላይ ይጠቅስና ደግሞ "ለሠራተኛ ደመወዙ ይገባዋል" በማለት ሉቃ.10÷7ን ይጠቅሳል። ይህም የቅዱሳን መጻሕፍት ጸሐፊዎች አድራጎት፥ ብሉይና ሐዲስ ያላቸውን ስምሙነትና የሥልጣን አኩልታ ያሳያል። እንግዲህ ከላይ እንደጠቀስነው መጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ ከመሆኑ የተነሳ ሥልጣናዊም ነው።

2.1.6.2. የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣናዊነት

"ሥልጣን" የሚለውን ቃል ስንተረጉም በኅብረተሰቡ ውስጥ በሰዎች መካከል ያለውን "የአለቃና ምንዝር" ልዩነት እናስባለን። ማን ለማን ተጠሪ ነው? ማን በማን ላይ ሸም ነው? ለዳኝነት

ወሰኛና ባለመብቱ ማን ነው? እንላለን። ይሁን እንጂ በኅብረተሰቡ ውስጥ በገንዘብ አቅም፥ በኃይልና በመሳሰሉት የበላይ የሆነው እካል ባለሥልጣን ይባላል። በዚህ በተፈጠረው ዓለም ክስው ልጆችም ሆነ ክመንግሥታት፥ በሁሉም ነገር የበላይ የሆነ አለ፥ የሚለው ሐሳብ ላይ ከተስማማን፥ እንግዲያው የሰዎችን እምነትና የኑሮ ሥርዓት መወሰን ያለበት ይኸው የበላይ ነው።

ለክርስቲያኖች በእምነትና በኑሮ ጉዳዮች ላይ የበላይ ባለሥልጣን እግዚአብሔር ነው። ምክንያቱም እርሱ የመጨረሻ ከፍተኛ ኅልውና ያለውና እኛም ከመኖራችን በፊት የኖረ፥ እንዲሁም በራሱ ኅልው የመሆን ማንነት ያለው እርሱ ብቻ በመሆኑ ነው። ይህ የእግዚአብሔር ሥልጣን በሕዝቡ ላይ የሚከራከረው ደግሞ በልዩ ልዩ ወኪሎች ላይሆን፥ የተገለጠው ማንነቱን በያዘው በሕያው ቃሉ በመጽሐፍ ቅዱስ አማካኝነት ነው።

በአገራችን በየወቅቱ ከሚታተሙት በአንዱ ክርስቲያናዊ መጽሔት ላይ ለሁለት የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በአንዳንድ ሃይማኖታዊ ጉዳዮች ላይ ቃለ ምልልስ ተደረገላቸው። አቶ አገሌ ለተደረገላቸው/ለቀረበላቸው ጥያቄ ሁሉ መልስ ከመስጠታቸው በፊት ሃሳባቸውን ለማንተራራ "የእግዚአብሔር ቃል እንደዚህ ይላል" የሚል ሐረግ ይጠቀማሉ። ሌላኛው አቶ አገሌ ግን ሐሳባቸውን የሚያቀርቡት፥ "እኔ እንደሚመስለኝ"፥ "እነደተለማመድኩት ከሆነ"፥ "በቤተ ክርስቲያናችን ደንብና ሥርዓት መሠረት" በማለት ነው። ስለዚህ ሁለቱ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች የግንዛቤአቸው ሥልጣን ያረፈው የተለያየ ቦታ እንደሆነ እነኚህ ዘባለን። አንዱ በእግዚአብሔር ቃል ሥልጣናዊነት ላይ ሲደገፍ አንደኛው ደግሞ በልምምድ፥ በመሰለኝ፥ በሥርዓትና በደንብ ላይ ነው። ይህ ማለት ግን ልምድ፥ ሥርዓትና ደንብ አያስፈልገንም ማለት አይደለም። የእምነት፥ የአስተምህሮና የምግባር መመዘኛ ሥልጣን መነሻችን ሊሆኑ አይችሉም ለማለት እንጂ።

የመጽሐፍ ቅዱስ መገኛ እግዚአብሔር ከሆነ መጽሐፉ ሥልጣናዊ መጽሐፍ ነው ማለት ነው። የዚህን መጽሐፍ ሥልጣን ለማረጋገጥ ደግሞ ወደሌላ ከፍተኛ ባለሥልጣን መሄድ አያስፈልገንም። ማንም ሆነ ምንም፥ ምንጊዜም በሚበልጠው ላይ ነው የሚሠለጥነው። ስለዚህ በእውነተኛነቱና በትክክለኛ ምክር

ሰጪነቱ የመጨረሻው በላጭ የእግዚአብሔር ቃል ስለሆነ ከእርሱ በላይ ሥልጣን የለም። ከዚህ አኳያ እኛ ማን እንደሆንንና እንዴትስ መኖር እንዳለብን የመጨረሻውን መመሪያ የምናገኘው ከመጽሐፍ ቅዱስ ነው።

ሥልጣን ምን እንደሆነና የእግዚአብሔር ቃል ለሕይወታችንና ለምግባራችን አማራጭ የሌለው ሥልጣናዊ ቃል መሆኑን ለመረዳት፥ የዘመናችንን አስተሳሰብ እንመልከት። በአሁኑ ጊዜ "እውነተኛው/ትክክለኛው/ የቱ ነው?" የሚለው የምግባር ጥያቄ በብዙዎች ዘንድ የተለያየ መልስ እየተሰጠው ነው። ሌላው ቀርቶ በክርስቲያኑም ማንበረሰብ እንኳ የምግባር ልክታ ቅጡን እያጣ ነው። አንድ መካከለኛ ሥልጣን ያለ አይመስልም።

ከታሪክ እንደምንረዳው ብዙዎች ትክክለኛው ኃይለኛ የሆነው ክፍል ነው ብለው ነበረ። ነገር ግን ኃይለኞች ሁሉ ጥሩነት ስለሌላቸው "ኃይለኛ ልክ ነው" የሚለው ሐሳብ ኅብረተሰብን ከፋኛ ጎድቶ እልፏል አሁንም በሚኖርበት አካባቢ ጎጂ ነው። ኔሮ የተባለው የሮማው ቄሳር፥ የጀርመኑ ሂትለር፥ እንዲሁም የራሺያው እስታሊን ኃይለኞች ነበሩ፤ ነገር ግን የሠሩትን በደል ዓለም በጸጸት ታስበዋለች።

ሰዎች ልክነትን ከጎሳቸውም አንጻር የሚያዩበት ጊዜ አለ። "የእኔ ጎሳ/ብሔረሰብ ልክ ነው ያለው ሁሉ ልክ ነው" ይላሉ። እንዲህ እያለ ጎሳና ኅብረተሰብ ሁሉ የየራሱን ልክታ ይፈጥራል። ይሁን እንጂ የልክነት መለኪያ የእኔ ጎሳ ከሆነ የእኔ ጎሳ ነፍስ ሲያጠፋ እኔም ነፍስ ሳጠፋ ነው፤ የእኔ ጎሳ ጣዖት ሲያመልክ እኔም ሳመልክ ነው...። ይህንን ዓይነት መለኪያ የያዙ ሩዋንዳውያን የልክነት መለኪያቸውን ሞከሩት። "ሲያል ያለው አፍሪካ ውስጥ ነው" እስኪባል ድረስ እእላፋት ቱትሲና ሁቱ በእርስ በርስ ጦርነት ለእልፈት በቁ። ለዚያውም አብዛኛዎቹ ክርስቲያኖች ናቸው። የጠቢም መነሻ ከቤተ ክርስቲያን አካባቢ እንደሆነም ይነገራል።

ሌሎች ደግሞ አንድ ነገር ልክ መሆኑን የምንለካው ብዙሃኑ ሲደግፈው ብቻ ነው ይላሉ። ማንበረሰቡ ተስማምቶ

የሚወሰነው እንጂ ጥቂቶች ለብዙሃኑ አይወሰኑም ይላሉ። ነገር ግን እኔ ክርስቶስ ነኝ ብሎ ብዙ ተከታዮችን አፍርቶ የነበረው ጄም ጆንስ የተባለው ሰው 900 ሰዎችን ራሳቸውን እንዲገድሉ አድርጓል።³² እንግዲህ ብዙሃኑ የሰው ዘር በሙሉ ለዓለም ችግር መሠረታዊ መፍትሄ ሰዎች ሁሉ ራሳቸውን ሲገድሉ ነው ቢልስ? ጤናማው የቤተ ክርስቲያን ትምህርት አልሰማማ ብሎአቸው ብዙዎች ቤተ ክርስቲያንን ቢተው ብዙዎች ስለሆኑ ብቻ ልክ ሲሆኑ ነው ማለት ነው? እንዲህ ከሆነ ደግሞ እውነት እንጻራዊ ትሆናለች። እውነት ግን አብረዋት ካሉ ሰዎች ብዛት እንጻር ሳይሆን ብቻዋን ከፍጹምነቷ እንጻር ፍጹም በሆነው እግዚአብሔር ትለካለች። እውነት ፍጹም እንጂ እንጻራዊ አይደለችምና።

እንዳንዶች ልክ የሆነው ነገር የሚለካው ከሚሰጠው ደስታ አንጻር ነው ይላሉ። ሥቃይና ገዘን የሚያመጣ ሁሉ ልክ ያልሆነ ነገር ነው ይላሉ። ነገር ግን ብዙ ደስታዎች ከሥቃይና ከገዘን ጀርባ ይገኛሉ። አንድ ነገር ልክ ነው ልክ አይደለም የሚባለው ወዲያው ከሚሰጠው ደስታ አንጻር የሚለካ ከሆነ ብዙ ልክ የሆኑ ነገሮች ልክ ሳይሆኑ ነው። ደግሞም ሁሉም ደስ የሚያሰኘው አንድ ዓይነት ነገር ስላልሆነ፥ ሁሉም በየፊናው ደስ የሚያሰኘውን ሲያደርግ ዘመነ መሳፍንት ይደገማል ማለት ነው።

እንዳንዶች ደግሞ ጨርሶ ልክ የሆነው ነገር እይታወቅም ብለው ይደመድማሉ። ያም ያም ልክ ነኝ የሚልበት መንገድ ሁሉ ችግር ስላለበት ልክ የሆነው ነገር እይታወቅም ይላሉ። ይሄ ደግሞ ኅብረተሰብን /የሰውንም ምግባር/ ያለመለኪያ የሚያሰቀር አደገኛ አመለካከት ነው። ስለዚህ የመጨረሻ ምርጫችን ወደ አንድ የበላይ መሄድ ነው።³³

እንደ አማኝነታችን ከኅብረተሰቡ የልክታ መለኪያ ወጥተን ሰንመለከት አንድ መልስ እናገኛለን። "ለው ሁሉ ውሸተኛ ከሆነ እግዚአብሔር እውነተኛ ይሁን" (ሮሜ.3፥4)። አንድ ምግባር ትክክል ነው የሚባለው እግዚአብሔር ትክክል ነው ሲል ብቻ ነው። ይህ አመለካከት የክርስቲያን ብቸኛ አመለካከት ነው። ይሁን እንጂ ይህ ለሁሉም የቀረበ እውነት ነው። ትክክለኛ የሆነው፥ ኃይለኛው፥ የእኔ ጎሳ፥ ብዙሃኑ ወይም ደስታ የሚሰጠኝ

ሳይሆን፥ ምንጊዜም ልክ የሆነው ምግባር፥ እግዚአብሔር በቃሉ ሥልጣን የገለጸው ብቻ ነው። ይህ የእግዚአብሔር ሥልጣናዊ ፈቃድ ደግሞ በደካማው፥ በጥቂቶች፥ በሌላ ጎሳና ለሰውም ደስ በማያሰኝ መልኩ ሊገለጥ ይችላል። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር በቃሉ መልካም ነው ካለው መልካም ነው!! ክፉ ነው ካለው ክፉ ነው!! ይህ ዓይነቱ የምግባር ልክታ ከሁሉም የበላይ ነው። መጽሐፍ ቅዱስም የእግዚአብሔር ትእዛዛዊ ቃል ስለሆነ ማንኛውም ምግባራዊ ጥያቄ መልሱ የሚወጣው ከመጽሐፍ ቅዱስ ነው።³⁴

አንዳንዶች ይህ አንባባሪናዊነትና ጨቋኝነት ነው ይላሉ። ነገር ግን እንባባሪናዊ የሚባለው ይህ የበላይነት መብት ይገባኛል ባዩ ሟቹና ጊዜአዊው ፍጡር ቢሆን ነበር። ነገር ግን ፍጹም የበላይ ባለሥልጣን የሆነውን 'የበላይ ባለሥልጣን' ነው ማለት ምንም ስህተት የለውም። በምግባራዊ ፍጹምነትና በሙሉነት ህልው የሆነ አምላክ ካለ፥ ከዚህ ማንነቱ የተነሳ የምግባር ሁሉ የመጨረሻ ባለሥልጣን እርሱ ብቻ ነው። እግዚአብሔርም ሥልጣኑን የሚገልጠው በቃሉ አማካይነት ነው።

ቤተ ክርስቲያን የምዕመናንን ምግባር መለካት ያለባት በእግዚአብሔር ቃል አማካኝነት ነው። አመራሯም ሆነ አስተዳደሯ በምድራዊ ሕግና ሰው ስራሽ ባሕል ሳይሆን በእግዚአብሔር ቃል መሆን አለበት። የትምህርቷም ሆነ የተግባሯ ምንጭ የእግዚአብሔር ቃል መሆን አለበት። በውስጧ በማንኛውም ዓይነት ብልት የሚገለጡት መንፈሳዊ ስጦታዎች ሁሉ ለቃሉ ሥልጣን መገዛት መቻል አለባቸው። ለቃሉ ሥልጣን ለማይገዙ በሯን መክፈትና አሹልኮ ማስገባትም የለባትም። እያንዳንዱ አማኝ ለዚህ ቃል የመገዛት ኃላፊነት ስላለበት፥ ቃሉን የማንበብና የማጥናት የፍቅር ግዴታ አለበት።

2.1.6.3. የመጽሐፍ ቅዱስ ተአማኒነት

የዘመኑ የዜና ምንጮች ሮይተር፥ ኢ.ዜ.አ፥ ዋልታ፥ አጃንስ ፍራንሴ...የሚያወሩት የታመነ የዜና ምንጭ በሚል ቅጽል ሲጠራ እንስማለን። ከእነዚህ የወሬ ባለሟሎች መረጃ በመነሳት ታላላቅ ሰዎችና መንግሥታት ከፍተኛ ውሳኔዎችን ይወስናሉ።

እነዚህ የዜና ምንጮች የዓለምን ወቅታዊ ታሪክ በማቅረብ የሚሰጡት ጠቀሜታ ከፍተኛ ነው። እንግዲህ በተፈጥሮአቸው ፍጹም ያልሆኑት የሰው ልጆች የሚሰጡት መረጃ "ከታመነ የዜና ምንጭ" በሚል ቅጽል ከተጠራ፥ ይልቁንም በማንነቱ ፍጹም የሆነው እግዚአብሔር ምንኛ የታመነ ይሆን? የመጽሐፍ ቅዱስ መገኛ እግዚአብሔር ነው የሚለው ሀሳብ ላይ ከተስማማን ከዚህ የተነሳ መጽሐፍ የታመነ ነው ማለት እንችላለን ።

ተአማኒ ማለት፡- ለአደራ የሚታመን፥ ለቃል ኪዳን ታማኝ፥ ላለውና ለተናገረው ቃል የታመነ እሙን፥ ይክዳል ይበድላል ተብሎ የማይጠረጠር ማለት ነው።³⁵ መጽሐፍ ቅዱስም እንዲህ ዓይነት ጠባይ አለው። ይህም ሊሆን የቻለው እስትንፋስ መለኮት በመሆኑ ነው። ለዚህም የእግዚአብሔር ቃል እንደዚህ ይላል፡-"የእግዚአብሔር ባሪያና የኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያ የሆነ ጳውሎስ በእግዚአብሔር ለተመረጡት እምነት እንዲሆንላቸው በዘላለም ሕይወት ተስፋ እንደ አምልኮት ያለውን እውነት እንዲያውቁ የተላከ ሰላዚህም ሕይወት የማይዋሽ እግዚአብሔር በዘላለም ዘመናት በፊት ተስፋ ሰጠ ፡... (ፒቶ 1፥2)።

ስለዚህ እግዚአብሔር የተናገረው ቃል ሁሉ ተአማኒ ነው ምክንያቱም እግዚአብሔር የማይዋሽ አምላክ ነው። እግዚአብሔር በሚገባው ተስፋና በመሐላው አይዋሽም። "እግዚአብሔር፥ የተስፋውን ቃል ለሚወርሱ ፈቃዱ እንደማይለወጥ አብልጦ ሊያሳያቸው ስለፈቀደ፥ እግዚአብሔር ሊዋሽ በማይቻል በሁለት በማይለወጥ ነገር፥ በፈታችን ያለውን ተስፋ ለመያዝ ለሸሸን ለእኛ ብርቱ መጽናናት ይሆንልን ዘንድ በመሐላ በመካከል ገባ..." (ዕብ.6፥17-18)።

ይህንን ሐሳብ በድርድር/ተጠይቃዊ በሆነ መልክ ብናቀርበው እንዲህ ማለት ይሆናል፡-

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው
እግዚአብሔር ከቶ አይዋሽም
ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ ከቶ አይዋሽም

ጌታ ኢየሱስ ለደቀመዛሙርቱ በጸለየው ጸሎት ለእኛም የጸለየልን እንዲህ ብሎ ነው "በእውነትህ ቀድሳቸው ቃልህ እውነት ነው" አለ (ዮሐ.17:17)።

በእግዚአብሔር ዘንድ ጨለማ እንደሌለ ሁሉ በእርሱ ዘንድ ዋሽንትም የለም። እግዚአብሔር የእውነት አምላክ በመሆኑ ቃሉም ምንጊዜም ተአማኒ ነው። ስለዚህ የእግዚአብሔር ቃል የትምህርታችንም ሆነ የልምምዳችን መለኪያ ነው። እውነትን ከሐሰት፣ ሀቅንም ከውሸት የምንለይበት የመጨረሻው ከፍተኛ መለኪያ የተጻፈው ቃል እግዚአብሔር ነው። ማንኛውም ሃይማኖታዊ ጉዳዮቻችን የሚፈተሹት በእግዚአብሔር ቃል ነው። ማንኛውም መንፈሳዊ እንቅስቃሴና ልምምድ ተቀባይነት የሚያገኘው በዚህ የታመነ ቃል ተፈትሾ ሲያልፍ ብቻ ነው። የእግዚአብሔር ቃል አዎ ያለው ብቻ አዎ ነው!!

2.1.6.4 የመጽሐፍ ቅዱስ መንፈሳዊነት

መጽሐፍ ቅዱስ የሰዎችን ሕይወት የመለወጥ ከፍተኛ ኃይል አለው። ይኸም የሆነበት ምክንያት መጽሐፍ ቅዱስ የመነጨው ሕይወትን ከሚስጥና ሕያው ከሆነ አምላክ በለሆነ ነው። ዕብ.4:12. "የእግዚአብሔር ቃል ሕያው ነውና፥ የሚሰራም፥ ሁለትም አፍ ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ የተሳሰ ነው፥ ነፍስንና መንፈስንም ጅማትንና ቅልጥምንም እስኪለይ ድረስ ይወጋል። የልብንም ስሜትና ሃሳብ ይመረምራል፤ እኛን በሚቆጣጠር በእርሱ ዓይኖቹ ፊት ሁሉ ነገር የተራቆተና የተገለጠ ነው እንጂ በእርሱ ፊት የተሰወረ ፍጥረት የለም።"

የእግዚአብሔር ቃል በሰው ሁለንተና ውስጥ የመለኮትን ሥራ ይሠራል። በሰብአውያን ታሪክ ውስጥ እንዲህ ዓይነት ጠባይ ያለው አንዳችም መጽሐፍ የለም፤ ሌሎች መጽሐፎች መረጃ ከመስጠት አልፈው ሕይወትን አይለውጡም። ይህንን ታላቅ መጽሐፍ በማስተዋልና በእርጋታ ያነበቡ ሰዎች ታላቅ በረከትን አግኝተውበታል በቅንነት እግዚአብሔርን የፈለጉ ሁሉ በመጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔርን አግኝተውበታል፤ ሕይወታቸውም ተለው ጧል።³⁶

ደግሞም በዮሐ.6:63 ላይ እንዲህ ይላል፡-"...ሕይወትን የሚሰጥ መንፈስ ነው ሥጋ ምንም አይጠቅምም እኔ የነገርኳችሁ ቃል መንፈስ ነው ሕይወትም ነው።" ሰው ከቃሉ ሲገናኝ መንፈስና ሕይወት ከሆነው ከእግዚአብሔር ጋር ነው የሚገናኘው። በእርግጥ ይህ ግንኙነት ሲፈጠር የሕይወት ሰውጥ ይከሰታል (ኢሳ.40: 27-31)። ይህ ጥቅስ እግዚአብሔር በቃሉ ሲገናኝ የሚከሰተውን ያሳያል። እግዚአብሔር ደካሞችን በቃሉ አማካኝነት ሲያገኛቸው ኃይለኞችና ብርቱዎች ይሆናሉ። ተስፋ በቀረጠና ጨለማ በሆነ ሕይወት ውስጥ ያሉ ሰዎች እግዚአብሔር በቃሉ ሲገናኛቸው ሕይወታቸው በብርሃን ይሞላል፤ ተስፋቸውም ይለመልማል።

2.1.6.5. የመጽሐፍ ቅዱስ ግብነት/ግልጽነት

ሕሙማን ከዶክተሮች ለበሽታቸው ፈውስ የሚሰጣቸው የፋርማሲ መድኃኒት ማዘዣ፥ ባለሞያዎች ብቻ እንዲያነቡት ሆኖ የተጻፈ ነው። የመድኃኒቱን ዓይነት ለሌላው መናገር የሚችሉት ያንን ጽሑፍ ማንበብ የሚችሉ ባለ ሞያዎች ብቻ ናቸው። መድኃኒቱ ምን እንደሆነ፥ በቀን ሰንት ጊዜ እንደሚወሰድና የሚያመጣውም የጎን ጠንቅ (Side Effect) ምን እንደሆነ ማወቅ የምንችለው፥ ባለሞያው አንብቦ ሲነግረን ብቻ ነው። ይህ ስጋጢአት በሽታ መድኃኒት የሚሆን መልእክት ያለበት መጽሐፍ ቅዱስ ግን፥ በጋጢአት የተነሳ ሕመምተኛ የሆነው የሰው ልጅ ሁሉ አንብቦ ይረዳዋል፤ ከጋጢአት የሚያድን መልእክት ያለው መሆኑንም ስምቶ ይገነዘበዋል። መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ባይሆን ኖሮ፥ እግዚአብሔር በቃሉ የሚያናግረው በትምህርት የዘለቁትን ብቻ በሆነ ነበረ። ስለዚህ ስሁሉም ሰው የቀረበ ጥሪ በመሆኑ ሁሉም ሰው አንብቦ መልስ ምስጢት አለበት፤ አማራጭ የለውም ያስጠይቀዋልና። በካ ምላሽ ሰጥተው የተቀበሉት ደግሞ የመንፈሳዊውን ነገር ምስጢር በሚመለከት ሊዘልቁበት ይችላሉ። እንዲያ ካልሆነ ግን ሥነ-ጽሑፋዊ መልኩን ብቻ ይዘው ይቀራሉ።

የመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ምስጢሩ 'ከተራው ሕዝብ' ተሸሽጎና ተሰውሮ ስተወሰኑና ለምርጦች ብቻ የተገለጠ ንቡእ መጽሐፍ አይደለም። ቃሉ የመለኮት ቃል ቢሆንም ለሰው ልጆች

መዳንም ሆነ ለሃይማኖታዊ ኃላፊነታቸው ምን ማድረግ እንደሚገባቸው በግልጽ የሚናገር መጽሐፍ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ግብ-ዕ/ግልጽ ነው ማለት፤ መጽሐፍ ቅዱስ ሲጻፍ ትምህርቶቹ የእግዚአብሔርን እርዳታ በመፈለግ ታዛዥና ፈቃደኛ በሆነ ልብ ከተነበቡ፤ ለለው ልጆች ሁሉ ግልጽ ነው ማለት ነው።

መጽሐፉ የባለሞያዎች መጽሐፍ (Professional Text Book) አይደለም፤ ማንኛውም አንባቢ መልእክቱን ሲረዳውና ሊያስተውለው ይችላል። እንዲህ ማለት ግን፤ በመጽሐፉ ውስጥ የተባለውን ነገር ሁሉ ማንም በቀላሉ ሊረዳው የሚችል ተራ መጽሐፍ ነው ማለት አይደለም። የእግዚአብሔር አሻራ ያረፈበት የመለኮት እስትንፋስ በመሆኑ ጥልቅና ረቂቅ ትምህርቶችን የያዘ መጽሐፍ ነው። ይሁን እንጂ በክርስቶስ ኢየሱስ በማመናቸው የተነሳ መንፈስ ቅዱስን የተቀበሉ ሰዎች የእግዚአብሔርን ቃል የመረዳት ከፍተኛ ችሎታ እሳቸው፡- "ስለሚያስቱአችሁ ሰዎች ይህን ጽፈላችኋለሁ። እናንተስ ከእርሱ የተቀበላችሁት ቅባት በእናንተ ይኖራል ማንም ሊያስተምራችሁ እያስፈልጋችሁም ነገር ግን የእርሱ ቅባት ስለ ሁሉ እንደሚያስተምራችሁ እውነተኛም እንደሆነ እናንተንም እንዳስተማራችሁ በእርሱ ኑሩ" (1ዮሐ. 2፡27) የሚለውን ምክር እናስታውሳለን። ደግሞም "ስፍጥረታዊ ሰው የእግዚአብሔር መንፈስ ነገር ሞኝነት ነውና አይቀበለውም፤ በመንፈስም የሚመረመር ስለሆነ ሊያውቀው አስችልም። መንፈሳዊ ሰው ግን ሁሉን ይመረምራል ራሱ ግን በማንም አይመረመርም" (1ቆሮ. 2፡14-15)።

በዚህ ዘመን "ቅባት" የሚለውን ቃል ከአግባብ በወጣ መንገድ እየተጠቀምንበት ለለሆነ፤ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይገባናል። በእንዳንዶች ዘንድ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ግማሹ ባለ ቅባት ሌላው ያለ ቅባት እንደሆነ እየተገመተ ነው። ነገር ግን ዮሐንስ መልእክቱን የጻፈው በተለየ ሁኔታ ለተቀቡ አገልጋዮች ሳይሆን በእንድ ማኅበረ ምዕመናን ላሉ ቅዱሳን ሁሉ ነው። ለእርሱ ሁሉም የተቀቡ ናቸው። እርግጥ ነው በሁላችንም ዘንድ ያለው ጸጋ በእንድ ዓይነት መጠንና መንገድ አይገለጥ ይሆናል፤ ነገር ግን ሁላችንም ዘንድ ያለው ጸጋ ግን አንድ መንፈስና አንድ ጸጋ ነው።

ይሁን እንጂ እያንዳንዳችን ይህንን ቅባት የተቀበልን መሆኑን ማረጋገጥ ያስፈልገናል። ቅባቱ ከእኛ ጋር ከሆነ እርሱ ያስተምረናልና። ይህ የተቀበልነው ቅባት ደግሞ ሌላ ነገር ሳይሆን የእግዚአብሔር መንፈስ ነው። የእግዚአብሔር መንፈስ የሌለው እርሱ ፤ የርሱ ወገን አስመሆኑ ብቻ ሳይሆን፤ የእግዚአብሔርን ጥልቅ ነገር ለማወቅ፤ ለማደግና ለመታዘዝም የማይችል ነው። ቀደም ብሎ እንደተገለጸውም በእውነት መንገድ የሚሄዱ እማኞች ሁሉ ይህንን ቅባት እንደተቀበሉ ከሐዋርያው ዮሐንስ መልእክት መረዳት እንችላለን። "እናንተስ" የሚላቸው በመካከላቸው የተወሰኑትን ሳይሆን ሁሉንም (ጉባኤውን) ነው። እንደ ዮሐንስ እምነት ሁሉም በመካከላቸው የሚነሳውን የህሰት ትምህርት በቅባቱ መዝነው ሊያውቁ ይችላሉ። ስለዚህ በዘመናችን ስለ ቅባት የሚሰጠውን ትምህርትና ትርጓሜ መጽሐፍ ቅዱስ ከሚነግረን እውነት ጋር አስተያይተን የእግዚአብሔር መንፈስ (ቅባቱ) በረዳን መጠን ለይተን እንጓዝ።

ወደ ዋናው ሐሳባችን በመመለስ፤ ምንም እንኳ መጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ ነው ብንልም፤ እንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በቀላሉ ለመረዳት አስቸጋሪ መሆናቸው አይካድም። ይህንንም ሐዋርያው ጴጥሮስ ስለ ጳውሎስ ጽሑፎች በተናገረበት ሥፍራ እንመለከታለን። "ጌታችን መታገሱም እናንተ እንድትድኑ ብሎ መሆኑን አትዘንጉ የተወደደው ወንድማችን ጳውሎስም በተሰጠው ጥበብ መጠን የጻፈላችሁ ይህንኑ ነው። እርሱ ስለዚህ ጉዳይ በመልእክቶቹ ሁሉ በዚህ ዓይነት ጽፎአል በመልእክቶቹ ውስጥ እንዳንድ ለመረዳት የሚያስቸግሩ ነገሮች አሉ ዕውቀት የጎደላቸውና ወላዎቹ ሌሎችን ቅዱሳት መጻሕፍት እንደሚያጣምሙ እነዚህንም ነገሮች ያጣምማሉ ይህንንም በማድረጋቸው ይጠፋሉ" (2ጴጥ. 3፡15-16)።

ይሁን እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ ሙሉ በሙሉ ለመረዳት አስቸጋሪ አይደለም። ለዚህም ደግሞ ራሱ መጽሐፉ ስለ ግልጽነቱ ይናገራል። መጽሐፍ ቅዱስ እንኳን ለአዋቂዎች ለሕፃናትም ፍጹም ግብ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ከዚህም የተነሳ ስሕፃናት ግልጽ እንዳልሆነ በመታሰብ፤ ሕፃናት የማያገኙበት ከፍ ያለ ቦታ የተሰቀለና የተደበቀ ዕቃ አይደለም። "ሕፃናት በማይደርሱበት

ቦታ አስቀምጡት" (Keep Away From The Reach Of Children) የሚል ማስጠንቀቂያ የለውም። ይልቁንም "ሕፃናትን ተወክቶው ወደ እኔ ይመጡ" ዘንድ ብሎ በተናገረ ጌታ የተሰጠ ቃል ነው።

እግዚአብሔርም ከሕዝቡ ጋር በኪዳን ሲገናኝ ጎልማሶችም ሆኑ ሕፃናት ቃሉን የማንበብዩ የመረዳት ኃላፊነት እንዳላቸው ተናግሯል። "እኔ ዛሬ አንተን የማዘውን ይህንን ቃል በልብህ ያዝ። ስልጆችህም አስተምረው በቤትህም ስትቀመጥ፥ በመንገድም ስትሄድ፥ ስትተኛም፥ ስትነሳም ተጫውተው። በእጅህ ምልክት አድርገህ አስረው በዓየኖችህም መካከል እንደ ክታብ ይሁንልህ። በቤትህም መቃኖች በደጃፍህም በሮች ላይ ጻፈው" (ዘጸ.6፥6-7)።

የአሥራኤል ሕዝብ በሙሉ ሕጉን አውቆ ልጆቹንም የማላወቅ ግዴታ ነበረበት። ዛሬ የእኛ ልጆች የእግዚአብሔርን ሕግ የሚማሩት በሳምንት አንድ ቀን እሑድ ጠዋት ብቻ መሆን የለበትም። ይህንን ኃላፊነታችሁን የምትወጡ ወላጆች በርቱ። የዘነጋን ደግሞ ልብ እንበል። የኪዳን ሕዝብ በመንገድ፥ በሥራ ቦታ፥ በመገኛታ ሁሉ ቃሉን የማውራት የማሰብና የማስላስል ኃላፊነት ነበረበት። በመዝ.1 ላይም ቃሉን በቀንና በሌሊት የሚያስበውን ሰው የተባረከ ይለዋል። ሰው ራሱን ያስለምድ እንጂ የእግዚአብሔርን ቃል ለመረዳት ልዩ መጠራት አያስፈልገውም። እግዚአብሔር በክርስቶስ ለወለዳቸው ልጆቹ የማይሰማማቸውን ወተት አልሰጣቸውም። የእግዚአብሔር ሕግ ፍጹም ነው፥ ነፍስን ይመልሳል። የእግዚአብሔር ምስክር የታመነ ነው ሕፃናትን ጠሲባን ያደርጋል (መዝ.19፥7)። ደግሞም በመዝ.118፥130 "የቃልህ ፍቺ ያበራል፥ ሕፃናትን አስተዋዮች ያደርጋል ይላል። ይሄ አማኞችን ሁሉ ሊያጽናና የሚገባ ቃል ነው። ማንም አማኝ የእግዚአብሔርን ቃል አንብቤ አስተዋይ መሆን የምችል አይደለሁም ማለት የለበትም። ለለዚህ የእግዚአብሔር ቃል እግዚአብሔር ማንም ሰው ሊረዳው በሚችል መልኩ ራሱን የገለጠበት ዓይነተኛ መንገድ ነው።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስም ከተራው ሕዝብ በሚቀርብለት ጥያቄ ሁሉ "እነዚህን ጥያቄ የምትጠይቁት መጻሕፍት ግልጽ ስላልሆኑላችሁ ነው" ቢል አንዴም አንመለከትም። ይልቁንም በተደጋጋሚ ይመልስ የነበረው መልስ፥ "በሕጉ አላነበባችሁምን" "በመጻሕፍ አላነበባችሁምን" አያለ ነበር (ማቴ.12፥3፤ 22፥31)። እዚህ ላይ የጌታ መልስ ያተኮረው የመጽሐፍቱ አስቸጋሪነት ላይ ሳይሆን የሰዎቹ አለማስተዋል ላይ እንደሆነ ልብ ሊባል ይገባል። በዚህም የሕጉ ቃልና መጻሕፍት እያንዳንዱ ሰው ሊያውቀው በሚችል መልኩ እንደተጻፉ ገልጿል። ከዚህም ሌላ አብዛኞቹ የአዲስ ኪዳን መልእክቶችን የተቀባይ አድራሻን ለንመለከት የተጻፉት ለቤተክርስቲያን መሪዎች ሳይሆን ወይም ደግሞ የሐዋርያት የእርስ በርስ ደብዳቤዎች ሳይሆኑ በየቦታው ለነበሩ ምዕመናን የተጻፉ ናቸው።

ሐዋርያው ጳውሎስ ሲጽፍ "በፊልጵስዩስ ለሚኖሩ ከኤጲስ ቆጶላትና ከዲያቆናት ጋር በክርስቶስ ኢየሱስ ላሉት ቅዱሳን ሁሉ..." ይላል (ፊሊጵ.1፥1)። "ወደ ገላቲያ አብያተ ክርስቲያናት ..." ይላል (ገላ.1፥2)። "... በቆሮንቶስ ላላች ለእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን..." ይላል (1ቆሮ.1፥2)።

ከዚህም አልፎ ደብዳቤዎቹ በተለያዩ ማኅበረ ምዕመናን ዘንድ እየዞሩ እንዲነበቡ ማሳሰቢያ ሲሰጥም እንመለከታለን። የቆላስይስ አማኞችን ደብዳቤ ሲደመድም "ይህችም መልእክት በአናንተ ዘንድ ከተነበበች በኋላ በሎዶቅያ ሰዎች ማኅበር ደግሞ እንድትነበብ አድርጉ ከሎዶቂያም የምትገኝውን መልእክት እናንተ ደግሞ አንብቡ" (ቆላ.4፥16)። እንግዲህ ከዚህ እንደምንረዳው የመጽሐፍ ቅዱስን መልዕክቶች የተቀበሉ ሰዎች በትምህርት የተራቀቁና የተለዩ መንፈሳውያን ሳይሆኑ በክርስቶስ ቤዛነት የጻኑ እንደኛ ዓይነት ተራ ሊባሉ የሚችሉ ሰዎች ናቸው።

የእግዚአብሔርን ቃል ለመረዳት በዋነኛነት ደረጃ የሚያስፈልገው መንፈሳዊነትና ቃሉን ለመታዘዝና ለመጠበቅ ያለ የልብ ፈቃደኛነት እንጂ የተለየ የአዕምሮ ዕውቀትን የሚጠይቅ ጉዳይ አይደለም (1ቆሮ.2፥14)። እንደ እውነቱ ከሆነ ለብዙዎቻችን ለመልስ የሚሰቸግረን ጥያቄ ቃሉን ምን ያህል አውቀናል

የሚለው ሳይሆን፤ ለማውቀው ቃል ምን ያህል ታዛዥ ሆኖለሁ የሚለው ጥያቄ ነው። ባጭሩ መጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ /ግቡ/ ነው ስንል የእግዚአብሔርን እርዳታ ከልብ በመፈለግ፤ ለመታዘዝም በመዘጋጀት የሚያነቡት ሁሉ፤ በሚረዱት መልክ የተጻፈ ነው ማለታችን ነው።

ዕዝራም እግዚአብሔርን ማወቅ ያስተምርና ያስታውቅ ነበር፤ ሕዝቡም የሚያነበውን ያስተውሉ ነበር።
(መጽሐፈ ነህምያ 8፡8)

ክፍል ሁለት

የእግዚአብሔር መታወቅ

“...የክብር አባት የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እርሱን በማወቅ የጥበብንና የመገለጥን መንፈስ እንዲሰጣችሁ እለምናለሁ” ኤፌ.1፡15-17።

1. እግዚአብሔርን ማወቅ ማለት ምን ማለት ነው?

ሰው የተፈጠረው ሰምንድን ነው? የሚለው ጥያቄ አንድ መልስ አለው፡- እግዚአብሔርን ለማወቅ ነው (ሮሜ. 1፡21)። ሰው በሕይወቱ ዓላማ ሊያደርገው የሚገባው ቁርጥ ሐሳብ ምንድን ነው? እግዚአብሔርን ማወቅ ነው። በምድር ላይ ከምንም ነገር በልጦ የመጨረሻው መልካም ነገር የሆነና ለሰው ደስታ፣ ሐሴትና የነፍስ ጥጋብ የሚሰጠው ምንድን ነው? እግዚአብሔርን ማወቅ ነው። ከሁሉም ነገር ይልቅ እግዚአብሔር በሰው ውስጥ ሲመለከት ደስታ የሚሰጠው ምንድን ነው? እግዚአብሔርን ማወቅ ነው። “ከመሥዋዕት ይልቅ ምሕረትን፤ ከሚቃጠልም መሥዋዕት ይልቅ እግዚአብሔርን ማወቅ እወዳለሁና” (ሆሴዕ 6፡6)። ኢየሱስ ክርስቶስ የሚሰጠው የዘላለም ሕይወት ምንድን ነው? እግዚአብሔርን ማወቅ ነው። “እውነተኛ አምላክ ብቻ የሆንህ አንተን የላክኸውንም ኢየሱስ ክርስቶስን ያውቁ ዘንድ ይህች የዘላለም ሕይወት ናት” (ዮሐ.17፡3)።³⁷

እምነቱን ከምር ካልያዘ ሰው በቀር እነዚህ ወሳኝ ሐሳቦች በልቡ ውስጥ እሳት የማይጭሩበት ክርስቲያን ይኖራል ብዬ አልገምትም። ይህ ዕውቀት የሰዎች እሴተ ሥርአት (Value System) የሚለካበት ነው። ሰዎች በሕይወት ነጻናቸው ሰነገሮች ቅድሚያ የሚሰጡት ካላቸው የእግዚአብሔር ዕውቀት አንጻር ነው። በሕይወታችን በሚገጥሙን መከራ ጣጣ (Crisis) የምንወስዳቸው ውሳኔዎች ሁሉ እግዚአብሔርን ምን ያህልና እንዴት እንደምናውቀው ይጠቁማሉ።

የአንድ ሰው አስተሳሰብ፥ ወደዚህ ምድር የመጣሁትና የመፈጠሪያ ምክንያት እግዚአብሔርን ማወቅ ነው የሚለው መረዳት ላይ ካረፈ፥ ይህ ሰው ለሕይወት ውጣ ውረድ የሚሰጠው ምላሽ በአካባቢው ከተለመደው የተለየ ይሆናል። ለዚህ ዓይነት ሰው በየታክሊው ላይ የሚታየው "ሕይወት እሾህ የሞላበት መራራ ተክል ናት" የሚለው መፈክር አይዋጥለትም። "ዘላለም ለመኖር ዕድል ለሌላት ነፍስ ሰላም ኢትንፈጋት" የሚል የራስ አድን የምሬት መፈክር አይሰማውም።

ሕይወትን ይኖሯት ዘንድ የሚያስመኘው የአኗኗራችን ቅርጽና ልዩ ልዩ ስኬቶች ሳይሆኑ ሕይወትን በዓላማ መኖራችን ነው። ከእኛ ምናብ ጋር የተቆራኘው የዚህ ዓለም ንግድ ነው ወይስ የዘላለም ግብ ነው? አንድ ጊዜ እጅግ ሰፊ እርሻ ያለው አንድ ባለጠጋ ገበሬ፥ ጆን ዌስሊ የተባለውን ሰመ ጥር እንግሊዛዊ ሰባኪ ወደ ቤቱ ጋበዘው። ገበሬው ያለውን ብልጽግና ለማሳየት፥ ሰፊ እርሻውን ሊያስገባኘው ሞክረ፤ ይሁን እንጂ ቀኑን ሙሉ ኅብኝተው ግማሹንም እንኳ መጨረስ አልቻሉም። ታዲያ በቀኑ አመሻሽ ላይ በሀብቱ ብዛት ልቡ የኮራው ገበሬ መለስ ብሎ፥ "እህላ ዌስሊ ምን ታስባለህ?" በማለት የማሞካሻ ቃል ፍለጋ ጠየቀው። ዌስሊም ከጥቂት የዝምታ ጊዜ በኋላ፤ "ይህንን ሁሉ ሀብት በማስተዳደር ልብህ በክፉ እንደሚጠመድ እገምታለሁ" አለው። የዚህ ሰፊ እርሻ ባለቤት ልብ አሁን እየኖረበት ካለ ዓለም ጋር የተቆራኘ ነው። ዌስሊ ደግሞ ልቡ የተቆራኘው ገና ሊገባበት ከሚናፍቀውና እየሄደበት ካለው ዓለም ጋር ነው። እንግዲህ ለዘላለምና ለአሁን፥ ለመጨውና ላለው ነገር ሁሉ የምንሰጠው ዋጋ ባለን የእግዚአብሔር አውቀት ላይ የተመሠረተ ነው።³⁸

ለመሆኑ እግዚአብሔርን ማወቅ ለንፍስ ምን ማለታችን ነው? እግዚአብሔርን ማወቅ ማለት ንድፈ ሐሳባዊ (Theoretical) ዕውቀትን ማካበት ማለት ነው? ወይስ የሆነ ዓይነት ጀርባን ሁሉ ውርር የሚያደርግ ስሜት ነው? ወይስ የሆነ የመለኮት ድምጽ መስማት ነው? ወይስ ራዕይ ማየት ነው? የቱ ጋ ነው ይህ "እግዚአብሔርን ማወቅ" እያልን የምናወራው ጉዳይ ዋና ሐሳቡ የሚያርፈው? እነዚህ ጥያቄዎች በጣም ወሳኝ ናቸው። ምክንያቱም ብዙ ጊዜ የምንታለልባቸው ሐሳቦች ናቸው።

ከተሳሳተ ግንዛቤ በመነሳት እግዚአብሔርን የምናውቅ እየመለሰን በሚገባ ሳናውቅ የቀረንባቸው ጊዜያቶች ብዙ ናቸው።

አንድ ሰው የኅረቤቱን ቤት /ሕንፃውን ክፍሎቹንና የቤቱን ዕቃ/ የሚያውቀውን ያህል የቤቱን ባለቤት አያውቀውም። አንድን መጽሐፍ እንብበን የምናውቀውን ያህል ደራሲውን አናውቀውም። ከዚያው አንጻር ደግሞ የአንድን አገር ቋንቋ ማወቅና ባለ ቋንቋውን ሕዝብ ማወቅ አንድ ዓይነት እይደለም።

እንደ ቤትና ሕንፃ ዓይነት ግዑዝ ነገር በማየትና በመጎብኘት ይታወቃል። የአንድ መጽሐፍን ሐሳብና መልእክትም በማንበብና በመሸምደድ ማወቅ ይቻላል። የአንድን አገር ቋንቋም በማጥናትና በመማር ማወቅ ይቻላል። ነገር ግን ሕይወት ያለውን ፍጡር ማወቅ ሕይወት የሌላቸውን ነገሮች የማወቅን ያህል ቀላል አይደለም። ሕያዋንን አስመልክቶ፥ ምንም እንኳ ያለፈ ታሪካቸውን ብናውቅ በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ ቀረብ ባለ መልኩ የጠባይ ልወውጥ ካላደረግን በስተቀር ዕውቀታችን ከመረጃ ዕውቀት እልፎ እውነተኛ ዕውቀት አይሆንም።³⁹

አንድ ሰው "ይህንን ውሻ ወይም ፈረስ አውቀዋለሁ" ሲል ከዚህ በፊት አይቼው አውቃለሁ ከማለት በላይ ትርጉም ያለው ነገር ነው። ይህ ዓይነቱ ዕውቀት ሰውየው ከዚህ እንስሳ ጋር የገጠመው ቀደም ያለ ልምምድ መኖሩን ያሳያል። የውሻውን ተናካሽነት ወይ የፈረሱን ገርነት አውቆታል ማለት ሊሆን ይችላል።

ሰዎችን አስመልክቶ ያለው ዕውቀት ደግሞ ከዚህ የበለጠ ውስብስብ ነው። ለዚህ ደግሞ ዋነኛው ምክንያት ሰዎች የግዑዛንንና የእንስሳትን ያህል የተገለጡ ባለመሆናቸው ነው። አንድን ፈረስ ወይም አንድን ውሻ ለመለማመድ ብሎም ለማወቅ ጥቂት ቀናት በቂ ናቸው። ነገር ግን አንድን ሰው ለብዙ ወራት ወይም ዓመታት አብረው ቆይተው በእርግጥ "የታውቀዋለህ ወይ?" ጥያቄ ቢመጣ መልሳችንን በቀላሉና በፍጥነት ለመስጠት ያዳግተናል። ምክንያቱም ሰዎችን የማወቃችን መጠን የሚወስነው እኛ ዘንድ ባለ የዕውቀት አቅም አይደለም። እኛ ዘንድ ያለው ሰዎችን የማወቃችን መጠን የሚለካው የሚታወቁት ሰዎች ስለ

ራሳቸው መታወቅ በለቀቁልን ልቅቀት መጠን ነው። የእኛ ድርሻ ሰዎችን ሰናገኛቸው እነርሱን ለማወቅ ፍላጎታችንንና ክፍተታችንን (ሐሳባችንን፣ ዓላማችንን፣ ፍላጎታችንን፣ ድካማችንንና ብርታታችንን) ማሳየት ነው። እንግዲህ ከዚያ በኋላ እነርሱን ማወቃችን የሚወስነው በእነርሱ ነው።⁴⁰ ሌሎች ሰዎችም እኛን የሚያውቁን እኛ በከፊትንላቸው መጠን ነው ማለት ነው። ታዲያ እግዚአብሔርን ማወቅ ማለት ምን ማለት ነው? ለዚህ የምንሰጠው የመጀመሪያ ብያኔ የሚከተለው ነው።

1.1. እግዚአብሔርን ማወቅ ማለት በመጀመሪያ ደረጃ በእግዚአብሔር እንደምንታወቅ ማወቅ ማለት ነው።

"ነገር ግን በዚያን ጊዜ እግዚአብሔርን ሳታውቁ በባሕርያቸው አማልክት ለማይሆኑ ባሪያዎች ሆናችሁ ተገዛችሁ አሁን ግን እግዚአብሔርን ስታውቁ ይልቅስ በእግዚአብሔር ስትታወቁ እንደገና ወደ ደካማ ወደሚናቅም ወደ መጀመሪያ ትምህርት እንዴት ትመለሳላችሁ?" (ገላ.4፥8-9)።

ወደ ጌታ በመምጣታችን ልንገነዘብ የሚገባን ነገር ቢኖር በእግዚአብሔር የታወቅን መሆናችንን ነው። በዚህ ዓይነቱ ዕውቀት ውስጥ የሚቀድመው "እግዚአብሔርን አወቅሁት" የሚለው ሳይሆን "እግዚአብሔር እኔን ያውቀኝ ነበር ለካ" የሚለው ነው። የእኛ እግዚአብሔርን ማወቅ እግዚአብሔር እኛን ሳያውቅ ሊከሰት የሚችል ጉዳይ አይደለም። አስቀድመን እኛ አውቀነው ከዚያም እንደምናውቀው ልናስረዳው እንችልም። የእኛ እርሱን ማወቅ በእርሱ ቁጥጥር ስር ያለ ጉዳይ ነው። እግዚአብሔርን እንደምናውቀው ስንነግረው "ኧረ ባክህ እኔ እኮ አላወቅሁም ነበር" ብሎ የሚገረም አምላክ አይደለም (መዝ.139፥1-16) (ዮሐ.1፥44-52)። እግዚአብሔርን የማወቅ የመጀመሪያ ደረጃ በእግዚአብሔር እንደምንታወቅ ማወቅ ነው። ለሰው ትልቁ ዕውቀቱ በእግዚአብሔር እንደሚታወቅ ማወቁ ነው። ይህ ዕውቀት በራሱ እግዚአብሔርን የማወቅ እርምጃ ነው።⁴¹

እኛ እያንዳንዳችን በመሥሪያ ቤታችን አለቆች፣ በአካባቢያችን ሹማምንቶች፣ በቤተ ክርስቲያን መሪዎችና

እገልጋዮች በሰም ስንታወቅ የሚሰማን ስሜት እንዴት ያለ ነው? በምንሠራበት ቦታ፣ በመኖሪያ ቤታችን ወይ በቤተ ክርስቲያን የእገራችን ፕሬዘዳንት ወይም ጠቅላይ ሚኒስቴር መጥተው "እገሌ እንደምን ከረምክ? ምነው ሰሞኑን አይቼህ እላውቅም?" ብለው ቢጠይቁን የእገር መሪዎች በሰም ስለአወቁን የሚሰማን ስሜት ምን ዓይነት ነው? ከዚያ እኛም ከዚህ ኩራት በመነሳት "ጠቅላይ ሚኒስትሩን አውቃቸዋለሁ እኮ እሳቸውም በደንብ ያወቁኛል!" ማለት እንጀምራለን።

ይሁን እንጂ እነዚህ ውሱን የሰው ልጆች ምንም በሥልጣን ከፍ ያሉ ቢሆኑም በምክር ቤት አባልነት የሚያውቋቸውን ሰዎች በሙሉ በሰም እያውቋቸውም። በዓይን ያይደላቸውን ሰዎች እንኳ ሳያስታውሱ ይችላሉ። እግዚአብሔር ግን እያንዳንዳችን ገና ሳናውቀው ያውቀናል (ዮሐ.10፥3) (ኢሳ.45፥3)።

እግዚአብሔር ሙሴን በምድያም በርሃ የአማቱን የዮቶርን በጎች ሲጠብቅ አገኘው። አስቀድሞ ሙሴ የእሥራኤልን ሕዝብ በጉልበት ነጻ የሚያወጣ መስሎት የራሱን ሙከራ አድርጎ ነበር። ነገር ግን በላልተሳካሰት ኩብልሎ በምድያም ምድር በከብት እርቢነት የራሱን ኑሮ ጀመረ። ሙሴ እግዚአብሔርን ከማወቁ በፊት እግዚአብሔር ሙሴን አውቆት ነበርና ሰዓቱ ሲደርስ ለሙሴ ተገለጠ (ዘጸ.3)።⁴²

ነቢዩ ኤርምያስ ለእንቢተኛይቱ እስራኤል ነቢይ ለመሆን ገና ሲመረጥ ወደ እርሱ የመጣው የመለኮት ድምጽ፣ "በሆድ ሳልሠራህ አውቄሃለሁ፣ ከማሕፀንም ሳትወጣ ቀድሼሃለሁ፣ ለአሕዛብም ነቢይ አድርጌሃለሁ" የሚል ነው (ኤር.1፥5)።

እግዚአብሔር ለሐዋርያው ጳውሎስ የተገለጠው እግዚአብሔርን እየፈለገ በነበረበት ወቅት ሳይሆን ይልቁንም መንገዱንና ፍለጋውን ሲቃወም እግዚአብሔርንም የሚያውቁትን ሲያሳድድ ነው የተገለጠለት። እንዲህ ከመሆኑም የተነሳ ከሃይማኖታዊ ኩራት ተላቆ፣ እኔ የማልጠቅም ባሪያ ነኝ በሚል መንፈስ፣ አምላኩን የሚያገለግል ሐዋርያ ለመሆን በቃ። በእግዚአብሔር መታወቃችንን ማወቅ ኩራታችንን ያስወግድልናል (ኤፌ.3፥9)።⁴³

1.2. እግዚአብሔርን ማወቅ ማለት እግዚአብሔርን በግል መለማመድና ከእርሱም ጋር መቀራረብ ማለት ነው።

አንድ ሰው እግዚአብሔርን በሚገባ ሳያውቅ ስለ እግዚአብሔር ብዙ ዕውቀት ሊኖረው ይችላል። በርካታ ሰብኮች ችን እንሰማለን፡ ጥቅሶችንም እናገኛለን፡ መንፈሳዊ ካሌቶችንም እናገኛለን፡ የቻልነውን ያህልና የጥፍነውን ያህልም መጻሕፍት እናነባለን፡ በተለይ በአሁኑ ጊዜ /ደግሞ በአገር ውስጥም ሆነ ከአገር ውጪ የተገኙትን የቪዲዮ ካሌቶችን እንመለከታለን። ከዚያም ካገኘነው መረጃ በመነሳት ስለ እግዚአብሔር ብዙ እንናገራለን። ከዚህ የተነሳም አንዳንዶቻችን ከሌሎች የተሻለ የእግዚአብሔር ዕውቀት እንዳለን ራሳችንን እንቆጥራለን። እርግጥ ነው እነዚህ የተጠቀሱት ነገሮች በጥንቃቄና በሚሰይ መንፈስ ከተጠቀሙንባቸው ለመንፈሳዊ ሕይወታቸው የሚጠቅሙ ሊሆኑ ይችላሉ። ይሁን እንጂ በራሳቸው እግዚአብሔርን የማወቃችን ምልክቶች አይደሉም።

የሰዎችን የሕይወት ምስክርነት ማንበብና መስማት፡ ስለ እሱት የሚያስተምሩ መጻሕፍትን ማንበብ፡ ነፍሳትን ወደ ጌታ የማምጣትን ዘዴ ማጥናትና መማር፡ የመንፈስ ቅዱስ ሙላትና የጸጋ ስጦታዎች አጠቃቀምን መማር፡ ሰዎችንም ማስተማር ይቻላል። በተለይ በዚህ መረጃዎች እንደ ልብ በሚገኙበት ዘመን ብዙ መንፈሳዊ ዕውቀት ማካበት ይቻላል። ይህንንም ሁሉ ሲያደርጉ በመታየትም የቤተክርስቲያን መሪ ወይም አገልጋይ (ሽማግሌ፡ መጋቢ፡ ወንጌላዊ ሌላም ሌላም) ተብሎ የሚያሾም ማንነት ልናገኝ እንችላለን ይሆናል። "እንዴት ያለ እውቀት አለው!" ልንባልም እንችላለን። በእርግጥ ሰፊ እውቀትም ሆነ እነዚህ የተዘረዘሩ ሽመቶች መልካምና ጠቃሚ ናቸው። ይሁን እንጂ እነዚህ ሁሉ እንቅስቃሴዎች በራሳቸው እግዚአብሔርን የማወቃችን ዋነኛ ምልክቶች አይደሉም።

ትልቁ ጥያቄ ግን በሕይወት የእውነታ ገጠመኞችና ምቹ ባልሆኑ ጎዳናዎች ውስጥ እግዚአብሔርን አስመልክቶ ያለን የመረጃ ዕውቀታችን ሲፈተን፡ "እግዚአብሔርን አውቀዋለሁ" እንላለን ወይ? ስለ እግዚአብሔር ማወቅና እግዚአብሔርን ማወቅ ቁርጠ የሚለየው ዕውቀታችን ተግባራዊ በሆነ የሕይወት መስክ

ተፈትኖ ሲያልፍ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ክርስቶስና ስለ ወንጌል ሲል መክራ በሚቀበልበት ጊዜ ለጢሞቴዎስ እንደዚህ ብሎ ጻፈለት፡- "ስለዚህ ምክንያት ይህን መክራ ደግሞ ተቀብሎአለሁ፡ ነገር ግን አላፍርበትም የመንኩትን አውቃለሁና ፡ የሰጡትንም አደራ እስኪያ ቀን ድረስ ሊጠብቅ እንዲችል ተረድቻለሁ" (2ጢሞ.1፡12)። ሐዋርያው ይህንን ደብዳቤ የጻፈው በተንደላቀቀ ቪላ ሆኖ ሳይሆን፡ በሮም እስር ቤት ውስጥ ሆኖ ነው። በእንዲህ ያለ ሁኔታ ውስጥ ሆኖ "የመንኩትን አውቀዋለሁ" ማለት ከመረጃ ያለፈ ዕውቀት እንዳለ ይጠቁማል። አደራዬን ሊጠብቅ ይችላል ብቻ ሳይሆን ፡ እንደሚችል እኔም አብረው ተጉዜ ተረድቻለሁ አመሰክርማለሁ የሚል ነው። እግዚአብሔርን ለማወቅ እግዚአብሔርን በግል ሕይወት መለማመድና መቀራረብ ያስፈልጋል። ሰዎች እንኳ እርስ በርስ በደንብ የሚተዋወቁት በዕለታዊ ኑሯቸው ውስጥ የማያቋርጥ ግንኙነት ሲፈጥሩ ነው።

በቀደሙት ዘመናት በአገራችን በአብዛኛው ኅብረተሰብ የተለመደው የጋብቻ መንገድ በቤተሰብ በኩል የሚፈጸም ነው። አሁንም በአንዳንድ ቦታ ይኖራል። ሴትዋም ሆነች ወንዱ የሚያገቡትን ሰው የሚወስንላቸው ቤተሰብ ነው። ሴትዋ የምታገባው ወንድ የማን ልጅነቱን፡ መንደሩንና ትውልዱን ከማወቅ አልፋ ጠባዩ ምን እንደሆነ፡ የሚወደውና የሚጠላው ምን እንደሆነ አታውቅም። ልታውቅም ብትሞክር ዕውቀቷ ሰውየውን የሚያወቁትን ሰዎች በመጠየቅ መረጃዋ የሆነ ዕውቀት ነው። ባሏን በደንብ አወቀችው የሚባለው ግን አብረው ኑሮ ሲጀምሩና በመቀራረብም ሲላመዱ ነው። ይሄ በሁላችንም የሕይወት ገጠመኝ ውስጥ የሚኖር ጉዳይ ነው። ሁኔታዎች አብረናቸው የምንኖራቸውን ሰዎች ጠባይ ሲገልጡ "ለካ አላውቀውም/አላውቃትም/ኖሯል።" ያልንባቸውም ሆነ የተባለንባቸው ጊዜአቶችና አጋጣሚዎች ጥቂቶች አይደሉም። እግዚአብሔርን ማወቅ ማለትም ስለ እግዚአብሔር መረጃ መሰብሰብ ማለት ብቻ አይደለም። ይልቁንም እግዚአብሔርን በግል መለማመድና መቀራረብ ማለት እንጂ።⁴⁴

1.3. በእግዚአብሔር እንደምንታወቅ ማወቅ፡ እርሱንም መለማመድና ማየት እጅግ ጠቃሚ ቢሆንም ጥንቃቄ ያሻል።

ዘጸ.33፥8-23

ሙሴ ከእግዚአብሔር ጋር በመገናኛው ድንኳን እየተነጋገረ ባለ በመሪነት እገልግሎቱ ውስጥ፡ ወሳኝ የሆኑ ሦስት ጥያቄዎችን ጠየቀ። አስቀድሞ የእቅጣጫና የፅቅድ ጥያቄ ጠየቀ። መንገድህን አባክህ አሳየኝ (እቅድህን አሳየኝ) ይህም ሕዝብ ሕዝብህ እንደሆነ ተመልከት አለው ቁ.13። እግዚአብሔርም እኔ ካንተ ጋር እሄዳለሁ አሳርፍህማለሁ ቁ.14 የሚል መልስ ሰጠው። ቀጥሎም የእግዚአብሔርን መገኘት የማረጋገጫ ጥያቄ ጠየቀ። እግዚአብሔርም "ይህ ያልክውን ነገር አደርጋለሁ" ቁ.17 አለው።

ሙሴ በእግዚአብሔር ፊት ሞገስ ያገኘና ከእምላኩ ጋር እጅግ የተቀራረበ ሰው በመሆኑ እግዚአብሔርን በሚፈራና በሚያከብር ልብ እነዚህን ጥያቄዎች ጠየቀ። እግዚአብሔር ሰው ከባልንጀራው ጋር እንደሚነጋገር ፊት ለፊት ያነጋግረው ነበር (ቁ.11)። እግዚአብሔር ሙሴን በስሙ ያውቀው ነበር (ቁ.12)። እነዚህ የጠየቃቸው ሁለት ጥያቄዎች በቀጥታ ሕዝቡን የሚመለከቱ ናቸው። ነገር ግን በሦስተኛ ደረጃ የጠየቀው ጥያቄ እጅግ የተለየና ከራሱ ሕይወት ጋር የተገናኘ ጥያቄ ነው። እግዚአብሔርን የማየት ጥያቄ ጠየቀ። "እባክህ ክብርህን አሳየኝ" አለ ቁ.19 ። ሙሴ እስከ ዛሬ የእግዚአብሔርን ክብር አይቷል፤ አሁን ግን "ሙሉ በሙሉ ብርሀንህንና ፊትህን ልመልከተው" የሚል ይመስላል። እግዚአብሔር ግን ሦስተኛውን ጥያቄ ከታላቅ ማስጠንቀቂያ ጋር መለሰለት። "እኔ ምልካምነቴን ሁሉ በፊትህ አሳልፋለሁ... ደግሞም ሰው አይቶኝ አይድንምና ፊቴን ማየት አይቻልም" አለ። እግዚአብሔርም አለ፡- እነሆ ሰፍራ በእኔ ዘንድ አለ፤ በዓለቱም ባይ ትቆማለህ ክብራም ባለፈ ጊዜ በሰንጣቃው አለት አኖረሃለሁ፤ እስካልፍ ድረስ እጄን በባይህ እጋርዳለሁ እጄንም ፈቀቅ አደርጋለሁ፤ ጀርባዬንም ታያለህ ፊቴ ግን አይታይም" (ቁ.19-20)።⁴⁵

እግዚአብሔር ራሱን በሙላት ሲገልጥ ሁልጊዜ አብሮት ማስጠንቀቂያ አለ። በደማስቆ መንገድ ክርስቶስ ዓይን በሚያጠፋ ብርሃን ለጳውሎስ ራሱን ሲገልጥ፡ "የመውጊያውን ብረት ብትቃወም ባንተ ይብስብሃል" የሚል ማስጠንቀቂያ በእብራይስጥ ቋንቋ አስደመጠው (ሐዋ.26፥12)። እግዚአብሔር ራሱን በሙላት ሲገልጥ የተገለጠላቸው ሰዎች ተዝናንተው ሃሌሉያ! እያሉ የሚቀበሉት ጉዳይ አይደለም። አብሮት ወዮታና ድንጋጤ አለ። ከዚያ በኋላ ግን ታላቅ የሕይወት ለውጥ ይከተላል። የእግዚአብሔር ክብር በሙላት የተገለጠላቸው ሰዎች በፍጹም እንደቀድሞው መሆን አይችሉም። አስቀድሞ ሕይወታቸው ይናወጣል ከዚያም ሰዘላለም ይለወጣል።

ኢሳይያስ እግዚአብሔርን በሚያስፈራ ቅድስናውና በአስደንጋጭ ክብሩ ባየው ጊዜ እራሱን ቀድሞ እንደሚያይ ማየት አልቻለም። "ከንፈሮቼ በረከሱበት ሕዝብ መካከል የምኖር ከንፈሮቼ የረከሱብኝ ሰው ነኝ የሠራዊት ጌታ የሆነን ንጉሤን እግዚአብሔርን በዐይኖቼ አይቻለሁና መጥፋቴ ስለሆነ ወዮልኝ አልሁ" ይላል። ከእግዚአብሔር ጋር እውነተኛ ተራከቦ ያደረገው ኢሳይያስ (ኢሳ.6፥5)። እግዚአብሔርን ማወቃችን የሚለካው እግዚአብሔርን በሕይወታችን ባየው ልክ እንጂ ተሰብስበን በምናደርገው ሞቅታ አይደለም። እግዚአብሔርን ማወቃችን በእረፍት ቀኖቻችን በጉባኤ እዳራሽ በሚታየው ማንነታችን አይለካም። በእዳራሹ የሆኑ መልካም ነገሮችና መንፈሳዊ ተራክቦዎች (communion) ሁሉ የቀን ተቀን ሕይወታችንን ባልቀረጹት በነፋስ የተወሰደ የጊዜው ሞቅታ ብቻ ሆኖ ይቀራል።

ብዙ ጊዜ የራሳችንን ማንነት ከሰዎች ጋር እያስተያየን የምንኖር ስለሆነ፤ ብዙ የምንቆጥረው ቅድስናና ጽድቅ ይኖረናል። እግዚአብሔርን ሙሴ እንዳየው ብናይ፤ እግዚአብሔርን ነቢዩ ኢሳይያስ እንዳየው ብናይ "እግዚአብሔርን በአይኖቼ አይቻለሁና መጥፋቴ ስለሆነ ወዮልኝ" እንል ነበር። ሕይወታችንንና የእግዚአብሔር እውቀታችንን እርሰ በርሳችን እየለካን ስለሆነ ምንም ወዮ የሚያሰኝ ነገር የለንም። እገሌን አይቼዋለሁና፤ እገሊትን አይቻለሁና ወዮልኝ ማለት አይቻልም። እግዚአብሔርን

በሕይወቱ ያየና የተለማመደ ሰው ግን ራሱን ትሁት ያደርጋል የራሱ የሆነ ትምክህት ያጣል።

ኢሳይያስ እግዚአብሔርን በክብርና በቅድስናው ካየው በኋላ ራሱን/ማንነቱን/ እንደቀደመው ማየት አልቻለም። እኔ የተበላሸሁ ነኝ የማልጠቅም ነኝ አለ። ከእግዚአብሔርም መልአክ አንዱ እየበረረ መጥቶ ከመሰዊያው በወሰደው የእሳት ፍም ከንፈሮቹን አስነክቶ "በደልህ ተወግዶልሃል ኃጢአትህም ተሰርዋልሃል" አለው። እግዚአብሔር ለሙሴ ጀርባውን /ጥላውን/ እንኳ ባሳየው ጊዜ ምሕረቱን ቸርነቱን አስቀድሞ ነው። ለኢሳይያስም ሲገለጥለት የበደል ይቅርታን ሰጥቶት ነው። እግዚአብሔርን ማወቅ፣ ማየትና መለማመድ እጅግ ጠቃሚ ነው፤ ቢሆንም ጥንቃቄ ያሻዋል።

2. እግዚአብሔርን ማወቅ አስፈላጊ የሆነው ለምንድር ነው?

ሰው በምድር ላይ ባለ ዘመኑ ሁሉ ኑሮው በጥያቄ የተሞላ ነው። በምርምርና በማወቅ ፍላጎት የተሞላ ነው። ጠይቆ ባገኘው መልስ ሳይረካ ሌላ ጥያቄ የመፍጠር ፍጥነት ያለው ፍጡር ነው። ከዕለተ ውልደቱ አንስቶ እስከ ዕለተ ሞቱ ድረስ ጥያቄ እንደጠየቀ ሕይወቱ ያልፋል። ለምን ይሄ ነገር ሆነ? የሆነውስ ከመቼ ጊዜ ጀምሮ ነው? ያደረገውስ ማን ነው? ምክንያቱስ ምንድን ነው? የሚሉት ጥያቄዎች ሰው ወደዚህ ምድር ከመጣ ጊዜ አንስቶ፣ ከዚህች ምድር አስከሚሄድ ድረስ የሚጠይቃቸው ጥያቄዎች ናቸው።

ሕፃናት አፋቸውን መፍታት ሲጀምሩ አንደበታቸውን የሚያለማምዱት በጥያቄ ነው። እቤት ከእናቱ ጋር የሚውል ሕፃን እናቱን "እማማ አባዪ ጠዋት ጠዋት ወዴት ይሄዳል?" ብሎ ይጠይቃል። "ሥራ ለመሥራት" ቢባልም "ለምን እቤት አይሠራም?" ይላል። "ደመወዝ አያገኝም" ቢባልም "ለምን አንቺ አትከፍይውም?" ይላል እናቱን። ጥያቄው አያቋርጥም፤ እንደውም አንዳንድ ጊዜ ሕፃናት የሚጠይቁት ጥያቄ ለመልስ ያስችግራል። ዕድሜና የአዕምሮ ብስሰት እየጨመረ ሲመጣም የምንጠይቃቸው ጥያቄዎች ይዘታቸውና ዓይነታቸው እየተወሳሰበ ይመጣል። ረቀቅ

ያሉ ጥያቄዎችን መጠየቅ እንጀምራለን። እንደውም ጥያቄ የለመደ አዕምሮ መልስ እስካላገኘ ድረስ ዕረፍት የሰውም።⁴⁶

የዓለም አፈጣጠርንና የተፈጥሮ አሰራር ለማወቅ እንጠይቃለን፤ ወደፊት ኑሮአችንን እንዴት እንደምንመራ እንጠይቃለን፤ ምን ዓይነት ባል ወይም ሚስት ነው የማገባው? የምናረውስ ኑሮ ምን ዓይነት ሲሆን ይችላል? እንላለን። አንዳንዴ የኑሮ አጣብቂኝ ውስጥ ስንገባ ደግሞ ለምን ተፈጠርኩኝ እንላለን። ይህንኑ ተከትሎ የሚመጣው ሌላ ጥያቄ ደግሞ ለመሆኑ ማነው የፈጠረኝ? የሚለው ጥያቄ ነው። ስመሆኑ ፈጣሪ ማነው የሚለው ጥያቄ የዓለም ትልቁ ጥያቄ ነው። ይሁን እንጂ ባለፉት ተከታታይ ርዕሶች ይህ አምላክ ራሱን ያልሸገየ የመገለጥ አምላክ እንደሆነ ተመልክተናል።

ነገር ግን የብዙ ሰዎች ሕይወት እርካታ ያጣው እግዚአብሔርን ማወቅ የሚለው አንገብጋቢ ጥያቄ ስላልተመለሰላቸው መሆኑን እንመለከታለን። ይሄ መሠረታዊ ጥያቄ ካልተመለሰ ደግሞ ሕይወት ከእርካታ ትገሰላለች። ምክንያቱም ለሰው ክብሩ ሳይንላዊ ግኝቱ አይደለም፤ ለሰው ሞገሱ የተሻለ የምድር ኑሮ አይደለም፤ የሰው እፍይታው በሚታየው ዓለም ያለው ዕንቅፅልሽ መፈታቱ አይደለም። ለሰው ክብሩ ሞገሱና እፍይታው በሕይወት ዘመኑ ሁሉ የፈጠረውን አምላኩን ማወቅና ለእርሱም ክብር በመስጠት መኖሩ ነው።

የጥያቄ እፍይታና የእንቅፅልሽ ፍቺ የሚገኘው ሰው እግዚአብሔርን ሲያውቅ ብቻ ነው። ይህ ዋና ጥያቄ የተመለሰላቸው ሰዎች ዕረፍት የሚነሱትን ሌሎች ጥያቄዎችን ይጥላሉ። ስለዚህ እግዚአብሔርን ማወቅ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው? ጥቂቶቹ መልሶቻችን የሚከተሉት ይሆናሉ፡-

2.1. እግዚአብሔርን ማወቅ ሁልጊዜ ወቅታዊና አንገብጋቢ ስለሆነ ነው።

ድሮም፣ አሁንም ሆነ ወደፊትም፣ ዘመናዊ ዕውቀት እግዚአብሔር አምላክን ማወቅ ነው። ይህ ዕውቀት በየዘመኑ እጅግ አስፈላጊና ወሳኝ ዕውቀት ነው። በዚህ ዕውቀት የኖሩ ሁሉ

ዘመናትን ዋጅተው እልፈዋል። እኛም በዚህ ዕውቀት የኖሩ ሰዎች የዘሩት ዘር ፍሬዎች ነን። በየዘመኑ ቅሬት በመሆን እውነተኛው እምነት እንዲቀጥል ያደረጉ እግዚአብሔርን ያወቁ ሰዎች ናቸው። ከ2000 ዓመታት በፊት ፍልስፍናና የሰው ልጅ ጥያቄ መርቀቅና መግነን በጀመረበት የሮማና የግሪክ ዓለም የኖረው ሐዋርያው ጳውሎስ ሊያውቅ ይመኝ የነበረው ምንድን ነበር? ከምኞቶቹ መካከል እንዱ በፊ.3፡9-11 ላይ ተጠቅሷል። ገና ንግግሩን ሲጀምር በመሃላና በእርግጠኛነት ነው የሚጀምረው። "እዎን፥ በእውነት ከሁሉ ይልቅ ስለሚበልጥ ስለ ክርስቶስ ኢየሱስ ስለ ጌታዬ ዕውቀት ነገር ሁሉ ጉዳት እንዲሆን እቆጥራለሁ።" ካለ በኋላ "እርሱንና የትንሣኤውን ኃይል እንዳውቅ (እንደ ሕያው ቃል ትርጉም፡- ክርስቶስንና የትንሣኤውን ኃይል በይበልጥ ለማወቅ) በመከራውም እንድንገራል ወደ ሙታን ትንሣኤ ልደርስ ቢሆንልኝ በሞቱ እንድንመስለው እመኛለሁ።" በማለት ይናገራል፤ እግዚአብሔርንና ሚስጥሩን ለማወቅ በተጠማች ነፍስ ሆኖ። በምድር ያለኝ ክብራና ማንነቴ እግዚአብሔርን ከማወቁ ጋር ሲነጻጸር ለእኔ እንደጉድፍ ነው። ይልቁንም እርሱንና ከሞት የተነሳበትን የትንሣኤውን ኃይል ሚስጥር ማወቅ የእውቀትና የክብር ቁንጮ ነው። ይላል ታላቁ ሐዋርያ።

ጳውሎስ የትንሣኤውን ጌታና የትንሣኤውን ኃይል ነጣጥሎ እይደለም የተመኘው። እንደውም ጳውሎስ እስቀድሞ የተመኘው "እርሱን" ክርስቶስን የትንሣኤውን ጌታ ነው። ከዚያ በኋላ ነው ኃይሉን እንዳውቅ ያለው። ዛሬ የብዙ እማኞች የልብ ናፍቆት የትንሣኤውን ጌታ ማወቅ ሳይሆን ኃይሉን ብቻ ማወቅ ነው። ይህ እግዚአብሔርን ከማወቅ ትክክለኛ መንገድ የራቀ ነው።

በመጀመሪያይቱ ቤተ ክርስቲያን እንድ ሲሞን የሚባል ጠንቋይ በወንጌላዊ ፊሊጶስ አገልግሎት ወንጌል ለምቶ በጥምቀት የቤተ ክርስቲያን አባል ከሆነ በኋላ የእግዚአብሔርን ኃይል በገንዘብ ለመግዛት ሲሞክር እንመለከተዋለን (ሐዋ.8፡ 9-25)። እግዚአብሔርን ከማወቁ በፊት ኃይል ተጠማ። ዛሬ በቤተ ክርስቲያን በሲሞን እስተሳሰብ የምንመላለስ እንኖር ይሆንን? ከዚህም የተነሳ የብዙዎቻችን ጥያቄ እግዚአብሔርን ከማወቅ ይልቅ ኃይሉን መግለጥና መለማመድ ነው። በምድር ኑሯቸው

ኃይሉን እውቀናል ተለማምደናል ያሉትን ሰዎች በዘመን መጨረሻ ጌታ "ከቶ እሳውቅኋችሁም" ሲላቸው በውስጡ ያለው መልዕክት እናንተ እታውቁኝም ነበርና ማለቱ ነው (ማቴ.7፡22-23)። በዚህ ጥቅስ መሠረት በሕይወተ ሥጋቸው ትንቢት የተናገሩና እጋንንትን በጌታ ሥም ያወጡ ሁሉ በዘመን ፍጻሜ ጌታ ከእኔ ራቁ ይላቸዋል ማለት አይደለም። ይልቁንም የእግዚአብሔር መንግሥት መግቢያ ዋስትና፥ በክርስቶስ እምኖ የአብን ፈቃድ ማድረግ እንጂ፥ ዋስትናው የኃይል አገልግሎት እይደለም ማለቱ ነው።

የክርስቶስን ኃይል ከክርስቶስ ነጥሎ ለማወቅ የሚደረግ ሙከራ ሁሉ ከፍተኛ ጥንቃቄ ይገባዋል። እግዚአብሔርን ሳያውቁ ኃይሉን ለማወቅ የሚደረግ ሙከራ ክርስቲያናዊ እይደለምና እስቀድሞ እግዚአብሔርን እንወቅ፤ እርሱን በማወቃችን ደግሞ እግዚአብሔር ኃይሉን ይጨምርልን! ከእርሱ ከሚገኘው ነገር ይልቅ እርሱን ማወቅ ይቅደም።⁴⁷

ስለውነት እንነጋገር ቢባል እግዚአብሔርን ለማወቅ ከጸለይነውና ከደከምነው ይልቅ፥ ከእርሱ ለመቀበልና ኃይሉንም ለመለማመድ የደከምነው ድካም ይበልጣል። እንድ ጊዜ እንድ የቤክርስቲያን አገልጋይ በዚህ ጉዳይ ላይ ሲናገር "እብዛኛውን ጊዜ ወደ እግዚአብሔር ስንቀርብ ፊቱን ከመፈለግ ይልቅ እጁን እንፈልጋለን" በማለት ተናገረ። በዚህ ረገድ መንፈሳዊ ጥረታችን የቅደም ተከተል ሰውጥ ያስፈልገዋል። ምክንያቱም ምንጊዜም ማንም ቢሆን ከሚሰጠው ስጦታ ይልቅ ራሱ ሰጪው ይበልጣልና ነው። በሌላ እባባል በኃይል ጥያቄ ጸሎታችን ላይ እግዚአብሔርን የማወቅ ጸሎት እንጨምርበት እናስቀድምም። ምክንያቱም እግዚአብሔርን በእግዚአብሔርነቱ ለማወቅ ያልተጠማች ነፍስ በሌላ ነገር አትረካምና ነው።

በመዝ.42፡1-4 እውነተኛውን የጻድቅ ሰው የነፍስ ጥማት እንመለከታለን። "ዋላ ወደ ውኃ ምንጭ እንደሚናፍቅ፥ አቤቱ፥ እንዲሁ ነፍሴ ወደ አንተ ትናፍቃለች። ነፍሴ ወደ ሕያው አምላክ ተጠማች መቼ እደርሳለሁ? የአምላክንስ ፊት መቼ አያለሁ? ዘወትር፡- እምላክህ ወዴት ነው ሲሉኝ እንባዬ በቀንና በሌሊት ምግብ ሆነኝ ይኼንን ሳስብ ነፍሴ በእኔ ውስጥ

ፈሰሰች..." እያለ ጸደቁ አስደናቂ የሙጥኝታ ድምጽ ያስማል። በእሥራኤል ምደረ በጻ በውሃ ጥም እያለከለከች እንደምትሮጥ ዋሳ/ሰስ ተመስሎ። የመዝሙረኛው ዋና ትኩረት ዋሳዋ ሳትሆን የጥሟ ማረፊያ የሆነው ውሃው ነው። በምሳሌው የምንጩ ውሃ የሚወክለው ሕያው እምላክን ነው። ብዙ ጊዜ ወካዩን ወስደን ተወካዩን እንዘነጋለን። በዚህ ሥፍራ ላይ ጻዊት ውሃ እንደምትጠማ ዋልያ ሁሉ እኔም በመቅደስህ መጥቼ እስካመልክህ ድረስ ቸኮልኩኝ ይላል።⁴⁸

ዛሬ ነፍሳችን ግብግብ ብላ የምትጠማው ዕውቅት ምንድን ነው? ዛሬ ነፍሳችን የምትገሰግሰው ወዴት ነው? የዕውቀት ራባችንን ምንድን ነው? የዕውቀት ትምክህታችንን ምንድን ነው? ሰው ሊመካበት የሚገባ አንድ የተፈቀደ ትምክህት አለ። ይህም በነቢዩ ኤር.9÷23-24 ላይ ይገኛል፡-"እግዚአብሔር እንዲህ ይላል ጠቢብ በጥበቡ አይመካ ፥ ባለጠጋም በብልጥግናው አይመካ ነገር ግን የሚመካው ፥ ምሕረትንና ፍርድን ጽድቅንም በምድር ላይ የማደርግ እኔ እግዚአብሔር መሆኔን በማስተዋሉ በዚህ ይመካ ደስ የሚያስኙኝ እነዚህ ናቸውና፥ ይላል እግዚአብሔር።"

በዚህ ሥፍራ ላይ የምድር ትምክህት ሦስት መሠረታዊ መገኛዎች ተጠቅሰዋል። የሰዎች ትምክህት በአንድም በሌላም መንገድ ከእነዚህ ሦስት ጉዳዮች አይወጣም። እነሱም፡ ጥበብ፥ ኃይልና ባለጠግነት ናቸው፤ በዚህ ጥቅስ ላይ ደግሞ በተቃራኒ ሦስት የሰማይ ጠባያት ተጠቅሰዋል። ምሕረት፥ ፍርድና ጽድቅ። እግዚአብሔር ከጥበብ፥ ከኃይልና ከባለጠግነት ይልቅ መሃሪ፥ ጽድቅና ቅን ፈራጅ የሆነው ማንነቱ ሲታወቅ ደስ ይለዋል። ከዚህም ሌላ ከመንፈሳዊ ሥነ-ስርዓት ይልቅ /በፊት/ እግዚአብሔርን ማወቅ መቅደም አንዳለበት ይህም ደስ እንደሚያስኘው በሆሴዕ 6÷3-6 ተነግሯል። "እንወቅ እናውቀውም ዘንድ እግዚአብሔርን እንከተል እንደወገግታም ተዘጋጅቶ እናገኘዋለን እንደዝናብም ምድርንም እንደሚያጠጣ እንደመጨረሻ ዝናብ ይመጣል...ከመስዋዕት ይልቅ ምሕረትን ከሚቃጠልም መስዋዕት ይልቅ እግዚአብሔርን ማወቅ እወዳለሁና" ይላል በነቢዩ አፍ። እግዚአብሔርን ሳያውቁ ኃይሉን ብቻ የፈለጉ አገልጋዮችና መሪዎች አገርን ለውርደት ሕዝብን ለግራ መጋባትና ለአልቂት

እንዴት እንዳበቁ ከብሉይ ኪዳን ታሪክ አንድ ምሳሌ ወስደን እንመልከት።

በግምት ከ3105 ዓመታት በፊት በአንድ አገር የማምለኪያ ማዕከል በሆነች ከተማ ውስጥ እንደ ታሪክ ተከስተ (1ዓሙ.1-4)። በዚያች ከተማ ውስጥ የነበረው የደብሩ አለቃ ሦስት ልጆች የነበሩት አንድ ካህን ነበረ።

ሁለቱ ልጆቹ የራሱ ሲሆኑ አንደኛው ግን ማደጎ ነው። የሁለቱ ልጆች የሥራ ሞያም ያው እንደ አባታቸው ከሆነት ስለሆነ የቤተ መቅደስ አገልጋዮች ናቸው። ቅጽል ሥማቸው፡ "ምናምንቴዎች" (2÷12)፤ የሚወዱት ምግብ፡ "ለአምላካቸው ከሚቀርበው መሥዋዕት ከአምላካቸው በፊት ጥበብ መብላት ነው" (2÷13-17)፤ ምግቡን የሚያገኙበት መንገድ፡ "በግድ/ በንጥቂያ" ነው (2÷16)፤ ፀባያቸው፡ "ቁርባን መናቅ" (2÷29)፤ ዕውቀታቸው፡ "አምላካቸውን የማያውቁ ነበሩ" (2÷12)፤ ሥነ ምግባራቸው፡ "በመገናኛው ድንኳን የሚያገለግሉትን የሚያባልጉ" በስርዓት ያላደጉ ናቸው (2÷22)፤ የሚጠብቃቸው ዕድል፡ አምላካቸውን ስለናቁ በአምላካቸው የተናቁና ሊገደሉም የታሰቡ ናቸው (2÷25)።

ሦስተኛው ልጅ የስለት ልጅ ነው። ቅጽል ሥሙ፡ "የታመን" የሚል ነው። እግዚአብሔር ከዋናው ካህን ይልቅ ለዚህ ብላቴና ሚስጢር ነግሮታል (3÷11)፤ ሥራው፡ "በካህኑ ፊት አምላኩን ማገልገል ነው" (3÷1)፤ አስተዳደጉ፡ "በእግዚአብሔር ፊት የሚያድግ ነው" ጥሪው፡ "በልጅነቱ በእግዚአብሔር የተጠራ ነው" የአገሪቱን የመጀመሪያ ሁለት ነገሥታት ቅብአ ነገሥት የቀባ እርሱ ነው።

እንግዲህ በአንድ ቤት ውስጥ ባሉ አገልጋዮች መካከል እንዲህ ዓይነት የስፋ ልዩነት ነበረ። እናም አንድ ቀን በዚያች አገር ላይ ሌሎች አማልክትን የሚያመልኩ ሰዎች ትልቅ የጦርነት ወረራ አካሄዱ። የአገሬው ሕዝብ/ወታደር/ እንደቀድሞው ልማዱ መንፈሳዊ መሪዎቹን ሳያማክርና ወደ አምላኩም ሳይጸልይ በቀጥታ ወደ ጦርነት ሄደ። ከዚያም ቀስት ሳይገትሩ ፍላጻም ሳይወረውሩ፥ በአንድ ጊዜ 4000 ሰዎች አለቁ። የተሸነፉበት ቦታ

መጠሪያ ስሙ "አቤንኤዜር" ወይም የእርዳታ አለት የሚባል ቦታ ነው፤ ቢሆንም ቦታው እንደሰሙ ሳይሆን ቀረ።

ከዚያም ከግድያ የተረፈ ወሬ ነጋሪ ለከተማይቱ ሽማግሌች ታሪኩን ሁሉ ነገረ። መቼም ከሽማግሌች ብልሃት አይጠፋምና እንዲህ አሉ፡- "በሉ አምላካችን ለእኛ ቃል የገባበትን የኪዳን ታቦትና መንፈሳዊ መሪዎቻችንን ይዘን ወደ ጦርነት እንውጣ" አሉ፤ በዕድሜ የገፉ ታሪክን የሚያውቁ ሰዎች። ስለዚህ ታቦቱ በብዙ ሺህ ወታደሮች ታጅቦ እፍኔንና ፊንሃስ በሚባሉ ሁለት ካህናት እየተመራ በድል እርግጠኛነትና በታላቅ የእልልታ ጩኸት ጦር ሜዳ ደረሱ። ጠላቶቻቸው የዚህን ታቦት ታሪክ ለሰሚያውቁ በታላቅ ድንጋጤ ተዋጡ። ከዚህ በፊት ከዚህ ታቦት የተነሳ የወንዝ ፍሳሾች እንደቆሙ፤ እንደ ታላቅና ኃያል የሆነች ከተማ ቅጥሯ እንደተናደ ከታሪክ ሰምተዋል። ከዚህም የተነሳ ልባቸው ቀለጠ። ቢሆንም አንዴ መጥተናል አንመለስም በሚል ገጠሟቸው። በሚገርም ሁኔታም ለሁለተኛ ጊዜ እሸነፏቸው። የኪዳንን ሕዝብ ከበፊቱ ሰምንት እጥፍ አድርገው መቱአቸው።

እግዚአብሔርን በሚገባ የማያውቁ ካህናት፤ አውቀውትም በድፍረት በፊቱ የሚመላለሱ የካህኑ የኤሊ ልጆች፤ ለሰላሳ አራት ሺህ ሕዝብ ማለቅ ምክንያት ሆኑ! በእነርሱም ምክንያት ብዙ ሕዝብ ያለአባት ቀረ! የእስራኤል ክብር የሆነው ታቦቱ ተማረከ! ካህኑ ኤሊ ሞተ! በጠቅላላው ክብር ከእስራኤል ተወሰደ!! (1ኛሙ.4፡21-22)።

እግዚአብሔርን በሚገባ ሳያውቁት አብሮ መሄድ የሚቻል አይደለም። እግዚአብሔርን ማወቅ ልዩ ልዩ ሥርዓቶችንና ሕጎችን ከማወቅ በላይ ነው። በተለይ "ወደ እኔ በሚቀርቡት አብዝኛ አቀደሳለሁ" ይላል። እግዚአብሔርን በመካከላችን እንዲገኝ የሚያደርገው የሞቀ ዝማሬና የተሟላ የምንለው የአምልኮ ፕሮግራሞችን ሳይሆን ከፕሮግራሞቻችን አስቀድሞ ከእግዚአብሔር ጋር ያለን አካሄድ ነው። ጌታ ዳስሰኝ ተባረክሁኝ የምንለው ፕሮግራም ላይ ብቻ ከሆነ የሚቀረን አለ። በእርግጥ ሐሳባችንን የእርሱ ዓላማ ለውጦትና እኛንም አስተምሮን ከሆነ መልካም ብለናል፤ ያሳስተዋልነውን ከፋት እንድንተው መክሮን እኛም ስምተን ከሆነ መልካም ብለናል። እርግጥ ነው የሞቀ

ዝማሬና የተሟላ ፕሮግራም ያስፈልገናል። ይህ ኖሮ እግዚአብሔር የማይገኝበት ከሆነ በመገኘቱም ራሳችንን ለለውጥ ያላዘጋጀን ከሆነ ኪሳራ ነው። በክፉ ቀን ጸንተን እንድንኖር የሚያደርገን ልዩ ልዩ መንፈሳዊ ሥርዓትና ልምምዳችን ሳይሆን እግዚአብሔርን በቅርብ ማወቃችን ነው።

"ከመሥዋዕት ይልቅ ምሕረትን፤ ከሚቃጠልም መሥዋዕትም ይልቅ እግዚአብሔርን ማወቅ እወዳለሁና" ይላል ቃሉ፤ ስለዚህ እግዚአብሔርን ማወቅ በየዘመኑ እንገብጋቢ የሆነ ጉዳይ ነው።

2.2.እግዚአብሔርን ማወቅ ገለል ሊያደርጉት/ቸል ሊባል/ የማይቻል እውነታ ስለሆነ ነው።

ስለ እግዚአብሔር ሰናስብ በመጀመሪያ ወደ አዕምሮአችን የሚመጣው ሐሳብ ምንድር ነው? ቶሎ የሚታየን ሐሳብ የትኛው ነው? እርቀቱ፤ ፈራጅነቱ፤ ኃያልነቱ፤...? ለአንዳንዶቻችን ደግሞ ቅርብቴ፤ ፍቅሩ፤ ርኅራኄው፤ መሐሪነቱ...? በሁለቱም አቅጣጫ ያሉት የእግዚአብሔር ባሕሪያት ናቸው። ይሁን እንጂ ለየብቻ ከታሰቡ ስለ እግዚአብሔር ያለን ግምት የተሳሳተ ይሆናል።

እግዚአብሔር እንደ አዲስ ኪዳን ያህል ቅርብ ሆኖ በማይገመትበት በብሉይ ዘመን እንኳን፤ ርቀቱና ቅርብቴ እንደማይጣሉ በቃሉ ተናግሯል። "እኔ ለዘላለም የምኖር ከፍ ያልኩ ቅዱስ አምላክ ነኝ። እኔ ከፍ ባለና በተቀደሰ ሥፍራ አኖራለሁ ይሁን እንጂ መንፈሳቸውንና ልባቸውን ለማደስ ተጸጽተው ንስሐ ከሚገቡና ከትሁታን ሰዎች ጋር አገኛለሁ" ይላል (ኢሳ.57፡15)። እግዚአብሔር በሁለቱም ባሕሪው ሊታሰብ ይገባል፤ በቅርብቴም በርቀቱም። ይህ ለሃይማኖታዊ ሁለንተናችን ወሳኝ ነው። ማንነታችንም የሚለካው ከዚሁ ቅደመ- ግንዛቤ አንጻር ነው። ጌታም ባስተማረን ፀሎት ላይ ርቀትና ቅርብቴ ሲታረቁ እንመለከታለን። "በሰማያት የምትኖር አምላካችን ሆይ" ከማለት ፋንታ "በሰማያት የምትኖር አባታችን ሆይ" ይላል። በሰማይ ሆኖ በምድር ላሉት አባት መሆኑ ታላቅ መንፈሳዊ ሚስጢር ነው። ከዚህም ሌላ "ፈቃድህ በሰማይ እንደሆነች እንዲሁም በምድር ትሁን" ይላል። የእግዚአብሔር ርቀትና ቅርብቴ በዕርቅ ካልታዩ ሰማይና ምድር ተራርቀው ይቀራሉ።

በዓለም ላይ ያሉ የማንኛውም ሃይማኖት አቅምና መንፈሳዊ ጥልቀት የሚወሰነው ስለአምላክ ካለው ስሰና ጥልቅ ዕውቀት አኳያ ነው። ይህ ቸል የማይባል አውነታ ነው። ስለዚህ በዚህ ዘመን በቤተክርስቲያን ፊት ለፊት ቆሞ ያለ ታላቁ ጥያቄ የእግዚአብሔር ዕውቀት ጥያቄ ነው። ቤተ ክርስቲያንና ምእመናን እግዚአብሔርን እንዴት ነው የሚያውቁት? ቤተ ክርስቲያንና አገልልጋዮቿ እግዚአብሔርን እንዴት ነው የሚያውቁት? ይህ በቸልታ የማይታለፍ ወሳኝ ጥያቄ ነው።⁴⁹

የአንድ ቤተ ክርስቲያን መንፈሳዊ ጥንካሬ የሚለካው ባሏት የምእመናን ብዛትና የሞቀ የአምልኮ ፕሮግራም ወይም በሌሎች ውጫዊ በሆኑ ነገሮች ላይሆን አባሎቿና መሪዎቿ ባላቸው የእግዚአብሔር ዕውቀት መጠን ነው። ለሰው ሁሉ ወሳኝ ጥያቄ አንድ ሰው ምን አወራ? ወይም ምን አደረገ? የሚለው ላይሆን ሰው ሁሉ በልቦናውና በኑሮው እግዚአብሔርን እንዴት ነው የሚያስበው? እንዴትስ ነው የሚገልጠው የሚለው ጥያቄ ነው። ምክንያቱም የምንላቸውም ሆኑ የምናደርጋቸው ነገሮች እግዚአብሔርን እንዴትና አስከምን ድረስ አንደምናውቅ ይጠቁማሉ። ነፍሳችን የምታዘነብለው ልቦናችን ወደቀረጸው የእግዚአብሔር/የአምላክ/ ዓይነት ነው። አንድ ሰው ስለ እግዚአብሔር በምታስብበት ጊዜ ወደ አዕምሮህ የሚመጣው ምንድን ነው? ተብሎ ለሚጠየቀው ጥያቄ ከሚሰጠው መልስ፣ እግዚአብሔርን የማወቁ ሁኔታ ሊለካ ይችላል። ይህ ዓይነቱ ጥያቄ ደግሞ የሰዎችን የእግዚአብሔር ዕውቀት የምንፈትሽበት ላይሆን እያንዳንዳችን ለራሳችን በቸልታ የማናልፈው ጥያቄ ነው።

ነገ ቤተ ክርስቲያን የት እንደምትደርስ መገመት የሚቻለው ዛሬ አባሎቿና መሪዎቿ ስለ እግዚአብሔር ባላቸው የዕውቀት መጠን ላይ ነው። ሃይማኖታችንም ትክክል ነው ማለት የምንችለው እግዚአብሔርን በትክክል ስናውቅ ብቻ ነው። የአንድ ቤተ ክርስቲያንም ትክክለኛነት የሚወሰነው ካላት ትክክለኛ የአምላክ ግንዛቤ እንጸር ነው። በእኛም የሚታየው ምግባር እግዚአብሔርን ምን ያህል እንዳወቅነው ይገልጻል። አነዚህ ጉዳዮች ክርስትናን አምርሮ ሊከተል ለሚወድ ሁሉ በቸልታ የሚታዩ አይደሉም። ለአንድ ሕንፃ መሠረቱ አስፈላጊ የሆነውን ያህል ለአምልኮአችንም ሆነ ለሃይማኖታችን ትክክለኛው

የእግዚአብሔር ዕውቀት እንደዚያው አስፈላጊ ነው። መሠረቱ ያልሰመረ ሕንፃ እንደሚፈራርስ ሁሉ የሰመረ የእግዚአብሔር ዕውቀትም ከሌለን፣ የተፍረከረከ መንፈሳዊ ሕይወት ይኖረናል። ስለዚህ ትክክለኛ የእግዚአብሔር ዕውቀት ለሰው ሁሉ ግድ ነው። በቸልታ የሚታለፍ ጉዳይ እይደለም።

በሕንድ አገር ጥንታዊ የሆነ "ሀሪ ክሪሽና" የሚባል ሃይማኖት የሚከተሉ ሰዎች አሉ። ይህ ሃይማኖት ላይንላዊ ተፈጥሮ እየተሰጠውና ዘመናዊ የሆነ ካባ አየለበስ በአሁኑ ጊዜ በአውሮፓና በአሜሪካ ተቀባይነት አግኝቷል። በዚህ አምነት መሰረት አሁን ያለው የተፈጥሮ እውነታና ነባራዊው ዓለም ቅዠት ወይም ህልም ነው ይላሉ። በዓለም ላይ የሚታዩት ለውጦችና ነውጦች ሁሉ አምላክ ተኝቶ የሚያልመው ህልም ነው ይላሉ። ስለዚህ አንድ ቀን ይህ አምላክ ሲባንን፣ የሚታየው ዓለም ሁሉ እንደጉም በንኖ ይጠፋል ይላሉ። አንደዚህ ሃይማኖት ከሆነ የሰው ልጅ በእግዚአብሔር አምላክ/መልክ/ የተፈጠረና የአምላክም የእጁ ሥራ ላይሆን፣ ሁላችንም ብንሆን ቅዠቱ ነን ማለት ነው። አምላክን እንዲህ ስለሚያውቁት ሃይማኖታቸውም እንዲህ ነው ማለት ነው። ዛሬ እግዚአብሔር አምላክን እንዴት ነው የማውቀው? የሚለው ጥያቄ እያንዳንዳችን ልንመልሰው የሚገባን ጥያቄ ነው።

2.3. እግዚአብሔርን ማወቅ የማንነታችን መታወቂያ ስለሆነ ነው።

የአንድ ሰው ትክክለኛ ሃይማኖታዊ አስተሳሰብ የሚለካው ይህንን ቸል የማይባል የእግዚአብሔር ዕውቀት በትክክል ሲረዳ ብቻ ነው። ለእግዚአብሔር ያለን ግንዛቤ ትክክለኛ ሲሆን ትክክለኛ ሥነ-መለኮት ይኖረናል። ከትክክለኛ ሥነ-መለኮት ደግሞ ትክክለኛ ሃይማኖት ይወጣል። በምድር ላይ የምናያቸው አብዛኞቹ የሰህተት ሃይማኖቶች፣ እንዲሁም እያንዳንዱ በሰዎች የሚፈጸም ኃጢአት ምክንያቱ በመረመር ሰዎች እውነተኛውን አምላክ ባለማወቅ ወይም ስለ እውነተኛው አምላክ የተሳሳተ አመለካከት በመያዛቸው እንደሆነ እንገነዘባለን። የተለያዩ የጎብረተስብ ክፍሎች ስለ እግዚአብሔር ዕውቀት እንዳላቸውና ይህንንም ዕውቀት ያገኘበት የራሳቸው የሆነ የአምላክ የመገለጥ ምንጭ እንዳላቸው ይናገራሉ።⁵⁰

ለምሳሌ አስላሞች፡- የአምላክ ሰውቀት እንዳላቸው ይህንንም ሰውቀት ያገኙት ከቁርአን እንደሆነ ይናገራሉ ሃይማኖቱ የተላላተ ነው የምንለው በዋነኛነት የመገለጡ ምንጭ የተላላተ ስለሆነ ነው። አይሁዶች፡- የእግዚአብሔር መገለጥ በሙሴ መጽሐፍ ብቻ ነው ይላሉ። ስለዚህ ይሁዲነት ግማሽ ሰውቀት ያለው ሃይማኖት ነው። ባሕሳዊ እምነቶች፡- ብዙ አማልክት አሏቸው፤ ይህም ለእግዚአብሔር የላቸውን የተላላተ ሰውቀት ያሳያል። የይሐዋ ምስክሮች ነን የሚሉት፡- የእግዚአብሔርን በሥጋ መገለጥ አይቀበሉም ያከረረ ጸረ ሥላሴ አቋም አላቸው። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ እምነት፡- የእግዚአብሔር መገለጥ የሚገኘው በሰማንያ አንድ መጻሕፍት እንዲሁም በሌሎች ተጨማሪ የገድል መጻሕፍት ነው ያላሉ። ስለዚህ የሥልጣን ምንጫችን አንድ ዓይነት ስላልሆነ እምነታችንም አንድ ዓይነት አይደለም እንስማማለን። ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ደግሞ እግዚአብሔር ራሱን የገለጠው በሰድሣ ስድስቱ መጻሕፍት በብሉይና በሐዲስ እንደሆነ እናምናለን። እንግዲህ ከዚህ አኳያ እግዚአብሔርን ማወቅ አስፈላጊ የሆነበት ዋነኛ ምክንያት የአንድ ሰው ሃይማኖታዊ መለያ ስለሆነ ነው።

አንድ ሰው "አምላክን የምታውቀው እንዴት ነው?" ተብሎ ለሚጠየቀው ጥያቄ ከሚሰጠው መልስ በመነሳት ሃይማኖታዊ መለያው ይታወቃል። "አል ዋሂደክ ወላ ሸሪክ ለክ" ሲል ቃሉ አረብኛ ስለሆነ ሳይሆን የአባባሉ ትርጉም ከሥላሴ ትምህርት ጋር ስለሚጋጭ እስልምና እግዚአብሔር አምላክን እኛ እንደ ምናውቀው አያውቀውም እንላለን። "ማሪያምን ያመነ እግዚአብሔርን የለመነ ይድናል" የሚል ጽሑፍ መኪና ውስጥ ወይም ቤት ውስጥ ተለጥፎ ብናይ፡ ቤቱ ውስጥ ያሉት ሰዎች የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ እምነት ተከታዮች ናቸው እንላለን፤ ምክንያቱም በዚህ እምነት መሰረት ሃይማኖትና ማሪያምን ነጥሎ ማየት ስለማይቻል። ደግሞም አንድ ሰው አብ፡ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ሆኖ የተገለጠው አንዱ ክርስቶስ ነው አንጂ አንድ አምላክ በሦስት አካላት የለም፤ ብሎ ሲያስተምር ብናገኘው፡ ይህ ሰው የሐዋርያት ቤተክርስቲያን /Only Jesus/ አባል እንደሆነ እናውቃለን።

ነገር ግን ብዙ ጊዜ በእኛ በወንጌል አማኞች ዘንድ ይህንን ሰውቀት አስመልክቶ በግልጽ የሚታይ ለህተት አለ። ራሳችንን ከሌሎች የምንለይበት መንገድ እኛ እግዚአብሔርን የምናውቅበት መንገድ የተለየ በመሆኑ ሳይሆን "በምናደርጋቸውና በማናደርጋቸው" ("The dos and The donts") ነገሮች ነው። "እኛ ሌሎች የሚያደርጉትን ክፉ ነገሮች አናደርግም፤ ሌሎች ደግሞ እኛ የምናደርገውን መልካም ነገር አያደርጉም።" በማለት ከሌሎች የምንለየው በማድረግና ባለማድረግ እንደሆነ እንገምታለን። ነገር ግን እነዚህ የሚደረጉና የማይደረጉ ነገሮች የክርስትናችን መለያ ካደረግናቸው በጣም አደገኛ ነው። ምክንያቱም እንደሚከተለው ይሆናል።

አንዳንድ እኛ የምናደርጋቸውን መልካም ሥራዎች፤ በሌሎች የሃይማኖት ክፍል ውስጥም ያሉ ሰዎችም ያደርጓቸዋል። በተቃራኒውም እኛ የማናደርጋቸውን ክፉ ነገሮች የማያደርጉም የሌላ ሃይማኖት ሰዎች አሉ። ለምሳሌ እኛ አስካሪ መጠጥ አንጠጣም ስለዚህ ክርስቲያኖች ነን እንላለን። በጣም አክራሪ የሆኑ ሙስሊሞችም አይጠጡም፤ ስለዚህ እኛ ሙስሊሞች ወይም እነርሱ ክርስቲያኖች ሊሆኑ ነው ማለት ነው። እኛ አጭር ቀሚስ ስለማንለብስ /ፓንክ ስለማንቆረጥ/ ክርስቲያኖች ነን እንላለን። ስለዚህ ሌሎች ረጅም ቀሚስ የሚያደርጉ ፓንክ የማይቆረጡ ሁሉ ክርስቲያኖች ሊሆኑ ነው። ነገር ግን የእኛ መለያዎች እነዚህና መሰል ውጪያዊ መለኪያዎች አይደሉም። ዋነኛ የማንነታችን መታወቂያ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተገለጠውን እግዚአብሔርን እንዴት እንረዳለን? የሚለው ጥያቄ ሳይ ማረፍ አለበት። ሁሉም ሰው በየቋንቋው እንደምን አደርክ? ተብሎ ቢጠየቅ (ሌሊት በአካባቢያችን ድቤ ሲቀጠቅጥ የሚያድረውን ጭምር) "እግዚአብሔር ይመስገን" ማለቱ አይቀርም። ይህንን ማለቱ ግን አንድ ዓይነት ነን ማለት አይደለም። ትልቁ ጥያቄ "የትኛው እግዚአብሔር ይመስገን?" የሚለው ነው።

2.4. እግዚአብሔርን ማወቅ የሚያመጣው ውጤት ጠቃሚ ስለሆነ ነው።

- ኃይለኛና ብርቱ የእግዚአብሔር ሕዝብ መሆን የሚቻለው በሕይወታችን ዘመን ሁሉ እርሱን በጽኑ ስናውቅ ነው።

አምላካቸውን በትክክለኛው የልብ ሐሳብ የሚያውቁ ሰዎች እጅግ ብርቱዎች ናቸው። ስለዚህም የዓለምን ክፋት በጽኑ ይቃወማሉ። ኃይለኛ የእግዚአብሔር ሕዝብ መሆን የምንችለው በትክክለኛው ሐሳብና ስሜት በትክክለኛም ዝንባሌ እርሱን ስንፈልግ ብቻ ነው። ብዙዎች በመከራ መጽናት አቅቶአቸው እምነታቸውን ሲከዱ እግዚአብሔርን የሚያውቁ ሰዎች ግን ይበረታሉ። "ንጉሡ ቀደም ብሎ ሃይማኖታቸውን የካዱትን ሁሉ በማታለል የእነርሱን ድጋፍ ይገኛል፤ እግዚአብሔርን በሚገባ የሚያውቁ ሰዎች ግን ይበረታሉ፤ ይህንንም ንጉሥ አጥብቀው ይቃወማሉ" (ዳን. 11:32)።⁵¹ በኮሚኒስት ቻይና ቤተክርስቲያን እንዳትሞት ታላቅ ተጋድሎ ካደረጉት ሰዎች መካከል አስተማሪነት ባላቸው መጻሕፍቱ የሚታወቀው ዋች ማን ኒ የተባለ ሰው፤ በምስክርነት ሕይወቱ ስላስቸገራቸው ኮሚኒስቶች ምላሱን ቆረጡት እግዚአብሔር ግን አስደናቂ የጽሑፍ ጸጋ ሰጠው። ከዚህም የተነሳ በስብከቱ ከደረሳቸው ሰዎች ይልቅ በጽሑፍ የደረሳቸው ሰዎች በሰጡ። በመከራ የሚጸኑ እግዚአብሔርን በሚገባ የሚያውቁ ሰዎች ብቻ ናቸው። እግዚአብሔርን የማወቅ ሌላ ጠቃሚ ውጤት ደግሞ የሚከተለው ነው።

- ደፋር የእምነት አርበኛ መሆን የሚቻለው እግዚአብሔርን በማወቅ ብቻ ነው።

አብዛኛውን ጊዜ ቀላልና ሲሳዱ የሚችሉ የማይመስሉ ነገሮች እምነታችንን ይፈትናሉ። እንደንዴ ደግሞ በሕይወት መኖራችንንና አለመኖራችንን የሚወሰኑ ነገሮች ይገጥሙናል። የላላውም ሆነ የጠበቀው ፈተና ዋና ዓላማው እኛን ከእምነታችን ለመፈንቀል ነው። ስለዚህ የላላውም ሆነ የጠበቀው ፈተና ከእምነታችን እንዳይፈነቅለን እግዚአብሔርን በሚገባ ማወቅ ይኖርብናል።

ከክ.አ.500 ዓመት በፊት በባዕድ እገር በምርኮ የተጋዙትን ሦስት ወጣቶች የገጠማቸው ይኸው ነው። "ንጉሡ ናቡ ከደናዖር ላቆመው የወርቅ ምስል እንድትሰግዱ ታዛቾችን በምድር ላይ ተደፍቶ የማይሰግድ ቢኖር በሚንደው የእሳት ነበልባል ውስጥ ወዲያት ይጣላል" የሚል የንጉሥ ትዕዛዝ ደረሳቸው (ዳን. 3:5)። ቢሰግዱ በሕይወት ሊኖሩ፤ ባይሰግዱ እንደ እንጨት ሊማገዱ ምርጫ ተረባላቸው። እነዚህ ወጣቶች እግዚአብሔርን ከመከራቸው ተን በፊት የሚያውቁ በመሆናቸው ደፋር ነበሩ። "ባትሰግዱ ከእጅ የሚያድናችሁ የለም" የሚለውን የንጉሥ ዛቻ ሳይፈሩ "ንጉሥ ሆይ በዚህ ጉዳይ ላይ ራሳችንን የምንከላከልበት መልስ ልንሰጥህ አንፈልግም፤ እኛ የምናገለግለው አምላክ ከዚህ ከሚንደው ከእሳት ነበልባልም ሆነ ከእንተ እጅ ሊያድነን ይችላል። ንጉሥ ሆይ እርሱ ሊያድነን ፈቃዱ ባይሆን እንኳ አግልክትህን እንደማናመልክና ላቆምከውም የወርቅ ምስል እንደማንሰግድ አወቅ" አሉት (ዳን. 3:18)።

ሰዎች እግዚአብሔርን ባወቁት መጠንና ደረጃ ስለሰሙ ዋጋ ይከፍላሉ። እግዚአብሔርን የማያውቁ ሰዎች ስለሰሙ ምንም ዋጋ አይከፍሉም። እግዚአብሔርን በጥቂቱ የሚያውቁ ሰዎች ስለ ሰሙ በጥቂቱ ዋጋ ይከፍላሉ። እግዚአብሔርን በደንብ የሚያውቁ ሰዎች ስለ ሰሙ ሕይወታቸውን፤ ስማቸውንና ክብራቸውን ይከፍላሉ። ዛሬ ግን የሚያሳዝነው ማንም በአዋጅ ሳያስፈራራን የምንሰግድላቸው ነገሮች እጅግ ብዙ ናቸው። ይህም እግዚአብሔርን በሚገባ ካለማወቃችን የተነሳ የሚታይብን ባሕርይ ነው። እግዚአብሔር ራሱን በሚገባ የገለጠላቸውና በእርሱም ተማምነው የሚሄዱ ሕዝብ ይሰጡ!!

2.5. እግዚአብሔርን ማወቅ ፈቃዱን ለማወቅ ጠቃሚ ስለሆነ ነው።

ሕይወት በሁሉም ሰው ዘንድ እኩል አቅጣጫዋን ጠብቃ የምትሂድ ባለመሆንዋ፤ ሰዎች ነገ ምን እንደሚሆን ለማወቅ የሚነግራቸውን ፍለጋ ይቅበዘበዛሉ። ከዚህም የተነሳ ነገ ስለሚሆነው ነገርና በሕይወታችሁ ወደፊት ስለሚከናወነው ነገር እንንገራችሁ ባዮች በጣም ብዙ ናቸው። በየጋዜጣው ጀርባ ያለው የኮከብ ቆጠራ፤ እኛ የነገን ሕይወታችሁን እንንገራችሁ፤ ስለ ኑሮአችሁ፤ ስለ ሥራችሁ፤ ስለ መውጣት መግባታችሁ፤ እኛ

እንወሰንላችሁ የሚሉ ዘመናዊ ጋዜጦች ብዙ ናቸው። "ይሄን ያመጡት ዘመኑንና ዲሞክራሲውን ተጠቅመው የሚነግዱ ናቸው" ግለት እንዳንችል፤ ጥንትም ቢሆን አሁን በአገራችን የነገን ጉዳይ እንነግራችሁአለን የሚሉ ግርተኞች፤ ሞራ ገላጮችና የቡና አተላ ጠንፋራዎች ሞልተዋል።

ይሁን እንጂ የማንም ሰው ነገና የወደፊት የሕይወት አትጣጫ በግርተኞች ገገርት፤ በሰማይ ከዋክብት ላይና በቡና አተላ ጥንፋራ ውስጥ አይደለም። የሰው ልጅ ሕይወት "ትንፋሽንና መንገድን" ሁሉ በእጁ በያዘ በልዑል እግዚአብሔር ዘንድ ነው።

ዛሬ የብዙዎቻችንን ሕይወት የአትጣጫ ጥያቄ ወጥሮ የያዘበት ወቅት ላይ የምንገኝ ሰዎች ነን። በሕይወት መስቀልኛ መንገድ ላይ ቆመን በውሳኔ አጣብቂኝ ውስጥ የገባንባቸው ቀናት ጥቂት አይደሉም። ሌሎች ሰዎች እንደሚመስላቸውና እንደወደዱ እንደሚወስኑት፤ ውሳኔ ለአማኝ ቀላል አይደለም። ምክንያቱም አማኝ በሚወስነው ውሳኔ ሁሉ የእግዚአብሔርን ፈቃድ እንዳይተላለፍ ስለሚጠነቀቅ ነው። እንግዲህ አማኝ በሕይወቱ የሚገጥሙትን ልዩ ልዩ የውሳኔ ጥያቄዎች መመለስ የሚችለው የእግዚአብሔርን ፈቃድ ሲያውቅ ነው። ነገር ግን የእግዚአብሔርን ፈቃድ ግወቅ ራሱን እግዚአብሔርን ከማወቅ ጋር በጽኑ የተቆራኘ ነው።

መቼም ለአማኞች የእግዚአብሔርን ፈቃድ ከማወቅ የበለጠ ምንም ነገር የለም። ብዙ አማኞች እግዚአብሔርን ደስ ማለገት ከመፈለጋቸው የተነሳ "ጌታ ሆይ ፈቃድህን አላውቀኝ?" ይላሉ። "ጌታ ሆይ ደስ አስኝህ ዘንድ እንዳደርግ የምትወደው ምንድር ነው?" ይላሉ። ነገር ግን እግዚአብሔርን ከትናንቱ ዛሬ እያወቅነው ለገመጣ እንዲህ ዓይነቱ ጥያቄ መልስ ያገኛልናል። አምላካችንን ግወቃችን እየወመረና እያደገ ሲመጣ የእርሱ ፈቃድና ሐሳብ ምን እንደሆነ ግወቅ እንጀምራለን። ነገሮችን ሁሉ እርሱ እንደሚያይ እያየን ፈቃዱን የምናውቀው እግዚአብሔርን ስናውቅ ነው። "ፈቃድህ በሰማይ እንደሆነች እንዲሁ በምድር ትሁን" የሚለው ጸሎት ሕይወት የሚኖረው እግዚአብሔርን በሚያውቁ ሰዎች ውስጥ ነው። እግዚአብሔርን ግወቅ ማለት ደግሞ

በየደቂቃው በእርሱ መገኘት ውስጥ መሆን ግለት ለለሆነ በእግዚአብሔር መገኘት ውስጥ ያሉ ሰዎች ደግሞ ሁልጊዜ ፈቃዱን ይፈጽማሉ።

3. እግዚአብሔር የሚታወቀው እንዴት ነው?

3.1. እግዚአብሔር የሚታወቀው በቃል ኪዳን ነው።

ከሠላሳ ዓመታት በፊት በኢትዮጵያ ውስጥ በነበረው ንጉሣዊ አገዛዝ፤ በመሬት ሥራቱና በአስተዳደሩ በኩል የነበረው የሥልጣን ተዋረድ፤ በአንድ ተራ ገበሬና በንጉሡ መካከል ያለውን ግንኙነት እንደ ሰማይና ምድር አድርጎታል። ይህ ግለት ግን ከዚያ በኋላ ያሉት መሪዎች ከተራው ሕዝብ ጋር እጅግ የተቀራረቡ ናቸው ለማለት አይደለም።

ከጤናውና ከአንጡራ ጉልበቱ በቀር የኔ ነው የሚለው ንብረት የሌለው አብዛኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ፤ ጭሰኛ በመባል ይታወቅ የነበረው ክፍል ሲሆን የሚኖረው ለሰው ተቀጥሮ አለያም የሰው መሬት ተከራይቶ በ"ግረሰ፤ ከምርቱ ሲሰ/አሥራት እየከፈለ ነው። ይህ ሰው "ገባር" ተብሎም ሊጠራ ይችላል። ሌላው ክፍል ደግሞ "ባለርሰት" ወይም "መልከኛ" በመባል የሚታወቅ በመሬቱ ላይ ሙሉ ሥልጣን ያለው ነው። በእርሱ ላይ ደግሞ ለተወሰነ ክልል እንደ ንጉሥ የሆነ "ባላባት" የሚባል አለ። እንግዲህ ይህኛው ቅደም ተከተል በአብዛኛው የመሬት ሥራቱን የሚመለከት ነው።

ከዚህ ሌላ በንጉሡ ሥልጣንና ሹመት ውስጥ ከታች "ምክትል ገዢ" ወይም "ምስለኔ" የሚባል ሲኖር፤ ቃጥሎ "ወረዳ ገዢ"፤ ከዚያም "አውራጃ ገዢ"፤ ከዚያም "ጠቅላይ ገዢ"፤ ቀጥሎም "አገር ግዛት"፤ ከዚያም "ጠቅላይ ሚኒስትር" ብሎ በመወረሻ "ንጉሠ ነገሥት" ይላል። እንግዲህ በየመሀሉ እንደ "ሊጋባና ራሰጌ ቤት" ያሉትን ቅርንጫፍ ሹመቶችን ትተን፤ ለጭሰኛውና ለገባሩ የንጉሡ ርቀት ምን ያህል እንደሆነ መመልከት እንችላለን።

ከዚህም የተነሳ የመሬት ክርክሮችንና የመብት ጉዳዮችን ለማስፈጸም ይህንን ረጅም ለንሰለት ለመበጠስ የማይቻል ነው። ለሰዚህ በየማህሉ ያለው የአማላጅ ሥርዓት ለብዙዎች ግድ ነበር። አንደኛውን አማላጅ ሳይዙ ወደ አንደኛው መሄድ ከቆወንም የማይቻል ጉዳይ ነው።⁵² ይህ የአስተሳሰብ ተጽዕኖ በአገሪቱም ሃይማኖት ላይ በእጅጉ ሲንጸባረቅ ይስተዋላል። ንጉሡ ይህንን ያህል ከራቁ እግዚአብሔርንም ከእርሳቸው አቅርቦ ለማየት ሕዝቡ አይሆንላትም። ስለዚህ "መዳን የሚገኘው በአምነትና በጸጋ ብቻ ነው" የሚለውን የወንጌል መካከለኛ መልዕክት ለማመን ለብዙዎች ቀላል አልሆነም። አንዳንዶቹ እንኳን የሰማዩን፣ የምድሩን ጌታ ልንደርስበት ችግሮናል፤ በሚል ምሳሌአቸውን ይደረድራሉ።

እንግዲህ በእንዲህ ዓይነት እግዚአብሔርን እሩቅ አድርጎ በሚያሰብ ኅብረተሰብ ውስጥ ሰንኖር፡ "እግዚአብሔርን ማወቅ የሚቻለው እንዴት ነው?" ለሚለው ጥያቄ ምን መልስ አለን? ይህንን ለመመለስ አስቀድመን ከዘፍ. ምዕ.1-11 ድረስ ያለውን ታሪክ መቃኘት ይኖርብናል።

በአነዚህ ምዕራፎች ላይ በእግዚአብሔርና ለክብሩ እንደ ምሳሌው በሰራው የሰው ልጅ መካከል ባለው ግንኙነት ላይ ጥቁር የኃጢያት ቀለም ሲደፋ እንመለከታለን። በምዕራፍ ሦስት ላይ በተፈጸመው የሰው አለመታዘዝ አዳምና ሄዋን ከበረከት ሲባረሩ፣ በምዕራፍ አራት ደግሞ በምድር ላይ የመጀመሪያው የሰው ልጅ የማኅፀን ፍሬ የሆነው ቃየል፣ በምድር ላይ ከሰው ልጅ የመጀመሪያው ነፍስ ገዳይ ሲሆን እንመለከታለን። በምዕራፍ ስድስት ላይ ደግሞ "እግዚአብሔር ዓለምን ተመለከተ የተበላሸች እንደሆነችና በውስጧም ያሉት ሰዎች ሁሉ በክፉት እንደሚኖሩ አዋ" (ቁ.12)። ስለዚህ በምዕራፍ ሰባት ላይ እንደተጠቀሰው እግዚአብሔር በዘመኑ በጽድቅ ያገኘውን ኖሳንና ቤተሰቡን አስቀርቶ "በምድር ላይ የሚኖር እስትንፋስ ያለውን ነገር ሁሉ" በውኃ ደመሰሰው (ቁ.12)። ከዋት ከተረፈው የኖሳ ቤተሰብ የተገኘው ትውልድ ደግሞ በምዕራፍ 11 ወደ እግዚአብሔር ከፍ ከፍ ለማለት የባቢሎንን ግንብ ሰራ ። ይህም እግዚአብሔርን አስቆጣው ቋንቋቸውንም ከፋፈለው በምድርም በተናቸው።

በጠቅላላው በአነዚህ ምዕራፎች ውስጥ ሰው ሰራሱ በተተወ ቁጥር ከእግዚአብሔር ሲሸሸና እግዚአብሔርን ሲያሳዝን አነመለ ከታለን። ስለዚህ ያለማንም አነሳሽነት እግዚአብሔር ራሱ ሁኔታው በሰው ልጅ ማንነት ላይ የማይወሰን ቃል ኪዳንን በአንድ ሰው በኩል ወደ ዓለም አመጣ። ይህ ኪዳን "በሰው ልጅ ማንነት ላይ የማይወሰን ነው" ለንል ኪዳን ከመገባቱ በፊት ያለውን የሰው ማንነት አይጠይቅም ማለታችን ነው።

ለመሆኑ ኪዳን ማለት ምን ማለት ነው? ይህ ቃል የመዝገበ ቃላት ትርጉም "የመተማመኛ ቃል ፥ የአርቅ ምልክት ሀሰት የሌለበት ጸንቶ የሚኖር ቃል" ማለት ነው።⁵³ ኪዳንን በሚገቡት በሁለት ቡድኖች መካከል የሚደረግ ስምምነት ሲሆን፣ በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ አንደኛው ወገን ለአንደኛው የሚወጣው ግዴታ አለ።

ስለዚህ "በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለውን ግንኙነት ኃጢያት ባለማቋረጥ በማበላሸቱ ሰው የእግዚአብሔርን በረከት እንዴት ማግኘት ይችላል?" የሚለው ጥያቄ በዘፍ.12፥1-3 ባለው ቦታ ላይ መልስ ያገኛል። መልሱም "እግዚአብሔር ለሰው ልጅ በሚገባው ኪዳን መሠረት ነው" የሚል ይሆናል። "እግዚአብሔርም አብርሃምን አለው፡- ከአገርህ ከዘመዶችህም ከአባትህም ቤት ተለይተህ እኔ ወደማሳይህ ምድር ውጣ ። ታላቅም ሕዝብ አደርግሃለሁ ፥ እባርክሃለሁ፥ ስምህንም አክብረዋለሁ፤ ለበረከትም ሁን ፤ የሚባርኩህንም እባርክሃለሁ፤ የሚረግሙህንም እረግማለሁ ፤ የምድርም ነገዶች ሁሉ ባንተ ይባረካሉ። አብራምም እግዚአብሔር እንደተናገረው ሄደ..."

በጥንት ቅርብ ምሥራቅና በአካባቢው ባሉት አገሮች ሁለት ዋነኛ የኪዳን ዓይነቶች ነበሩ። አንደኛው፣ በሁለት እኩያዎች መካከል የሚደረግ "እኩላዊ ኪዳን" (Parity Covenant) የሚባል ሲሆን ይህም በ1ኛው. 18፥3፤ 1ኛ. 5፥12 የተገለጸው ዓይነት ነው። በእንዲህ ዓይነቱ ኪዳን ውስጥ ሁለቱም ቡድኖች በጋራና በአኩል ደረጃ አንድ ዓይነት ግዴታዎችን ለመወጣት ይስማማሉ። ሁለተኛው የኪዳን ዓይነት ደግሞ "ሱዘራዊ" (Suzerain) በመባል የሚታወቀው ነው። ይህ ዓይነቱ ኪዳን የእኩያዎች ኪዳን

እይደለም። ይህ በጥንት ቅርብ ምሥራቅ አገሮች በጌታና በባሪያ መካከል የሚደረግ ሥምምነት ነው። በዚህ በሱዝራዊ ኪዳን ውስጥ ቃል ለሚገባለት ሰው የሚሆኑትን ነገሮች የሚወስነው ራሱ ኪዳንን መስራች የሆነው ጌታው ነው። ኪዳንን የቀረበለት ሰው ቢፈልግ ሊቀበል ባይፈልግ ላይቀበል ይችላል።⁵⁴

በዚህ ኪዳን መሠረት ሁለቱ የኪዳን አባላት ቀጥተኛ ግንኙነት ስላላቸው በመካከላቸው የአማላጅ ሥርዓትን የሚጋብዝ ነገር የለም። ንጉሡ ከባሪያው ጋር በቀጥታ ይገናኛል። ይህ ኪዳን የመነጨው ከራሱ ከንጉሡ ከእግዚአብሔር በመሆኑ ኪዳኑ የተገባለት ሰው የማንነቱ ሁኔታ ለመባረኩ እይወስነውም። ይሁን እንጂ ኪዳን ተቀባዩ ኪዳን ሰጪው ንጉሡ እግዚአብሔር የገባለትን ተስፋ ለመቀበል በእግዚአብሔር መታመን ግዴታው ነው። እንግዲህ በኪዳን ተጋቢዎቹ መካከል ያለው ግንኙነት ቀጣይነቱ የሚወስነው እንዳቸው ላንዳቸው ባላቸው መተሳሰብና መስማማት ላይ ነው። እንግዲህ በዚህ መሠረት ራሱን ዝቅ እድርን ከሰው ልጆች ጋር ቃል ኪዳን በመግባት ራሱን የገለጠውን እግዚአብሔር በሚገባ ለማወቅ ሌላ ሦስት ወሳኝ ነገሮች ያስፈልጉናል።

3.2. እግዚአብሔር የሚታወቀው በሕይወታችን ላይ ጌታ ሲሆን ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ በተጻፈበት በመጀመሪያዎቹ ሁለት ቋንቋዎች ያሉት የእግዚአብሔር የሁለቱ ኪዳናት ስሞች ማለትም፡- "ያህዌ" የሚለው የእብራይስጥ መጠሪያና "ኩሪዮስ" የሚለው የግሪክ መጠሪያ ሁለቱም የሚያመለክቱት "ጌትነት" የሚለውን ሐሳብ ነው። ለዚህም በዘጸ.6÷4-5 እንዲህ ተብሎ ተጠቅሶአል "እሥራኤል ሆይ ሰማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው አንተም አምላክህን እግዚአብሔርን በፍጹም ልብህ በፍጹምም ነፍስህ በፍጹምም ኃይልህ ወደድ። ይህንንም ደግሞ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በማቴ.22÷37 ላይ እንዲህ በማለት ተናግሮታል። "ጌታ አምላክህን በፍጹም ልብህ በፍጹም ነፍስህም በፍጹም አሳብህም ወደድ" ከዚህም ሌላ በሮሜ 10÷9 ላይ "ኢየሱስ ጌታ እንደሆነ በአፍህ ብትመስክር እግዚአብሔርም ከሙታን እንዳስነሳው በልብህ ብታምን ትድናለህ" ይላል። ደግሞም በራሊ. 2÷11 ላይ ስለ ክርስቶስ

ሲናገር እንዲህ ይላል። "... መላሰም ሁሉ ለእግዚአብሔር አብ ክብር ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ እንደሆነ ይመስክር ዘንድ ነው። ይላል።"⁵⁵

በጠቅላላው መጽሐፍ ቅዱሳዊው የኪዳን ግንዛቤ የሚያሳየን የጌታና የባሪያ ግንኙነት ነው። ይህንን በሰፊ መልኩ ስንመለከተው የእግዚአብሔር ፍጥረት ሁሉ የዚህ ዓይነቱ ኪዳን ተገባ ነው። ከዚህም የተነሳ እግዚአብሔር በፍጥረቱ ሁሉ ላይ ጌታ ነው።⁵⁶

ስለዚህ በዚህ ትምህርታችን ውስጥ የምንጠይቀው ወሳኝ ጥያቄ ፡- ዛሬ የቃል ኪዳኑ ጌታ የሆነው እግዚአብሔር በሕይወታችን ላይ ጌትነቱ እንዴት ነው? ከእርሱ ጋር ኪዳን ከተጋባን በኋላ ለእርሱ ያልተሰጠና የተሰወረ ወይም በክፈል የተደበቀ ሕይወት አለን ወይ? እንዲህ ከሆነ የኪዳኑን ጌታ ለማወቅ የምናደርገው ሙከራ ሁሉ ከንቱ ይሆናል። ከዚህ ጌታ ጋር በኪዳን መገናኘት ማለት ከሕይወት ክልል እንዲት ቅንጣት ሳያስተርፋ ለጌትነቱ መስጠት ማለት ነው።

እኛ ወንጌል አማኞች ነን፤ በዚህም ከሌሎች የተለየን ነን፤ በምንልበት ጊዜ እግዚአብሔር በኪዳን ባለቤትነቱ ከሌሎች በተለየ ሁኔታ በሁለንተናችን ላይ ጌታ ነው ማለታችን ነው። ግን እርግጥ ወይ? ነው ዋናው ጥያቄ። እግዚአብሔር በነብዩ ሚልኪያስ ምዕ. 1÷6 ላይ ከጠየቀው ጥያቄ ነፃ የምንሆን ስንቶች ነን? "እናንተ ስሜን የምታቃልሉ ካህናት ሆይ ÷ ልጅ አባቱን ÷ ባሪያም ጌታውን ያከብራል እኔስ አባት ከሆንኩ ክብሬ ወዴት አለ? ጌታስ ከሆንኩ መፈራቴ ወዴት አለ? ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር።" መልሱ በየግላችን የሚመለስ ነው።

እግዚአብሔርን ለማወቅ የምንፈልግ ከሆነ በሁሉ ነገራችን ላይ እንዲሰለጥን ልንፈቅድለት ይገባል። እንደ እንድ ጌታ የነገሮቻችን ሁሉ ጌታ እርሱ ሲሆን ይገባል። በዚህ ዘመን እግዚአብሔርን ስንከተለው እንደሚገባ ልናውቀው ያልቻልነው ሰምንድር ነው? የሚለው ጥያቄአችን መልሱን ያሳረፈው "እግዚአብሔርን በሕይወታችን ሁለንተና ላይ ጌታ ስላላደረገንው ነው።" የሚለው እቅጭ ሐሳብ ላይ ነው። እግዚአብሔርን ማወቅ

ከፈለግን የጌታ ጌትነት እያንዳንዱ የሕይወት ክፍላችንን ሊነካው ይገባል።

የጌታ ጌትነት በተቀጠረበት ሥራ ላይ ይታያል ወይ? በሰዎች ግምት ዝቀተኛ ከምንለው ከቤት ሠራተኛ እስከ መንግሥት ሹም ማለቴ ነው። ብዙ ጊዜ በሥራ ቦታችን ላይ ሰብዓዊ ጌቶቻችንን ብቻ ስለምናስብ እነርሱ ሲኖሩ እንሰራለን እነርሱ ሳይኖሩ እንሰራም። የምንሰራው ሥራ እግዚአብሔር ባስቀመጠን ሥፍራ እንደሆነ ሕሰብን ብንሰራ የጌታን ጌትነት እናከብራለን።

አንድ ጊዜ በምሽት ብዙ ጥቅስ በተለጣጠፈበትና መንፈሳዊ መዝሙር በሚደመጥበት ሚኒ ባስ ታከሲ ውስጥ ተሳፋሪን እስኪሞላ እንጠብቃለን። ከሞላ በኋላም ረዳቱ ጥሪውን ቀጠለ። "ሞልቷል እንሂድ" ብሎ ከተሳፋሪዎች አንድ ሰው ጠየቀው "አይ ይህኼን አጭር መንገድ አሥራ አምስት ሰው ሳልጭን አልሄድም" መባሉት ሾፈሩ መለሱ። "አንድሱ ማድረግ ከፈለግህ 'ኢየሱስ ጌታ ነው' የሚለውንና ሌሎቹን ጥቅሶች ገንጥህ የምንሰማውንም መዝሙር በዘፈን ቀይረህ መሆን አለበት" በማለት ሰውየው መሰሰለት። ለዚህ የሰጠውን መልስ ባልናገረው እመርጣለሁ። እንግዲህ ለእነዚህ ዓይነት አማኝ ባለታከሲዎች ክርስቶስ በንግዳቸው ላይ ጌታ እይደለም ማለት ነው።

አንድ አስተማሪ የሆነ ሰው ደግሞ እንዲህ ብሎ አጫወተኝ፡- "በአንድ ቤተ ክርስቲያን በዘማሪነት የሚያገለግሉ ሁለት ወጣቶች ፈተና ተቀዳድተው ከሰሩ በኋላ፣ ለምን እንዲህ እደረጋችሁ ብዬ ስጠይቃቸው፣ እንዴ ይሄ እኮ ፈተና ነው" አሉኝ ብሎ ተናገረ። እንግዲህ ለእነዚህ ወጣቶች ጌታ ጌታ የሚሆነው መዝሙር ሲዘምሩ እንጂ ጌታ ፈተና ሲሰርቁ ጌታቸው አይደለም። ነጋዴው እንዴ ይሄ እኮ ንግድ ነው ካለ፣ በጉምሩክ የሚሰራ ክርስቲያን ጉቦኛ ሆኖ እንዴ ይሄ እኮ ኑሮ ነው ካለ፣ ተማሪው እንዴ ይሄ እኮ ፈተና ነው ካለ፣ እግዚአብሔር በሕይወት ላይ ጌታ አልሆነምና እግዚአብሔርን ማወቅ አይቻልም።

የዛሬ 250 ዓመት ገደማ በእንግሊዝ አገር የነበረው ክርስትና ሰከርስቶስ ጌትነት ሥፍራ መስጠቱን ትቷል ብለው ያመኑ ክርስቲያኖች። በጊዜው ገና በመቆርቆር ላይ ወዳሰቸው አሜሪካን ግዛት በመግባት፣ "The Puritan Movement" በመባል የሚታወቅ እንቅስቃሴ ጀመሩ። በእነሱ እምነት መሠረት እያንዳንዱ ሥራ ከእግዚአብሔር ለአማኝ የተሰጠ ጥሪ ነው። ገበሬው በግብርናው ላይ በእግባቡ ባይሰራ፣ የፋብሪካው ሰራተኛ በተቀጠረበት ሥራ ባልግባቡ ባይሰራ፣ የመንግሥት ሹም ዋልጌ ቢሆን፣ በቦታው ባስቀመጣቸው እግዚአብሔር ላይ ኃጢአትን ይሰራሉ፤ ጌትነቱንም አላከበሩም፤ ብለው ያምናሉ። ስለዚህ Puritans በነበሩበት ዘመን የአሜሪካን ኤኮኖሚ በከፍተኛ ሁኔታ መጥቆ ነበር ይባላል። ሕይወታችን ለእግዚአብሔር ጌትነት ሥፍራ በሰጠ መጠን በአካባቢያችን ላይ እንኳ፣ አዎንታዊ ሰውጥ የምናመጣ ሰዎች እንሆናለን። እግዚአብሔርን ለማወቅ ሌላው ወሳኝ ነገር ደግሞ የሚከተለው ነው።

3.3. እግዚአብሔር የሚታወቀው በሕይወታችን ላይ ሥልጣን እንዲኖረው ስንፈቅድለት ነው።

ቀደም ብሎ በተመለከትነው ክፍል ውስጥ የተጠቀለው የእግዚአብሔር ጌትነት፣ በእኛ ላይ ያለውን ባለቤትነት የሚያመለክት ሀሳብ ሲሆን፣ ሥልጣን ደግሞ በበላይነት ማዘዝንና አለቅነትን የሚያሳይ ሐሳብ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔርን ጌታዬ ነው ብለን የምንጠራው ከሆነ፣ እንደ ባለሥልጣን ልንቆጥረውና ልንታዘዘው ይገባናል። በቃሉ ሰተገለጠልን እግዚአብሔር የማንታዘዝ ከሆነ ቃሉ በእኛ ላይ ሥልጣን እንዲኖረው አልፈቀድንም ማለት ነው። ነገር ግን እግዚአብሔር እኛን ስሰፈጠረን በፈቃዱም ኪዳን ስለገባልን፣ በእኛ ላይ ባለሥልጣን የመሆንና የማዘዝ መብት አለው። ይህንን መብቱን በእኛ ላይ እንዲጠቀም በፈቀድንለት መጠን፣ ራሱን ለእኛ ይለቅልናል። ከዚህም የተነሳ እግዚአብሔርን በማወቅ ጉዳይ ባይታወር አንሆንም። ለእግዚአብሔር ሥልጣናዊ ትእዛዝ እንቢተኛ መሆን እግዚአብሔርን ከማወቅ ርቆ ሕይወትን ተቅብዝባኹ ማድረግ ነው።⁵⁷ እግዚአብሔርን ለማወቅ ወሳኝ የሆነው ሌላው ሀሳብ ደግሞ፡-

3.4. እግዚአብሔርን ስማወቅ የሚቻለው ሁልጊዜ በፊቱ ስንገኝ ነው።

ከእግዚአብሔር ኅልውና ውጪ ሆነንና ከእግዚአብሔር ርቀን እግዚአብሔርን ልናውቅ አንችልም። በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ ውስጥ ያለች ነፍስ የእግዚአብሔር ዕውቀት ራሷን መጥገብ አትችልም። መጽሐፍ ቅዱስ በዮቆብ 4፡8 ላይ "...ወደ እግዚአብሔር ቅረቡ ወደ እናንተም ይቀርባል" ይላል። በዚህ ዘመን እግዚአብሔርን የማወቅ ጉዳይ የራቀብን አንደኛው ምክንያት፡ እግዚአብሔር አገኝበታለሁ ባለው ሥፍራ ስለምንፈልገው ነው። እግዚአብሔርን በተገሰጠበት ዘላለማዊ ቃሉ ውስጥ ስንፈልገው እናገኘዋለን፤ እርሱም ይናገረናል። እግዚአብሔርን በጸሎት የቆይታ ሥፍራ ስንፈልገው እናገኘዋለን፤ እርሱም ለመንፈሳችን ይናገረናል። እግዚአብሔር ከቅዱሳን ጋር በምናደርገው ኅብረት ስንፈልገው እናገኘዋለን፤ በሌሎች ጸጋ ውስጥ ሆኖ ይናገረናል። ዛሬ ስብዙዎቻችን እግዚአብሔርን በቃሉ ሥር ቁጭ ብለን መፈለግ አይሆንልንም። ስለእንዳንደቻችን ደግሞ እግዚአብሔርን በጸሎት ሥፍራ መፈለግ አይሆንልንም። ስለሌሎቻችን ደግሞ እግዚአብሔር በበርካታነትና በግሰኝነት ይገኝ ይመስል ከቅዱሳን ኅብረት ተገልገን ለብቻችን እንፈልገዋለን።

እንግዲህ እግዚአብሔር የሚታወቀው እንዴት ነው? ለሚለው ጥያቄ፡- እግዚአብሔር የሚታወቀው በቃል ኪዳን ብቻ ነው የሚል መልስ ሲኖረን፡ ከእርሱ ጋር ኪዳን የገቡ ሰዎች ደግሞ፡- እግዚአብሔርን በሕይወታቸው ላይ ጌታ ሊያደርጉ፡ በሕይወታቸው ላይ ሥልጣን እንዲኖረው ሊፈቅዱለትና ሁልጊዜም በፊቱ ሊገኙ ይገባል።

ክፍል ሦስት ክብሩ እግዚአብሔር ማንነት

1. የእግዚአብሔር ኅልውና/መኖር

በመጽሐፍ ቅዱስ ገና የመጀመሪያ ምዕራፍ የመጀመሪያ ቁጥር ላይ የምናነበው "በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይና ምድርን ፈጠረ" የሚለውን ሐረግ ነው (ዘፍ.1፡1)። ከዚህ ቁጥር አንደምንገረዳው ሰማይና ምድር ከመፈጠራቸው በፊት እግዚአብሔር መኖሩን ነው። ከዚህም የተነሳ ሁሉም ነገር፡ አንድም ሳይቀር ከእርሱ ኅልውና የመነጨ እንጂ በራሱ ህላዌነትን ያገኘ ነገር አንደሌለ እንገረዳለን።

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በጊዜው ስነበሩት ሰዎች የተጻፉት እግዚአብሔርን ያምኑ ዘንድ ሳይሆን እግዚአብሔርን ስላመኑ ነበር። ላላመኑ ሰዎች የእግዚአብሔርን መኖር ለማስረዳት የተጻፈ አይደለም፤ ይህ ችግራቸው አልነበረምና። የእግዚአብሔርን መኖር አምኖ በጠማማው መልኩ ለመቅረብና ለማምለክ ከመሞከር አልፎ የአምላክን ኅልውና ጨርሶ መካድ የዚያን ዘመን ትውልድ ባሕሪ አልነበረም፤ ይህ አስ ብለን የምንለው አምላክ፡ ያልነበረበት ጊዜ አልነበረም፤ ወደ ፊትም የማይኖርበት ጊዜ አይኖርም ለእንዲህ አይነቱ አምላክ መኖር አጥናፈ ዓለሙ ምስክር ነው። "ስማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ የሰማይም ጠፈር የአጁን ሥራ ያወራል" መዝ (19፡1)። ስለ እግዚአብሔር ኅልውና ስናወራ በራሱ ሕልው የሆነ እንደሆነ መዘንጋት የለብንም እንዲህም ዓይነት ኅልውና ያለው በመሆኑ ፍጥረት ሁሉ የእርሱ ተደጋፊ ነው፤ እርሱ ሕያው ብቻ ሳይሆን ለአጥናፈ ዓለሙ ሁለንተናዊ ሕይወት፡ ምንጭና መሠረት ነው። እግዚአብሔር በማንኛውም ዓይነት መልኩና መንገድ ቢገለጥም ለዚያ ለተገለጠበት ነገር ጥገኛና ተደጋፊ አይሆንም አይደለምም። እግዚአብሔር ለሰው ሁለንተና የሚያስፈልገውን ረቂቅና ግዙፍ ነገር ሁሉ ሰጪ እንጂ ለኅልውናው ከሰው ወይም ከሌሎች ፍጥረቱ ድጋፍ ጠያቂ አይደለም፤ እርሱ ግን ድጋፍ ሰጪና ፍጥረትን አጽኚ ነው። "እግዚአብሔር የዘላለም አምላክ የምድርም ጻርቻ ፈጣሪ ነው አይደለምም አይታከትም ማስተዋሉም